ACADEMIA ROMÂNĂ

DIN VIEAŢA POPORULUI ROMÂN

CULEGERI ŞI STUDII

XXVIII

VĂZDUHUL

DUPĂ CREDINŢILE POPORULUI ROMÂN

DE

TUDOR PAMFILE

ŞEDINŢA DELA 6 FEVRUARIE 1915

BUCUREŞTI

LIBRĂRIILE SOCEC & Comp., C. SFETEA, PAVEL SURU.

LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ

VIENA
GEROLD & Comp.

1916

Preţul 2 lei.

DIN VIEAȚA POPORULUI ROMAN:

I. *Hora din Cartal,* de Pompiliu Pârvescu, 1908 . . . . . L. 3.–
II. *Cimilituri românești,* de T. Pamfile, 1908 . . . . „ 1.–
III. *Poezii populare din Maramureș,* de Tit. Bud, 1908. . . . „ 1.–
IV. *Cântece și urături,* de Al. Vasiliu, 1909 . . . . „ 5.–
V. *Din literatura populară,* de N. Păsculescu, 1909 . . . . „ 6.
VI. *Jocuri de copii,* de T. Pamfile, 1909 . . . . „ 1.–
VII. *Sărbătorile poporului,* de C. Rădulescu-Codin și D. Mihalache, 1910 . . . . „ 1.–
VIII. *Industria casnică la Români,* de T. Pamfile. Premiul „Neuschotz" din 1909, 1910 . . . . „ 10.
IX. *Hore și chiuituri din Bucovina,* dè S. Fl. Marian, 1911 . „ 2.–
X. *Legende, tradiții și amintiri istorice,* de C. Rădulescu-Codin, 1910 . . . . „ 1.50
XI. *Sărbătorile de vară la Români,* de T. Pamfile, 1911 . . . „ 2.–
XII. *Cântece de țară,* adunate de T. Pamfile, 1913. . . . . . „ 4.–
XIII. *Boli și leacuri la oameni, vite și păsări,* după datinile și credințile poporului român, adunate din com. Țepu, jud. Tecuciu, de T. Pamfile, 1911 . . . . „ 1.–
XIV. *Cântece populare românești din Comitatul Bihor* (Ungaria). culese și notate de Béla Bartók, 1913 . . . . „ 5.–
XV. *Vremuri înțelepte.* Povestiri și legende rămânești, culese de D. Furtună, 1913 . . . . „ 1.–
XVI. *Agricultura la Români,* de T. Pamfile, 1915 . . . . . . „ 5.–
XVII. *Ingerul românului,* povești și legende din popor, culese de C. Rădulescu-Codin, 1913 . . . . „ 4.–
XVIII. *Poveștea lumii de demult,* după credințile poporului român, de T. Pamfile, 1913 . . . . „ 2.–
XIX. *Sărbătorile la Români; Sărbătorile de toamnă și Postul Crăciunului,* de T. Pamfile, 1914 . . . . „ 2.–
XX. *Sărbătorile la Români: Crăciunul,* de T. Pamfile . . . „ 3.–
XXI. *Superstițiile poporului român,* de G. F. Ceaușanu. Premiul Adamachi din 1913, 1914 . . . . „ 4.–
XXII. *Colinde din Ardeal,* culese de Alexiu Viciu, 1914 . . . „ 2.–
XXIII. *Cuvinte scumpe. Taclale, povestiri și legende românești,* culese de D. Furtună, 1914 . . . . „ 1.50
XXIV. *Cromatica poporului român,* de T. Pamfile și M. Lupescu, 1914 „ 2.–
XXV. *Diavolul învrăjbitor al lumii,* după credințele poporului român, de T. Pamfile, 1914 . . . . „ 1.–
XXVI. *Cerul și podoabele lui,* după credințile poporului român, de T. Pamfile, 1914. . . . . „ 2.
XXVII. *Credinți și superstiții ale poporului român,* de Artur Gorovei „ 5.–

ACADEMIA ROMÂNĂ

DIN VIEAŢA POPORULUI ROMÂN

CULEGERI ŞI STUDII

XXVIII

VĂZDUHUL

DUPĂ CREDINŢILE POPORULUI ROMÂN

DE

TUDOR PAMFILE

ŞEDINŢA DELA 6 FEVRUARIE 1915

BUCUREŞTI

LIBRĂRIILE SOCEC & Comp., C. SFETEA, PAVEL SURU.

LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ

VIENA
GEROLD & Comp.

1916

DIN VIEAŢA POPORULUI ROMAN:

I. *Hora din Cartal,* de Pompiliu Pârvescu, 1908 . . . . . L. 3.–
II. *Cimilituri româneşti,* de T. Pamfile, 1908 . . . . „ 1.–
III. *Poezii populare din Maramureş,* de Tit. Bud, 1908. . . . „ 1.–
IV. *Cântece şi urături,* de Al. Vasiliu, 1909 . . . . „ 5.
V. *Din literatura populară,* de N. Păsculescu, 1909 . . . . „ 6.–
VI. *Jocuri de copii,* de T. Pamfile, 1909 . . . . „ 1.–
VII. *Sărbătorile poporului,* de C. Rădulescu-Codin şi D. Mihalache, 1910 . . . . „ 1.–
VIII. *Industria casnică la Români,* de T. Pamfile. Premiul „Neuschotz" din 1909, 1910 . . . . „ 10.
IX. *Hore şi chiuituri din Bucovina,* de S. Fl. Marian, 1911 . „ 2.–
X. *Legende, tradiţii şi amintiri istorice,* de C. Rădulescu-Codin, 1910 . . . . „ 1.50
XI. *Sărbătorile de vară la Români,* de T. Pamfile, 1911 . . . „ 2.
XII. *Cântece de ţară,* adunate de T. Pamfile, 1913. . . . . . „ 4.
XIII. *Boli şi leacuri la oameni, vite şi păsări,* după datinile şi credinţile poporului român, adunate din com. Ţepu, jud. Tecuciu, de T. Pamfile, 1911 . . . . „ 1.
XIV. *Cântece populare româneşti din Comitatul Bihor* (Ungaria). culese şi notate de Béla Bartók, 1913 . . . . „ 5.
XV. *Vremuri înţelepte.* Povestiri şi legende rămâneşti, culese de D. Furtună, 1913 . . . . „ 1.
XVI. *Agricultura la Români,* de T. Pamfile, 1915 . . . . . . „ 5.
XVII. *Ingerul românului,* poveşti şi legende din popor, culese de C. Rădulescu-Codin, 1913 . . . . „ 4.–
XVIII. *Povestea lumii de demult,* după credinţile poporului român, de T. Pamfile, 1913 . . . . „ 2.
XIX. *Sărbătorile la Români; Sărbătorile de toamnă şi Postul Crăciunului,* de T. Pamfile, 1914 . . . . „ 2.–
XX. *Sărbătorile la Români: Crăciunul,* de T. Pamfile . . . „ 3.–
XXI. *Superstiţiile poporului român,* de G. F. Ceauşanu. Premiul Adamachi din 1913, 1914 . . . . „ 4.
XXII. *Colinde din Ardeal,* culese de Alexiu Viciu, 1914 . . . „ 2.–
XXIII. *Cuvinte scumpe. Taclale, povestiri şi legende româneşti,* culese de D. Furtună, 1914 . . . . „ 1.50
XXIV. *Cromatica poporului român,* de T. Pamfile şi M. Lupescu, 1914 „ 2.
XXV. *Diavolul învrăjbitor al lumii,* după credinţele poporului român, de T. Pamfile, 1914 . . . . „ 1.–
XXVI. *Cerul şi podoabele lui,* după credinţile poporului român, de T. Pamfile, 1914. . . . . „ 2.
XXVII. *Credinţi şi superstiţii ale poporului român,* de Artur Gorovei „ 5.–

PREFAȚĂ

Lucrarea aceasta este menită să ajute la întocmirea acelei mari *Icoane a lumii*, așà cum se poate zugrăvì după datina, credința și povestirea poporului român (1).

Impărțirea cuprinsului s'a făcut dintr'un punct de vedere cu totul practic, și deci, în afară de orice considerațiune științifică,—astronomică sau meteorologică,—care nu ne privește.

(1) Planul de lucru l-am dat în *Povestea lumii de demult*, p. 4.

PARTEA I.

VĂZDUHUL

1. *Văzduhul*, după închipuirea poporului român, este golul dintre pământ şi cer, pe unde umblă şi „bat" vânturile, unde plutesc norii cei ce aduc ploaia sau ninsoarea după vrerea lui *Dumnezeu*, iar câte odată cu amestecul *duhurilor necurate* cari uneori au o putere covârşitoare.

Se mai numeşte şi *zăzduh, zăzduf* (1) sau *zăduh* (2) ; aceste cuvinte însă, de cele mai multe ori se leagă de partea de deasupra a acestui gol, fiind sinonime cu *înaltul cerului, seninul, seninul cerului* sau *cerul ;* „din văzduh", înseamnă „de sus", „de foarte de sus".

Despre *aer* îşi dă sama orişicine, dar numele i-l cunosc numai cei ce ştiu carte; îl cunosc din mişcarea lui, şi prin urmare de ajuns este dacă-l numesc *vânt* (3).

Unii socotesc văzduhul ca o piedică năzuinţelor omeneşti de a ajunge la *cer*, — şi prin urmare la *Dumnezeu*, —când Dumnezeu dinadins a îndepărtat cerul de pământ, ca să scape de unele supărări cari i le pricinuiau oamenii: „Pe pământ, umbă omul în fel şi chip, şi mai iute, şi mai încet; sub apă se vâră; pe sub pământ nu se 'nspăimântă, da'n văzduh nu poate, că n'are pe ce să se sprijine!" — „Aşi, cum nu poate? Da nu-l vezi cum sboară cu *toroiplanele* (4)? Unul, în Bucureşti, ci-că s'a prins c'o aduce scrisoare dela Dumnezeu: a început, aşà, să îndrepte comèdia ceea spre cer, şi s'a dus şi s'a tot dus, până când Dumnezeu i-a zis

(1) C. Rădulescu-Codin, *O seamă de cuvinte din Muscel*, C.-Lung, p. 80.

(3) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(3) De aici zicala: „mânâncă *vânt*", celor ce n'au ce mâncà.

(4) Porecla *aeroplanului* dată din pricina greutăţii pronunţării, dar şi în batjocură.

„ho!"; l-a făcut ghem şi grămadă, şi l-a izbit de pământ! Poftească acuma, şi mai suie-se!" (1).

Numai *îngerilor* din cer li-i slobod să străbată văzduhul precum şi *sufletelor* celor răposaţi, cari totuş au a se oprì în cele douăzeci şi patru de *vămi ale văzduhului* ţinute de diavolii cari au rămas spânzuraţi acolo, după izgonirea lor din cer (2). Incolo, cu vrerea lui Dumnezeu, nimănui!

2. Despre stările de căpetenie ale văzduhului, se va vorbì pe larg într'un capitol următor. Aici vom da câtevà credinţe cu privire la schimbarea *vremii,* adică a stării văzduhului, ceeace însemnează de multe ori numai schimbarea *în rău,* adică *stricarea vremii.*

Vremea se schimbă când:

Bufniţa cântă prin luna Fevruarie,—semn de primăvară timpurie (3).

Cânele se tăvăleşte; e semn că vremea se va muià, adică gerul va contenì (4).

Cerul va fi senin spre miazăzi; e semn că vremea *se va înbunà* (5).

Ciocârlanul îşi va lăsà ciocul pe spate; — se va moinà, va fi moloşag (6).

Ciorile, liniştite şi întocmite în cârduri, vor intrà seara în sat (7);

---

(1) *Ion Creangă,* II, p. 282: „Ne bate Dumnezeu, că prea ne luăm la măsură cu el, că nu ne-ajunge că vorbim pe sârmă, că bate telegrame pe sârmă, acù, mai umblă şi ca paserile lui Dumnezeu. De, eu unul, nu zic ba [că-i rău], dar iar mă 'ntorc şi zic: prea mare ni-i râsul şi batjocura de Cel-de-sus!".

(2) T. Pamfile, *Povestea lumii de demult,* p. 66: „Dracii cari au rămas în văzduh s'au apucat de au făcut *vămile văzduhului,* unde opresc sufletele oamenilor cari merg la cer; îi opresc la vamă. La vamă, sufletele morţilor dau fapte bune; dacă nu prea au fapte bune, dau hainele cari li se dau de pomană până la patruzeci zile, şi dacă nu se plătesc de vamă nici cu atâta, mai dau şi paraua dela deget, care li se pune când mor. Şi dacă nici cu astea nu se pot plătì de draci pentru păcatele lor multe, apoi dracii opresc sufletele şi le trimit la iad".

(3) Gorovei, *Credinţi şi superstiţii,* Bucureşti 1915, p. 378.

(4) I. A. Zanne, *Proverbele Românilor,* IX, p. 389.

(5) *Şezătoarea,* IV, p. 120.

(6) Gorovei, *Credinţe,* p. 381.

(7) Cred. Rom. din com. Ciureşti, jud. Tutova, împărt. de d-l G. V. Şuşnea.

alții spun că vremea se schimbă când ciorile vor sburà în toate părțile cârâind și vâjâind, iar de stau liniștite, vremea se îndreaptă (1).

Cocostârcii vor sta pe șes; e semn că vremea se va încălzì (2).

Cocoșul va cântà stând într'un picior (3), va cântà mult ziua, — ceeace se socotește ca o prevestire că vremea se va muià, va fi moloșag (4), — va cântà seara (5), în spre amurg, — ceeace arată că de va fi frig, se va muià vremea, iar de va fi moale, se va lăsà frig aspru (6), — sau va cântà de cu noapte, până a nu se luminà de ziuă, — ceeace se crede a fi un semn de vreme bună (7).

Curcubăul va apăreà seara spre răsărit (8).

Florile vor mirosì frumos și ușor (9).

Focul pe vreme frumoasă nu va arde: semn că vremea se încălzește, sau face a moină (10).

Fumul va năvălì din sobă în casă, — după unele credințe (11), — iar după altele se va ridicà drept în sus (12).

Gâștele vor face ca și cum s'ar scăldà; acesta este semn că frigul se va muià (13).

Greierii vor cântà (14).

Helgile cu blănile negre se vor arătà pe la sfârșitul iernii, — semn de primăvară timpurie; dacă vor aveà blăni albe, iarna se va prelungì încă (15).

---

(1) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu.
(2) *Șezătoarea,* IV, p. 119.
(3) P. Papahagi, *Megleno-Românii,* I, p. 92.
(4) S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Români,* p. 120.
(5) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu.
(6) E. Voronca, *Datinele și credințele poporului român,* Cernăuți 1903, p. 437.
(7) *Șezătoarea,* VI, p. 29.
(8) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 120,
(9) *Ibidem,*
(10) Gorovei, *op. cit.,* p. 381.
(11) *Șezătoarea,* VI, p. 34.
(12) *Ibidem.*
(13) *Ibidem,* p. 35.
(14) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu.
(15) Gorovei, *op. cit.,* p. 379.

Luna va fi îngrădită, adică va avea un cerc alb împrejur (1), sau, după altă credinţă, va străluci curat (2). După alte credinţe, dacă luna plină va fi curată şi nu va avea pete vinete sau *ţarcalan* roşu împrejur, e semn de vreme bună; dacă va avea 2—3 cercuri împrejur, va fi vreme urîtă sau va plouà (3).

Măgarii vor sburdà (4).

Mâţa se va spălà (5), se va culcà în mijlocul casei sau pe prag (6); dacă va dormì pe pat, mâţa face a cald (7); dacă şeade în fereastă sau se uită la uşă, face a vreme bună (8), şi tot a cald face dacă se linge şi se uită spre fereastă (9); dacă se linge şi se uită spre sobă, preveseşte vreme rea (10), ca şi când se va vârî în sobă, în cotruţă ori va fugì prin casă (11).

Mieii vor sburdà, şi aceasta va fi un semn pentru îndreptarea vremii (12).

Mort, de visează cinevà, însemnează că a doua zi vremea *se va muià*, adică va fi moină (13).

Negurile vor cădeà jos şi se vor lăţì; aceasta preveseşte că cerul se va însenină (14).

Oile, ger fiind, nu vor mâncà cu poftă; aceasta va fi un semn că vremea se va muià; dacă vor mâncà bine, ca de obiceiu când este gerul aspru, este semn că frigul va mai dăinuì încă multă vreme (15).

Picherea va cârcâì; e o prevestire că vremea se va schimbà tocmai după trei zile (16).

---

(1) Cred. Rom. din com. Vlăsineşti, jud. Dorohoiu, împărt. de d-l D. Furtună.
(2) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 120.
(3) Gorovei, *op. cit.*, p. 382.
(4) Cred. Rom. din com. Ardeoani, jud. Bacău, împărt. de d-l D. I. Procopie.
(5) Gorovei, *op. cit.*, p. 189.
(6) *Şezătoarea*, VI, p. 43.
(7) *Ibidem*, IV, p. 120.
(8) *Ibidem*.
(9) Cred. Rom. din Bucovina, împărt. de d-l P. Cârstean.
(10) Idem.
(11) Cred. Rom. din com. Ţuţcani, jud. Covurluiu.
(12) *Şezătoarea*, IV, p. 120.
(13) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(14) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 121.
(15) *Şezătoarea*, VI, p. 45.
(16) Cred. Rom. din com. Schineni, jud. Tutova, împărt. de d-nii fraţi Cahu.

Pielea îl va mâncà pe om (1).
Piţigoii vor cântà veseli în luna lui Faur (2).
Porcul va umblà cu paie în gură (3).
Rândunelele vor sburà pe sus (4).
Serile vor fi senine sau uscăcioase (5).
Soarele, după un cârd de zile urîte, va răsărì frumos; aceasta arată îndreptarea vremii (6); după alte credinţe, va strălucì senin sau *se va uità înapoi* (7).

O sprinceană luminoasă se va vedeà la apus; e semn că vremea se va îndreptà (8).

Stelele vor păreà mai mari ca de obiceiu, sau mai apropiate unele de altele (9).

Ţarcele vor ieşì dimineaţa amândouă din cuib (10).
Vulturii vor sburà lin (11).
Vremea *se va strică*, adică, din liniştită cum erà, se vor iscà furtuni, din cald se vor lăsà geruri, ploi şi ninsori, din frumos se va face urît, *va vremuì* (12), dacă:

Boii se vor încurà (13); de se întâmplă aceasta pe vreme friguroasă, se va moinà (14); dacă *broscăie* boii, moinează (15).

Broaştele vor ieşì prin ogradă (16) sau vor cântà înainte de *Alexii* (17).

Caii vor sta întorşi cu spatele spre gard (18), tăcuţi şi îngândураţi (19).

(1) Cred. Rom. din com. Ardeoani, jud. Bacau, împărt. de d-l D. I. Procopie.
(2) Gorovei, *op. cit.*, p. 379.
(3) *Ibidem.*
(4) Marian, *Sarbătorile*, I, p. 120.
(5) *Ibidem*, p. 120 1.
(6) *Şezătoarea*, IV, p. 120.
(7) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj, împart. de d-l Şt. St. Tuţescu.
(8) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 390.
(9) Gorovei, *op. cit.*, p. 381.
(10) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 120.
(11) Gorovei, *op. cit.*, p 382.
(12) *Şezătoarea*, V, p. 172.
(13) *Revista Tinerimea română* , VI, 1-2, p. 94.
(14) *Şezătoarea*, I, p. 126.
(15) Gorovei, *op. cit.*, p. 381.
(16) Cred. Rom. din com Catane, jud. Dolj.
(17) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 122.
(18) *Şezătoarea*, VI, p. 24.
(19) Gorovei, *op. cit.*, p. 41.

Ciaunului îi va arde scrumul pe fund (1).

Ciocârlanii vor țârâi pe lângă casă (2), se vor izbi în fereastă (3) sau vor țipà pe sus. Când îl aude, Românul zice despre ciocârlan că

Strig'a cioareci și-a opinci
Și-a obiele câte cinci !(4).

Cocoarele se vor călători (5).

Cocoșul va cântà ziua, după unele credințe (6), sau decuseară, după altele (7).

Codobatura va veni înainte de Miezul-păresimilor; acesta va fi semn de vânt și zăpadă; dacă va veni după Miezul-păresimilor, vremea se va îmbunà (8).

Fumul va veni înapoi pe hornă (9) sau se va împrăștià pe pământ (10).

Funinginea va arde la gura cuptorului (11) sau pe pirostii; unii zic atunci că „se bat Țiganii" (12).

Furnicile își vor face mușunoaie sus pe paiele de iarbă, — semn că „iarna va fi geroasă" (13).

Gâștele vor sta cu clonțu 'n pene; acesta este semn de frig (14).

Haina, din nebăgare de samă, vei îmbrăcà-o pe dos (15).

Horna va huì (16).

Huhurezul va cântà în pădure (17).

(1) *Șezătoarea*, I, p. 17. Zanne, *Proverbele*, IX, p. 389.
(2) *Șezătoarea*, VI, p. 33.
(3) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 389.
(4) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 122.
(5) Gorovei, *op. cit.*, p. 380.
(6) Cred. Rom. din com. Tătăruși, jud. Suceava, împărt. de d-l Al. Vasiliu
(7) *Revista Tinerimea Română* , III, 1, p. 451. *Șezătoarea*, VI, p. 29.
(8) C. D. Gheorghiu, *Calendarul femeilor superstițioase*, P.-Neamț, p. 57.
(9) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu.
(10) *Șezătoarea*, VI, p. 34.
(11) *Ibidem*, p. 30.
(12) Impărt. de d-l T. Popovici, com. Zorleni, jud. Tutova.
(13) Gorovei, *op. cit.*, p. 129.
(14) *Șezătoarea*, IV, p. 119.
(15) *Ibidem*, VI, p. 38.
(16) *Ibidem*, III, p. 149.
(17) *Ibidem*, VI, p. 36.

Lenele (1) vor începe să umble (2).

Luna va aveà ţărcălan,—un cerc galben,—împrejur (3).

Mâţa se va uità pe fereastă (4) fiind pe vatră, se va uità în cuptor (5), se va suì pe sobă şi apoi se va uità spre uşă (6) sau se va întoarce cu spatele spre foc (7). Dacă se suie în fereastă şi şade acolo mult, vremea de îndreaptă (8). Când *se laie* cu stânga, vremea se strică ; dacă se laie cu dreapta, vremea se îndreaptă (9).

Muştele umblă în mulţime mare pe lângă foc (10).

Negurile vor fugì în sus (11).

Nourii vor alergà pe cer (12).

Oile vor mâncà cu poftă, ca şi la ger,— chiar fiind vremea moale (13),—vor sărì şi vor sburdà (13).

Pădurea va huì (14).

Piţigoii vor ţiuì pe lângă casă (15).

Porcii vor umbla cu gunoaie în gură, ca să-şi facă *strat* (16) şi vor coviţăì (17).

Râmele vor începe să iasă prin ogradă (18).

Soarele va răsărì în nouri (19), va apune în nouri (20), sau

(1) *Pompilis viaticus*, Latr.
(2) *Marian, Insectele*, p. 229.
(3) *Şezătoarea*, VI, p. 38.
(4) Gorovei, *op. cit.*, p. 189.
(5) *Şezătoarea*, IV, p. 119 şi 120.
(6) *Ibidem*, VI, p. 43.
(7) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 122.
(8) Gorovei, *op. cit.*, p. 189.
(9) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.
(10) Gorovei, *op. cit.*, p. 215.
(11) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 389.
(12) *Şezătoarea*, IV, p. 119.
(13) *Ibidem*, VI, p. 45.
(14) Gorovei, *op. cit.*, p. 242.
(15) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 389.
(16) *Şezătoarea*, VI, p. 33.
(17) Cred. Rom. din jud. Dorohoiu, împărt. de d-l D. Furtună.
(18) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 122.
(19) *Şezătoarea*, I, p. 126.
(20) *Ibidem*, IV, p. 120.
(21) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 389.

apunând, „se va uità înapoi" (1); prin alte părţi, dacă soarele se uită înapoi, se socoteşte ca un semn de îndreptare a vremii (2).

Stârcii vor cântà (3).

Sturzul va ţipà pe sus (4).

Ţânţarii vor umblà prin aer (5).

Urechile te vor mâncà (6).

Ursul îşi strică bârlogul în ziua de *Întâmpinarea Domnului*, cu toate că încă e frig,—semn de desprimăvărare; dacă însă, cu toate că vremea-i frumoasă, ursul urmează să stea în bârlog, primăvara va întârzià (7).

Vitele vor sburdà venind dela păşune (8); pentru aceasta, când şăguesc sau se joacă doi inşi trecuţi de vremea copilăriei, li se spune de un altul: „Astâmpăraţi-vă, că se strică vremea!", cu înţelesul care învederat răsare. Dacă vitele mugesc şi se uită în sus, este semn de cumpănă mare (9).

Vrăbiile vor ţârâì (10); dacă vor căutà loc de aciuare sub streşină, vor prevestì un frig mare (11); dacă se vor scăldà în colb, vor face a vreme bună (12).

In deosebi, semn de *frig* sau *frig mare*, va fi când:

Călinele vor fi rupte înainte pe Ziua-crucii: „vor fi curând geruri" (13).

Jârul va fi din îmbielşugare (14).

Jiganiile vor năvalì la sate (15).

Iepurii vor venì de asemenea prin sate (16).

---

(1) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(2) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 390.
(3) *Revista Tinerimea Română* , VI, 1 2, p. 90.
(4) Marian, *Sarbatorile*, I, p. 122.
(5) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 389.
(6) Gorovei, *op. cit.*, p. 379.
(7) Cred. Rom. din com. Ardeoani, jud. Bacau, împart. de d-l D. I. Procopie
(8) Marian, *Sărbatorile*, I, p. 122.
(9) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 389.
(10) *Ibidem.*
(11) *Ibidem.*
(12) *Ibidem.*
(13) Gorovei, *op. cit.*, p. 381.
(14) *Ibidem*, p. 380.
(15) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(16) Idem.

Focul va fâsâì pe vatră (1).
Muştele şi *furnicile* vor ieşì înainte de Sf. Alexie (2).
Mâţa se va vârî în sobă, în cuptor, va sgrepţănà la uşă (3) sau va sgârià rogojina (4).
Peşte vor visà oamenii (5).
Pirostiile se vor înroşì în foc (6).
Scoruşele se vor face multe, — când „are să fie straşnică iarna" (7).
Şoarecii vor fi în număr neobişnuit (8).
Vara va fi călduroasă (9).

Pomenim aici următorul mijloc ca să se curme gerul,—„gerul cel mare, când crapă ouăle *corbului,* gerul Bobotezii sau gerul lui *Marcociu"*: să înşiri la rând nouă oameni pleşuvi dintr'un sat, şi să le spui pe nume cum îi chiamă; dacă nu-s de-ajuns într'un sat, să urmezi pânăl a nouă, numărând câţi n'ajung, pleşuvii din alt sat (10).

In deosebi, semn de *vreme bună* sau *vreme frumoasă* va fi când:
Apele curgătoare vor huì plăcut şi lin.
Broaştele vor cântà (11).
Bucatele puse pe masă se vor petrece în întregime.
Canele se va culcà pe omat.
Ceaţa „se va lăsà", va cădeà.
Ciocârla va sta tupilata la pământ (12).
Fereasta va asudà,—se va aburî (13).
Focul nu va arde, iar alţii îl vor visà.
Găinile vor umblà pe ploaie.
Liliecii vor ieşì în număr mare.

(1) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(2) Gorovei *op. cit.,* p. 368.
(3) *Ibidem.*
(4) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(5) Gorovei, *op. cit.,* p. 369.
(6) *Ibidem.*
(7) *Ibidem,* p. 380.
(8) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(9) Idem.
(10) Idem.
(11) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(12) Idem a celor din jud. Covurluiu.
(13) Idem a celor din com. Ţepu.

Mâța va dormì pe pat.

Nourii, după ploaie, se vor lăsà jos, căutând, par'că, să atingă pământul.

Peștii vor sărì după musculițe.

Roua va cădeà groasă, înainte de deplinul asfințit de soare.

Soarele va răsărì frumos.

Vitele se vor linge una pe alta, sau își vor linge botul, picioarele ori trupul (1).

3. La acestea, adăogăm alte credințe cu privire la strările văzduhului:

Dacă la *Bobotează* vremea va fi moale, oamenii vor fi slabi peste an (2); dacă va fi geroasă, după ieșirea cu Iordanul se va muià, și se va înăsprì dacă, după alte credințe, vremea a fost *moloșagă* (3); după altă credință, dacă vremea este frumoasă, vara va fi îmbielșugată în *pâne* și *pește* (4).

Luna *Fevruarie* înghiață dacă găsește desghețat, și desghiață dacă găsește înghețat (5).

Vremurile geroase sunt prielnice sănătății; în deosebi peste vară, nu vor fi boliști nici la oameni, nici la vite și nici la paseri (6).

Cum va fi vremea la *Mucenici,—Măcinici, Patruzeci de Mucenici, Patruzeci și patru de Mucenici, Patruzeci de Sfinți* sau *Sfinți,* — așà va urmà să fie vremea toată primăvara (7), numai patruzeci de zile (8), sau numai patruzeci și patru de zile după această sărbătoare (9).

Cum va fi vremea la *Stratenie,*—2 Fevruarie,— așà va fi toată vara (10).

---

(1) Cred. Rom. din jud. Iași. — Pentru cele fără izvor, a se vedeà Gorovei, *op. cit.*, p. 370—2.

(2) Candrea, Desușianu, Speranță, *Graiul nostru,* I, 1906, p. 535.

(3) Zanne, *Proverbele,* IX, p. 390.

(4) Gorovei, *Credinți și superstiții,* p. 20.

(5) Cred. Rom. din jud. Tutova.

(6) Cred. Rom. din jud. Tecuciu.

(7) C. D. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 55.—Marian, *Sărbătorile,* II, p. 155.— Z[illegible] *Proverbele,* IX, p. 390.

(8) *Șezătoarea,* III, p. 44.

(9) Cred. Rom. din jud. Tutova. Marian, *Sărbătorile,* II, p. 155.

(10) Voronca, *op. cit.*, p. 930.

Cum va fi vremea la *Bunavestire*, aşà va fi la *Paşti* (1).

Cum va fi vremea la *Florìi*, aşà va fi la Paşti (2).

Cum va fi vremea la *Simion Stâlpnicul*, aşà va fi tot anul (3).

De va fi la *Ovidenie* senin, vara va fi secetoasă şi călduroasă; dacă la această sărbătoare va fi vânt, peste an vor fi *bolişti* şi *moarte* chiar (4). Prin alte părţi însă se zice că întocmai cum va fi vremea în această zi, aşà va fi toátă iarna (5).

Cum va fi vremea la *Cuvioasa Paraschiva*, aşà va fi până la Sf. Dumitru (6).

Dacă la *Crăciun* va fi cald, va fi frig la *Paşti* (7).

Cum va fi vremea în cele patru zile după *lună nouă*, aşà va fi întreaga lună (8).

Când *Vinerea* e vreme bună, Duminică va fi rea, şi invers (9), căci „vremea de Vineri nu ţine" (10).

Pe vreme rea, nu se pune *cloşcă*, deoarece se crede că nu ies puii (11).

Dacă *buburuza* (12) sboară de pe deget, — când cinevà umblă cu dânsa şi o pune pe deget,—este semn de vreme bună. Dacă nu sboară, vremea nu va fi bună (13).

Dacă vremea rea începe într'o *Sâmbătă* ori într'o zi de sec, va ţineà mult astfel (14).

4. Vom încheià aceste şire cu două povestiri din cari, una lasă să se înţeleagă că aceste credinţe au mult temeiu de a fi crezute, iar altă, dimpotrivă, le crede fără nici o legătură cu adevărul.

Intâia sună precum urmează:

„Doi prieteni din copilărie merseseră pe la şcoli în străinătate şi

(1) Marian, *Sărbătorile*, II, p. 223. Voronca, *op. cit.*, p. 930.
(2) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 390.
(3) Voronca, *op. cit.*, p. 930.
(4) Cred. Rom. din com. Ţuţcani, jud. Covurluiu, împărt. de d-l I. O. Zugravu.
(5) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 390.
(6) Voronca, *op. cit.*, p. 390.
(7) Cred. Rom. din com. Schineni, jud. Tutova, împărt. de d-nii fraţi Cahu.
(8) Gorovei, *op. cit.*, p. 380.
(9) Cred. Rom. din com. Catanele, jud. Dolj.
(10) Idem.
(11) Cred. Rom. din com. Zorleni, jud. Tutova, împărt. de d-l M. Lupescu.
(12) *Coccinella septempunctata* L.
(13) Marian, *Insectele*, p. 199.
(14) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 389.

învăţaseră carte până la brâu, adică se făcuseră burdufuri de carte. După ce isprăviră de învăţat, se întorceau acasă cu gând să procopsească pe toată lumea. Unul erà cetitor de stele şi altul doctor. Dar fiindcă erau cam perpeliţi, sfat făcură ei şi se hotărîră să nu meargă de-a dreptul în mijlocul cetăţii, ci să înceapă a procopsì mai întâiu pe mărginaşi, dela cari să capete câte cevà, cu care să se mai înţolească şi ei. Aşà hotărîră, aşà şi făcură.

Traseră la casa unui mărginaş. Acolo găsiră numai pe femeia casei. Bărbatul ei erà la câmp să adune nişte coceni de porumb pentru nutreţul vitelor. Ei cerură să-i găzduească. Intre acestea, cum erà şi cam în de seară, iată că soseşte şi omul femeii dela câmp. Ii spuseră şiretenia.

Omul primì să-i găzduească, şi fiindcă auzise că sunt nişte procopsiţi, le aşternù în casă tot ce avù mai bun pentru culcare, iară el se culcă pe prispă, afară, înfăşurat în ghebă şi în cojocul lui.

Până a nu se culcà, femeia casei gătì procopsiţilor nişte jumări din câtevà ouă, le dete niţel lapte şi niţel untişor, iar pentru barbatu-său făcù o mămăligă d'alea înfricoşatele, şi i-o puse dinainte, cu un cenac de fasole, fiindcă erà în post. Mâncă omul cu poftă, fiindcă erà flămând şi trase o donicioară de apă, de-i trosniau urechile.

In vremea aceasta procopsiţii ieşiră pe afară. Astronomul, uitându-se pe cer, zise:

— Ce frumoasă vreme o să avem mâine!

Doctorul îl ascultà cu ochii bliojdiţi, apoi zise şi el:

— Vezi pe omul acesta? Până mâine n'o să mai fie între cei vii. Are să crape. Văzutu-l-ai tu ce a mâncat şi cum a mâncat?

Apoi intrară în casă ca să se culce.

Până a nu adormì ei, intră şi ţăranul şi zise:

— Nevastă, ia hai să adunăm ale *trancanăi* de pe afară, sa le dam pe lângă casă, că mie mi se pare că la noapte o să ningă!

Procopsiţii când auziră, se înfundară de râs, însa tăcură.

Se culcară cu toţii şi adormiră. Peste noapte, cam pe când încep a cântà cocoşii de ziuă, ţăranul intră în casă şi scoală pe nevastă să facă focul la sobă.

Doctorul zise tovarăşului său:

Aceste sunt semne că nu-i este bine! Aiurează deştept. Mai aşteaptă niţel şi vei vedeà că are să crape!

In vremea aceasta ţăranul ieşì afară şi se întoarse cu o crosnă bună de lemne. Până să încarce braţul de lemne, până să vie în casă, ninsoarea îl albise, căci ningeà ca în mijlocul iernii.

Când îl văzură procopsiţii plin de ninsoare, o mâlciră.

Ţăranul făcù focul şi se puse să se încălzească; femeia se sculase şi luase furca. Ea lucrà şi el îi spuneà snoave pe lângă foc. Nici că aveà de gând să crape.

După ce se lumină de ziuă şi văzură că neaua este mare şi ţăranul cu voie bună, procopsiţii îl întrebară:

— Cum se poate, îi zise doctorul, că n'ai nici pe dracul, după ce aseară ai mâncat un cenac de fasole, o mămăligă întreagă şi ai băut o doniţă de apă?

— Iaca, bine, răspunse ţăranul, muncesc toată ziua şi seara vin flămând; totdeauna mănânc aşà. M'am obişnuit cu felul ăsta de mâncare şi mi-e bine, sunt sănătos, mulţumesc lui Dumnezeu!

— Asta, bine,—îi zise astronomul—dar de unde ai ştiut tu că are să ningă astă noapte?

— Iată, când mă întorceam dela câmp, *am văzut o scroafă care adunà paie şi le duceà la culcuşul ei. Aceasta este cel mai nemincinos semn de ninsoare!*

-- Aide, mă, încolo, zise astronomul către doctor şi atingându-l cu cotul; acì nu e treabă, că nu plătim cât o ceapă degerată unde şi *porcii sunt astronomi!*" (1).

Iată şi a doua povestire care se opune celei de până aici:

„Ci-că erà odată într'un sat un om care, când se nemerià să fie cevà mai cu chef,—şi asta se'ntâmplà mai în fiecare zi,—mergând pe uliţa satului şi vorbind aşà cu el însuş, strigà 'n gura mare:

— De boier nu mă tem, *pe Dumnezeu nu-l cred* şi iapa mea e mai cuminte decât popa!

Şi azi, şi mâni, şi poimâni, tot spunând el aşà mereu, ajung vorbele lui odată şi la urechile boierului, care, pentru a puteà aflà înţelesul acestor vorbe, chemă pe om la dânsul şi-l întrebă răstit, după obiceiul boieresc:

— Dar bine, mă, ce tot strigi într'una, pe uliţa satului în gura mare?

— Ce să strig, cucoane! Nu strig nimica! Ia vorbesc şi eu

(1) P. Ispirescu, *Poveştile unchiaşului sfătos,* Bucureşti 1907, p. 313 6.

cum vorbesc toţi oamenii când merg pe drum, după ce au pus o leacă mai mult pe-o parte. Că doară gura omului îi slobodă. Cine-o poate oprì?

— Aşà, vrea să zică acuma te faci că nu ştii?

Şi unde se *răcădueşte* boierul, şi-i trage două palme, de-i trec scântei verzi pe dinaintea ochilor, omului.

— Iartă-mă, cucoane, că doară, păcatele mele, dac'am aruncat şi eu o vorbă la un chef, socot că n'am făcut nimănui nici un rău. Pentrucă, ce supărare poate fi când spun că „de boier nu mă tem, pe Dumnezeu nu-l cred şi iapa mea îi mai cuminte decât popa?".

— Cum să'ndrăzneşti tu, mă, să spui în vileag, că nu te temi de boier? Da cine-i mai mare aici în sat? Nu eu?

— Ba dumneata, cucoane, eşti mai mare; par'că eu neg? Ferească Dumnezeu de una ca asta. Da de boier de ce m'aş teme, dacă n'am pentru ce? Ce, ţi-s dator cu cevà ca să mă tem de dumneata?

Boierul, gândindu-se la vorbele din urmă ale ţăranului, şi văzând înţelepciunea lor, zise:

— Intr'adevăr, aici mi se pare că poate să ai o leacă de dreptate. Dar cum poţi să spui cu atâta nesocotinţă că nu-l crezi pe Dumnezeu?

— E hei, cucoane, d'apoi tot din păţite vine şi vorba asta, nu din chef ori din cine ştie ce. Că mai anii trecuţi mi-am făcut şi eu, ca tot gospodarul, odată în vieaţa mea, un cojoc mândruţ care m'a ţinut un porc îngrăşat (1). Fudul, eu, când l-am îmbrăcat întâia oară ca să mă duc cu el, să mă mândresc, — cum îi obiceiul Românului, — m'am pornit să mă duc la un hram într'un sat vecin. *Erà vreme frumoasă, şi de unde să-mi treacă prin gând că Dumnezeu are să se mânie aşà dintr'o dată?* Când colo, pe la jumătatea drumului, numai ce se porneşte un vânt c'o ploaie, că ne având unde să mă adăpostosc, îmi udă cojocul într'aşà chip, că nu mai face două parale. Mă uit la cojoc, mă uit şi'n sus la Dumnezeu, şi mă'ntorc apoi acasă, fără ca măcar să gust din praznic. Apoi, n'am eu dreptate, cucoane, când spun că pe Dumnezeu să nu-l crezi?

(1) A dat pe el atâţia bani câţi a luat pe un porc îngrăşat.

— Ba mi se pare că aici ai mai multă dreptate. Da ia să vedem acum de ce iapa ta îi mai cuminte ca popa, că asta, drept să-ţi spun, chiar n'o înţeleg!

D'apoi iaca, cucoane, fie-vă faţa cinstită şi nu vă fie cu bănat, cum vine şi vorba asta. Eu cumpărasem iapa care-o am, un hăram nărăvaş; când da cu picioarele de apă, par'c'ar fi dat de foc. Smuncià înapoi şi nu vrea nici în ruptul capului să treacă gârla. Azi aşà, mâni aşà, tot am luat-o eu cu binişorul, doar-doar oiu dămolì-o şi-oiu face-o să-şi lase năravul. Dar ţi-ai găsit! Ea-şi ţineà năravu'nainte. O dată mă mâniiu eu, îmi ies din sărite şi-i trag o mamă de bătaie, că n'o puteam ţineà; aşà fugià prin baltă. Şi de-atunci nu-mi mai face marazuri şi trece prin apă ca pe uscat. Da pe cinstitul părintele nostru, cu greu nărav, cu toate cele aspre, nimeni nu l-a putut desnărăvì! „Apoi n'am eu dreptate să zic că iapa mea-i mai cuminte decât popa?" (1).

(1) Impărt. de d-l C. Teodorescu, inst., Roman.

PARTEA II.

VÂNTUL

I. Vântul.

1. Cu ce prilej s'a izvodit întâia dată *vântul* pe lume? In această privinţă, povestirile ne răspund în mai multe feluri.

Prin Bucovina se spune că la început, Dumnezeu, după ce a făcut lumea, i-a dat *lumină*, punând *soarele* pe cer şi născând pe *Domnul Hristos*. Insă, tot atunci, trăind şi *paingănul* cel rău la inimă şi pizmuitor al lumii, s'a apucat şi a început să-şi întindă pânzele lui prin copaci, ca doar-doar lumina soarelui nu va puteà să răsbată până la oameni, ca aceştia să trăească în întuneric şi astfel să se dedeà la tot soiul de nelegiuiri. Dar Dumnezeu, ca să zădărnicească faptele cele răutăcioase ale *necuratului*, a făcut *vântul*, ca prin bătaia lui să rupă pânzele paingănului, şi lumina soarelui să poată străbate în voie până la oameni (1).

Tot prin aceste părţi se aude şi a doua povestire:

După ce Dumnezeu şi diavolul au făcut lumea, „s'apucară să împărţească *soarele, luna* şi *stelele*. Cu stelele, a zis Dumnezeu, ca să fie tot aşà: să le numere. Dar, sau că se puneà în dreptul stelelor vreun nour, sau că îl apucà ziua, şi au rămas nenumărate.

Iar mânie şi sfadă cu Dumnezeu!

Incă luna şi soarele nu şi-au fost împărţit.

— Dacă crezi că te înşel, alege tu singur pe care vrai,—i-a zis Dumnezeu.

— Eu îmi ieau soarele,—zice diavolul.

— Fie şi aşà,—zice Dumnezeu; a mea va fi dar luna şi cu ea voiu rânduì, iar tu cu soarele vei aveà de lucru.

Dar soarele tare îl frigeà pe diavol, căci el aveà de lucru cu dânsul. De focul acela, unde să se ascundă? A alergat să se as-

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 396—7.

cundă în mare, dar Dumnezeu a luat apa. Se ascundeà în nisip dar tot îl frigeà.

A început a alergà pe pământ, doar s'ar răcorì; şi alergând, îşi făceà *vânt.* Aşà a văzut că e bine; şi şi-a făcut două aripi, făcând cu ele vânt peste toată lumea.

Fratele său, — Dumnezeu, — l-a învăţat să taie fiecare aripă în două şi să le înfigă în cele patru părţi ale pământului, căci singure vor face vânt între ele şi va fi mai bine.

Diavolul a făcut cum l-a învăţat şi astfel s'a făcut *vântul*"(1).

A treia povestire ne spune că la început, sămănând Dumnezeu *sămânţa,* aceasta „nu creşteà de loc", — cădeà grămadă, şi prin urmare nu puteà să răsară. Văzând acest mare neajuns, Dumnezeu i-a spus lui *Sf. Petru:*

— Petre, trebue să dăm *vânt* sămânţii, ca să se împrăştie şi în chipul acesta să poată creşte.

Astfel s'a născut *vântul* şi cu chipul acesta sămânţa a putut să crească.

„*Jidanii* au vrut să precupeţească cu vântul, au vrut să-l cumpere dela Dumnezeu, dar Dumnezeu i-a alungat:

— Du-te, Iudă! Ce? Vrai să-mi vând norocul?"(2).

Prin bătaia lui, vântul curăţă rugina de pe grâne, — ne spune a patra povestire, — şi numai astfel acestea pot creşte şi rodì. Odată un Sfânt a cerut voie lui Dumnezeu ca să poarte singur rostul *pânilor* în curgere de trei ani. Dumnezeu i-a îngăduit cererea, dar în niciun an pânea n'a ieşit gustoasă: erà amară din pricina *ruginii* (5).

A cincia poveste ne arată *vântul* ca o făptură a lui Dumnezeu menită să răcorească pământul şi să-l curăţe de toate cele rele şi spurcate:

„Zice că sunt *vânturi rele,* cari dau peste om şi pot să-l muţească, să-l ologească, să-l îmbolnăvească, dar el, — *vântul cel adevărat,* — nu-i vinovat. Vântul nu-i rău; numai duce multe rele. Descântătoarele ce descântă, ce desfac, nu dau desfăcătura pe pădure şi pe copaci, ci dau pe vânt, şi vântul, peste cine dă cu

(1) Voronca, *op. cit.,* 147.

(2) *Ibidem,* p. 404.

(3) *Ibidem.*

acele răutăţi, boala sau răul de acela se prinde. Din pricina aceasta se întâmplă ca să se bolnăvească adesea şi cel nevinovat" (1).

Prin jud. Dolj se spune că vântul este făcut să mâne nourii dela un cap al pământului acolo unde e nevoie de ploaie (2).

Prin unele părţi se crede că nu Dumnezeu este izvoditorul vântului, ci altcinevà, nişte *duhuri necurate* cari suflă, şi cari prin aceasta, vor să nimicească pământul. Suflarea acestor duhuri, se chiamă *vânt* (3).

2. Cine are în samă rostul vântului şi cum este dânsul purtat?

Pe pământul acesta, câtu-i el de mare, sunt undevà *visteriile vântului*. Intr'o *boştiură* mare cât toate zilele, cum ar fi o vizuină de bursuc c'o gură ca de bălaur, în pământ, sălăşlueşte vântul.

Cum iesă el de acolo, ar fi în stare să răstoarne târguri întregi, să smulgă stejarii cei mai bătrâni şi să stângă toată suflarea de pe faţa pământului, dacă ar fi lăsat în voie, să-şi facă mendrele după pofta lui.

Dar lui Dumnezeu i s'a făcut milă de noi: dacă a văzut că zidirea lui are putere mare, a pus un *înger* la gura visteriei, căruia nu i-a dat nici mai multă, nici mai puţină treabă decât să mai mişte aripele ca să mai potolească furia prea mare a vântului (4).

După altă credinţă, într'un loc nelămurit, stă *vântul*, de unde la vremea cuviincioasă iesă pe o gaură pe care o supraveghează o *babă oarbă* (5). Când nu trebue să bată vântul, gaura stă astupată cu un ghem. Când sunt furtuni pe pământ, baba cea oarbă

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 404.

(2) Cred. Rom. din com. Catanele, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.

(3) I. Otescu, *Credinţile ţăranului român despre cer şi stele*, 1907, p. 72.

(4) Culegere din com. Grămeşti, jud. Dorohoiu, împărt. de d-l M. Barbu.

(5) L. Şăineanu, *Basmele Românilor*, 1891, p. 979: „Vântul antropomorfizat revine şi într'o poveste italiană în care figurează o *casa dei venti*, — casă a vânturilor, — în mijlocul unei prăpăstii, păzită de *la Voria, la mandre dei venti*. Voria, mama vânturilor, cum intră în casă, zice:

— *Buona sera, mamma!*

Benvenuti, figlioli! bine-aţi venit, fiilor! — răspunde mama lor.

Intr'un basm ligur întâlnim *le vent Boa, cannibal marié*...

In basmele ruseşti *Vichor* e răpitorul fetelor de împărat, precum în mitologia greacă *Boreas* răpeşte pe fecioara Erithya şi o transportă în cuprinsurile îngheţate ale împărăţiei sale".

pierde ghemul şi până când îl găseşte şi pune ghemul la loc, vântul viscoleşte lumea (1).

Prin jud. Botoşani se zice că „vântul se porneşte dela marginea lumii. Acolo nu-s oameni, ci numai *două babe surde* cu două gheme în mână. Când desfac ele ghemele şi prind a le da drumul, vântul porneşte puternic, haîn de mânios. Atunci oamenii (2) strigă la babe „nu mai daţi drumul", iar ele fac [semn] înapoi din mână şi zic:

— Lasă, lasă, că-i dăm drumul! Şi-i dau drumul, pentrucă-s surde".

Prin jud. Brăila se spune că vântul este ţinut de un *moş chior*, într'un butoiu, de unde-i dă drumul atunci când se supără pe lume (3).

Prin Oltenia se crede că *vânturile* sunt păzite de un *moşneag* care le ţine gura astupată cu un *şomoldoc*. Când moşul nu nemereşte gura, vânturile bat cu mânie peste lume (4).

Tot astfel se crede şi prin părţile Moldovii de sus.

„Vântul are o bortă pe unde iesă, şi la borta ceea păzeşte un *om chior* cu un şumuiag de fân. Când cade câteodată şumuiagul jos şi el nu-l poate găsì, vântul scapă şi umblă câte două săptămâni prin lume, pânăce găseşte omul şumuiagul şi îl astupă.

Vântul e voinic tânăr şi aleargă, da moşneagul îi astupă borta cu şumuiagul" (5).

Prin jud. Tutova se crede că vântul este ţinut într'un *fluier* de către un *moş*. Fluierul, având mai multe găuri, vântul iesă, şi moşul se trudeşte mult până când nimereşte gaura fluierului; până atunci vântul colindă pe unde vrea (6).

Prin jud. Tecuciu se spune că vântul ar fi un flăcău tare iubeţ, şi cu dragostea lui făceà mult rău oamenilor. Odată un sărac s'a plâns lui Dumnezeu că l-a trântit jos cu făina şi i-a risipit-o, lăsându-i copiii nemâncaţi. Dumnezeu l-a pus la popreală şi i-a lăsat numai o gaură pe unde să se uite şi el prin

(1) *Etymologicum Magnum Romaniae*, p. 2274.
(2) Cari oameni? Poate că unipersonal: „li se".
(3) Academia Română, *Ms. no. 3418*, p. 391 v⁰.
(4) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.
(5) Voronca, *op. cit.*, p. 398.
(6) Cred. Rom. din com. Zorleni, împărt. de d-l T. Popovici.

lume. La gaură, ca să-i aţină calea c'un şumuiog, a pus chiar pe săracul căruia i se risipise făina. Astfel, vânturile nu-şi mai pot face chefurile decât atunci când săracul îşi mai răsuceşte câte o ţigară: atunci pune dopul jos şi vântul o porneşte năuc peste lume. Iarna însă, îşi face de cap, căci săracul, de frig, veşnic scapă şumuiogul din mână (1).

Prin alte părţi se crede că vântul este orânduit de *Sf. Simion Stâlpnicul,* cel ce ţine cerul şi pământul. Vântul stă într'o bute şi de acolo îi dă drumul Sf. Simion când socoteşte, şi atât cât socoteşte dânsul.

Cu privire la Sf. Simion şi la vânt, iată o povestire moldovenească :

„Se zice că el,—Sf. Simion,—a avut un copil şi a murit. El, de jale mare, s'a mâniat pe Dumnezeu şi n'a vrut să dea drumul vântului în lume. Ziceà:

— Mi-ai luat tu copilul meu, n'am să dau nici eu la lume vânt!

Ce l-a rugat Dumnezeu, ce a trimis pe alţi Sfinţi, dară tot nu voì şi pace!

— Nu m'a ascultat el pe nime când l-am rugat să nu-mi iea copilul, n'am să-l ascult nici eu!

Amù se făcuse pe lume, că nu mai puteau trăì oamenii de necurăţenii şi de boli, căci *vântul e ca o scăldătoare : curăţă totul.* A venit până la atâta, că a trimis Dumnezeu pe toate dobitoacele, până şi pe paseri, la el.

Vine rândul şi cocoşului; merge şi el.

---

(1) Cluegere din com. Ţepu. Acestea întregesc povestea „Borta vântului" scrisă de M. Eminescu, care începe astfel (*Ion Creangă,* II, p. 171):

„Erà un om sărac, sărac, şi aveà o mulţime de copii. Acù, erà în vremea foametii, şi el a muncit o săptămână pe un căuş de grăunţe. Apoi s'a dus la râşnit cu ele. După ce le-a râşnit, a ieşit afară cu căuşul cu făină. Şi s'a pornit o furtună mare, şi i-a luat toată făină din căuş. Da el straşnic s' a mâniat.

— Nu mă las eu, aşà, cu una, cu două!

Şi făcù un şumuiag de paie şi porneşte.

Il întreabă un om :

Unde te duci, cumetre?

— Mă duc să astup *borta vântului,* că mi-a luat făina din căuş.

— Da unde-i nimerì-o?

— Unde o fi, acolo mă duc...."

— De ce nu dai drumul vântului, Sfinte Simioane, căci uită-te ce rău e pe lume?

—Nu dau, pentrucă mi-a luat Dumnezeu copilul; am să-i fac şi eu!

— Arà'! ce posnaş mai eşti! Pentru aceea nu-i dai drumul? Da mie câţi copii mi-a luat Dumnezeu! Dacă aş sta eu să mă mâniiu ca dumneta, ce-ar mai fi! Dară mie nici nu-mi pasă! Dacă moare unul, fac altul în loc!

Şi iea un puiu şi-i suceşte capul.

— Vezi ce-am făcut? Iacă azi fac altul şi până în trei săptămâni vei vedeà ce puiu am să am! Ia aşà fă şi dumneta!

Sf. Simion se uită la cocoş şi începe a râde:

— Că bine zici! Pe nimeni n'am ascultat, dar pe tine am să te ascult!

Şi a luat şi a dat drumul la vânt. De şapte ani de zile vânt nu fusese prin lume,—cât a jelit el copilaşul lui! Şi de aceea, când moare cinevà, se jeleşte şapte ani şi pe urmă se uită.

Dumnezeu, după ce i-a făcut cocoşul treaba asta, l-a chemat la dânsul şi i-a zis:

— Pentrucă mi-ai făcut tu un astfel de bine, îţi dau dela mine ca să poţi ţineà patruzeci de femei, şi prin sat să umbli! Şi de atunci e cocoşul aşà de voinic" (1).

In sfârşit, după alte credinţe, purtătorul vânturilor este *Iuda*, Sfântul care, pentru acest cuvânt, se serbează la 19 Iunie (2).

Acel locaş al vântului, care uneori se crede a fi pământul, de unde iesă pe o gaură (3),—fireşte, este foarte departe: „la capătul lumii"; porţile acestui locaş se deschid la vremuri legate de anumite rosturi, cum cetim într'o colindă:

La porţile vântului
Vine Mama Pruncului (4);
După Mama Pruncului,
Vine bunul Dumnezeu,
Vine şi Ion Sfântùl;
Iar după Ion Sfântùl,
Vin toţi sfinţii de-a rândùl (4).

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 413-4.

(2) C. D. Gheorghiu, *Calendarul femeilor superstiţioase*, p. 76. *Revista pentru istorie arheologie şi filologie*, I, 2, p. 388.

(3) Academia Română, *Ms. no. 3418*, p. 174 v⁰.

(4) *Maica Domnului.*

(5) T. Pamfile, *Crăciunul*, p. 81.

3. Ce înfăţişare are *vântul?*

După o credinţă botoşăneană vântul este un „copil făcut de o fată de împărat, fără bărbat, ci numai aşà, din vis. Când s'a născut, Dumnezeu a mers şi l-a botezat şi i-a pus numele *Ion Vântul*. Apoi a mers Dumnezeu într'o pădure, unde ştià că şeade într'un copac un *smău* şi i-a cerut să-i dea copacul. Smăul i l-a dat, şi Dumnezeu aducând pe Ion, l-a pus în copac, cu voia lui, l-a cercuit cu cercuri de fier, lăsându-i o răsuflătoare şi l-a aruncat în mare. Şi el acuma umblă purtat de valuri. Şi pe răsuflătoarea ceea suflă, căci altfel, de-l lăsà aşà, nu mai erà lume: pământul ar fi răsturnat" (1).

După alte credinţe, pe cari le întâlnim atât prin Bucovina, cât şi prin Moldova, vântul este un *flăcău* frumos şi sburdalnic, care trăeşte în văzduh cu *mama* lui. El este neînsurat; totuş, de când e lumea, caută să se însoare, fără ca să poată izbutì. Când aleargă prin lume,—atunci când noi zicem că *„bate vântul"*, umblă după însurătoare, iar când osteneşte,—când nu bate vântul pe lume,—vântul şeade acasă, se odihneşte şi-şi caută de gospodărie, ca orişicare om, până ce îl apucă din nou *tuia* (2) însurătorii.

Alergând prin lume în lung şi'n lat, vântul pătimeşte multe. Adesea se sgârie prin parii gardurilor sau se înţeapă în spinii lor. Pentru aceasta se crede că nu este bine să ascuţim *parii* gardurilor la amândouă capetele, ci numai la acel ce intră în pământ. De asemeni se zice că nu este bine să punem *mărăcini* pe gard. „Când şuieră tare, atunci el ţipă, că se sgârie". Pe un om care-şi face gardul din spini, Dumnezeu nu-l primeşte.

„Cenuşa, gunoiul, să nu se arunce în vânt. El zice:

— Nu destul *mă'nspinez,* mă sângerez eu, da ei încă îmi aruncă cenuşă şi gunoiu în ochi, să nu văd pe unde merg"? (3).

Tot ca să nu se încurce calea vântului, femeile nu trebue să umble despletite pe afară, căci este un mare păcat. Vântul aduce prea multe foloase omului, şi de aceea nimeni nu trebue să i se pună în cale. El poartă nourii de ne aduce ploaia, el mâ-

---

(1) Voronca, *op. cit.,* 397.

(2) *Dorul, slăbiciunea, patima, dùrdura.*

(3) „Spune [vântul] acolo unde stau [femeile de vorbă] sărbătorile, la un loc".— Academia Română, *Ms. no. 3418,* p. 74 v⁰.

nă *sloatele* pe păduri şi mări, ca să nu strice sămănăturile, el ne. răcoreşte faţa, vara, când arşiţa soarelui ne pârleşte şi ne arde, el poartă corăbiile pe mări şi curăţă văzduhul de răutăţi; el sună clopotul pus de *Alexandru Machedon* deasupra dealurilor, în cari stau închişi *Căpcânii*, ce vor ieşi la vremea de apoi (1); pe aripele vântului se ridică sufletele răposaţilor spre cer, la raiu ori la iad, pânăce ajung la vămile văzduhului.

Pentru toate acestea, vântul se socoteşte a fi sfânt (2).

O povestire moldovenească ne spune următoarele, în legătură cu cele de mai sus:

„Vântul e sfânt, măcar că e însurat. Odată a mers fratele femeii vântului la soră-sa, când el nu erà acasă. El s'a speriat că va venì vântul şi-l va rupe în bucăţi. De frică l-a pus într'un dulap. El când a venit, a zis că miroasă a cevà străin. Femeia i-a spus la început că nu-i nimeni, da pe urmă i-a spus că e fratele ei, şi l-a scos de acolo. El a stat cât a stat de vorbă şi pe urmă a spus că se culcă, că-i tare trudit. A arătat cum erà de sgâriat şi plin de sânge, şi blăstamà pe oamenii ce pun spini pe gard şi fac deasupra parii ascuţiţi" (3).

Prin jud. Botoşani se spune că *vântul* este *omul lui Dumnezeu*, şi când Dumnezeu se mânie asupra lui, îl sbuciumă pe faţa pământului. Deci e mare păcat pentru cel ce ocărăşte vântul, şi se înţelege uşor pentruce: pentrucă prin acea ocară se supără Cel ce l-a orânduit a se sbuciumà, ca pildă pentru lumea pământului (4).

Vântul nu trebue blăstămat, căci cine îl va blăstămà, la moartea lui va aveà parte de *ploaie* şi de *vânt*, astfel că oamenii nu-l vor puteà duce uşor la mormânt.

Altora, dacă vor blăstămà vântul, li se vor întâmplà alte năcazuri şi nenorociri.

---

(1) Pe larg în T. Pamfile, *Povestea lumii de demult*, p. 35 6.

(2) „Vântul e sfânt; e tare bun. Pe dânsul e tare păcat să-l blăstămi. Ba încă dacă vezi că vâjâie tare şi e furtună, să te rogi la Dumnezeu să-l ierte, că el tare se rupe prin garduri şi crengi, dar trebue să-şi facă slujba lui"; „Pe vânt să nu-l blăstămaţi, că e tare păcat, că el e la mare muncă. El e slujbaş: trebue să-şi facă slujba lui. A adormit o leacă, şi a doua zi, până 'n ziuă, iar s'a sculat şi s'a dus„.

(3) Voronca, *op. cit.*, p. 406.

(4) Cred. Rom. din com. Mânăstireni, culegere de d-l D. Furtună.

„O femeie, în Moldova, a blăstămat vântul,—spune o povesire; dintr'această pricină, ea şi bărbatul ei au zăcut o vară întreagă, „din senin", ba încă şi un copil le-a murit.

Pe altă femeie a „luat-o vântul cu doi copii, cum se jucau, cu merişoare".

Cu cuţitul, în vânt, nu trebue nimeni să se răstească, pentrucă vântul, care nu se vede, este înjungheat, şi aceasta este un mare păcat: „înjunghem un suflet de om lăsat de Dumnezeu spre binele şi folosul lumii".

Astfel de mari greşeli se întâmplă des, şi prin urmare povestirile nu vor lipsì:

„Un om a vrut să vadă odată pe vânt. Tot alergà după dânsul, şi nu-l puteà vedeà, şi de ciudă, a aruncat cu cuţitul după el.

Merge omul la pădure, şi vede un foc,—erà noapte,—şi la foc un moşneag, care îşi cârpià pielea şi cămeşa; iar cuţitul lui erà înfipt în pulpă".

Altă povestire spune că omul, după ce a aruncat cuţitul, a venit acasă şi s'a culcat. Un om s'a cerut noaptea la dânsul, la dormit, şi în opinca lui erà cuţitul. Omul l-a cunoscut şi *vântul* i-a zis ca să nu mai arunce cât va trăì după vânt, căci *vântul e cel mai bun om din lume.*

Omul s'a rugat de iertare, şi vântul l-a iertat.

Vântul are curţi, femei şi copii. Odată un om îmblătià, şi vântul îi tot împrăştià pânea; omul a dat cu cuţitul după vânt. Odată a mers la vânt în pădure, s'a rătăcit şi a ajuns la curţile lui. Femeia vântului se temeà să nu-l rupă şi l-a ascuns. El a zis că miroasă a carne de om. Şi abià după ce i-a făgăduit că nu-i va face nimic, l-a arătat. Vântul l-a cunoscut şi i-a spus că de când i-a aruncat cuţitul în şold, de atunci e şchiop.

Un altul întâlnind după aceea pe vânt în pădure, şi punânduse jos ca să mânânce, i-a zis:

— Poftim la masă, vântule!

— Ai noroc, i-a zis vântul, că m'ai poftit la masă; dar altfel erà vai de tine?

Şi a chemat pe om să-i scoată cuţitul din picior.

Un om făceà căpiţi şi vântul le răsturnà. El a aruncat în vânt cu un topor. Mergând la pădure, a văzut lumină la o casă; s'a

uitat pe fereastă şi a văzut un moşneag cu barba până în pământ. Cu barba s'a acoperit şi barba şi-a aşternut.

S'a rugat să-l primească, să doarmă, şi a văzut toporul sub pat.

— Ai avut noroc,—zice vântul,—că eram atunci cu voie bună, şi ţi-am luat numai toporul, dar dacă te luam şi pe tine şi te izbiam de copaci prin pădure!

Un om vântură şi nu aveà vânt când îi trebuià. Omul l-a suduit şi a aruncat cuţitul în el.

Mergând în pădure, a văzut pe vânt şezând jos cu o rană la coastă.

—. Ce să-ţi fac?—a zis el omului—pentru aceasta? Dacă vrei să nu te stric, slujeşte-mă jumătate de an. Altă treabă nu ai decât, când voiu fi trudit şi mă voiu culcà pe *hat*, tu să păzeşti, şi când vei vedeà că vine *alt vânt*, atunci să mă scoli: să mă tragi, să mă târâi cât vei puteà!

Omul l-a slujit.

Zice că tare se bat când dă un vânt peste altul!" (1).

După o povestire bucovineană se spune că *vântul* a avut *12 feciori* şi când vântul, cu toţi feciorii lui pornià peste lume, se păreà că pământul este gata să se piardă. Dumnezeu, văzându-l aşà de primejdios, a făcut ce-a făcut, şi cei 12 feciori ai vântului au murit. Pentru aceasta vântul s'a mâniat şi n'a mai bătut după aceasta trei ani, încheiaţi, astfel că *pânile au rămas moarte*,—după cum am văzut,—din pricina *ruginii*.

După ce au trecut cei trei ani, Dumnezeu l-a chemat şi i-a zis:

— De ce te-ai mâniat? Nu ştii că cei 12 feciori ai tăi sunt în împărăţia mea? Ei stau aici în tot binele: tu mergi şi fă-ţi slujba!

Auzind acceasta, vântul a pornit din nou să umble, după cum îi erà datoria.

După unele credinţi, vântul are doi feciori cu cari, la sfârşitul lumii, va suflà laolaltă cenuşa pământului care va fi ars, spre a-l lăsà curat, cum a fost la început (2).

După altă povestire, vântului, care odată a avut două aripi

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 405 6. *Şezătoarea*, V, p. 139—40.

(2) T. Pamfile, *Sfârşitul lumii*, p. 61.

şi din cari Dumnezeu i-a luat una fiindcă erà prea de temut; nimeni nu i se împotriveşte pe pământ, nici astăzi, nici la sfârşitul lumii. Totuş:

„Sfârşitul lumii are sa fie cu vânt. Atunci are să fie vântul aşà de mare, că va face una, dealul cu valea, şi toate celea se vor prăpădì. Da *boul* va fi aşà de tare, că va pune piciorul în malul mării şi nu se va da aruncat, nu-l va puteà doborî vântul. Atunci el va zice:

Ei, că tare am fost! Cum n'am ştiut eu mai înainte că am aşà putere! Pe mine mă băteà şi copilul cel mic, dară, să fi ştiut eu de puterea mea, îl luam într'un corn şi cine ştie unde îl aruncam!" (1).

După o credinţă, vântul, prea supus la poruncile lui Dumnezeu, sta în al treilea scaun, sub scaunul Ziditorului, care îi spune când trebue să bată şi cât de tare anume.

Doamne! zice vântul câte odată,—eu nu mai pot; mă înaduş!

Dumnezeu atuncea îi porunceşte:

Sloboade *pâcla!*

Când pe vânt îl mănâncă pielea, se uită iar la Dumnezeu, şi Dumnezeu îi strigă:

Sloboade *ploaia!*

Când e frumos şi bine, vântul zice:

Ar trebuì să dăm acum o leacă de vânt!

Şi Dumnezeu îi îngădue:

Sloboade, dar potrivit, să fie treaba cum se cade! (1).

La acestea adăugăm următoarele credinţe:

Unii spun că *vântu-i duhul lui Dumnezeu* (2);

Alţii că-i *gândul lui Dumnezeu;*

Alţii că-i *Sfântul Ion.*

„Ziua e vântul; asta o ştie toată lumea, dar noaptea se face şi flăcău, şi femeie".

După unele credinţe, vântul umblă călare pe un cal într'aripat;

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 401-2.

(2) Sau: „Vântul e duhul lui Dumnezeu şi mama lui e *Mama-pădurii*".

dacă se întâmplă să deoache pe cinevà, descântecul de deochiu zice:

„De te-a deochiat vântul,
Sa i crape calul,
Sa ramâie pede tru... (1).

Tot astfel, după alte credinţe, vântul ar fi un unchiaş năzdravan, care colindă lumea tot calare pe un cal într'aripat. Văzând multe în călătoria lui, el se miră câteodata, şi prin urmare poate să deoache. De aceea, în descântecele de deochiu, este blastamat şi dânsul ca orişicare deochetor, ca şi mai sus:

De-o fi deochiat de vînt,
Sa-i pice aripele... (2).

Prin Banat se crede că vântul este o hală sau balaur mare care sufla numai pe o nare de nas, căci de ar suflà pe amândouă, ar prăpădì tot pământul (3).

4. Vântul *bate* câteodată mai domol, mai încet, mai potolit; de-abià *trage*, de-abià *olorește*; când şi când „te lovesc aripele lui, palele lui", de-abià ujueşte, cum zice cântecul:

Bate vântul, ujueşte,
Mîndra'n deal se odihneşte... (4);

de-abià *abură* (5) sau *abureazä* vălurèle dulci, cum iarăş zice un cântec:

Bate vântul valurèle,
Şi-mi aduce-un dor şi-o jele...(6);

de-abià *foieşte*, când i se zice, în glumă *fòitiş*.

Atunci vântul e vesel, are inimă bună.

Când îşi are supărările lui, *suflă*, *urlă*, este furtunatec, cum face iarna, când, de frig, îi este inima rea, şi cum face când vede vreo nedreptate sau alt lucru care nu-i place (7).

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 412.
(2) *Vieaţa literară*, I, no. 11.
(3) Gorovei, *op. cit.*, p. 385.
(4) I. P. Reteganul, *Chiuituri*, Gherla 1898, p. 24.
(5) *Familia*, XXVI, p. 6. Al. Viciu, *Glosar de cuvinte dialectale din graiul viu al Ardealului*, p. 15.
(6) El. Sevastos, *Cântece moldoveneşti*, p. 48 şi 79.
(7) Voronca, *op. cit.*, p. 402 3: „Vîntul de aceea face câteodata aşì furtuna că poate în casă se face huiet, *huieşte* pe cinevà care nu-i vinovat. Atunci el e mânios şi bate tare de mânios ce-i, pentru păcat, că doar e păcat a supărà degeaba pe cinevà".

După o credinţă moldovenească, vântul trebue să dea într'o zi ocol pământului: atunci merge potrivit de repede. Când însă se întâmplă şi mai zăboveşte prin unele locuri, ca să-şi isprăvească seara ocolul, trebue s'o iea mai repede.

Pentru aceasta vântul merge aşà de încet, că nici nu-l simţi, iar alteori o iea prea nebuneşte, — atunci când bat furtunile (1).

5. Vântul este nevăzut.

Numai copilul până la şapte ani îl poate vedeà, dacă însă este păzit şi nu i se dă să mănânce *ceapă* şi *usturoiu.*

Prin unele părţi se crede că chiar omul în vâstră ar puteà să vadă vântul, dacă s'ar ferì şi n'ar mâncà ceapă şi usturoiu, a căror peliţă se pune pe ochiul omului şi-i taie astfel din vedere (2).

Prin alte părţi se zice că ceapa şi *chipăruşii* mâncaţi împiedecă vederea vântului.

Prin altele se spune că dacă o femeie îngreunată n'ar mâncà ceapă toată vieaţa ei, dacă ar naşte o fată care nici ea n'ar mâncà, copilul acestei fete ar vedeà vântul.

Prin altele se crede că cine doreşte să vadă vântul, să se ferească măcar un an, să nu mănânce pelicioară dela ceapă (3).

Prin jud. Tecuciu, se spune că peliţa oului se pune, la omul care mănâncă *ou*, pe lumina ochiului şi-l împiedică de a vedeà vântul. Cine nu mănâncă ouă, vede vântul; copiii îl văd, dar nu se pricep să spună cum este acesta.

Prin jud. Muscel se crede că cel ce nu mănâncă Lunia ceapă şi usturoiu trei ani de-arândul, poate vedeà *comoara vânturilor* (4), —poate că o confuzie pentru *cămările* vântului (5).

In sfârşit, prin Bucovina se spune că ori cine ar puteà vedeà vântul, dacă în curgere de şapte ani n'ar mâncà usturoiu şi n'ar spune *visurile* cari le visează noaptea (6).

(1) Cred. Rom. din com. Mânăstireni, jud. Botoşani, împărt. de d-l D. Furtună.
(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(3) Voronca' *op. cit.*, p. 413.
(4) Gorovei, *op. cit.*, p. 344.
(5) Voronca, *op. cit.*, p. 413.

Astfel, ca o ființă ce nu se poate vedeà, vântul este cimilit:

Ce trece pe sub soare și nu face umbră ? (1).

Ce sboară pe sus și nu-l vezi ?

Ce-i în mână
Și-i minciună ?

Ce trece prin vamă
Și nu se bagă'n samă ? (2).

6. Binefăcătoarele însușiri ale vântului au dat naștere la o sumă de povestiri îndestul de bine cunoscute.

Iată una care arată dușmănia dintre *soare* și *vânt:*

„Soarele s'a luptat cu vântul,—voià ca vânt să nu mai fie. L-a chinuit tare, l-a tras pe roata morii și voià să-l prăpădească, să rămâie soarele singur. Atunci Maica Domnului i-a spus soarelui:

— Ai văzut cofă fără toartă? Ai văzut casă fără de ferești?

Și tot așà mai departe.

— Ba n'am văzut,—zice soarele.

— Dacă n'ai văzut, apoi tot așà nu se poate lume fără vânt!

Și i-a dat drumul vântului, dar l-a rupt bucăți, că a zis Dumnezeu, ca să fie numai cât trebue, să nu fie așà de tare, că ferească Dumnezeu, ce putere aveà. Năruià ziduri, case.

Dumnezeu l-a fost trimis să facă poduri, dar ce folos, că nu l-a lăsat soarele.

Și astăzi, de ce se pune la poduri și la case, ca să țină, *suflete*? Lui îi dau, diavolului [de vânt]. Că înainte oamenii tot zidiau și zidiau, și se strică tot ce se făceà. Pe urmă le-a venit în minte să-i dea și lui cevà și amù au pace" (3).

A doua povestire ne arată deasemeni întâietatea de care se bucură *vântul* față de *soare:*

„Un om zice că odată a întrebat pe femeia lui:

— Ți-s drag eu ție, femeie?

— Tare-mi ești drag!

— Cum ți-s de drag?

— Așà ca vântul cel din postul Sâmpietrului!

— Ce vorbă-i asta?

(1) N. Păsculescu, *Literatură populară română,* p. 104.
(2) A. Gorovei, *Cimiliturile Românilor,* p. 396–397.
(3) Voronca, *op. cit.,* p. 401.

Şi trosc! o palma femeii! Femeia a şi rămas moartă pe loc.

Rămâne el singur cu copiii, munceşte, chinueşte. Iată că vine vremea prăşitului; erà tocmai prin postul Sâmpietrului. Erà o aşà de mare fierbinţeală, că nu mai puteà răbdà; tot îşi ştergeà sudorile.

Trage un vântişor lin pe lângă dânsul, şi îndată i-a fost mai uşor, s'a răcorit.

— Ei, zice el,—bine a zis femeia mea, biata, şi eu am omorît-o! Eu n'am ştiut ce bun e vântul în postul Sâmpietrului!

Totuş, câteodată, prin *ploaie*, care se zice că-i a lui, Soarele răsbeşte vântul şi-l potoleşte:

„Odată, soarele, *luna* şi vântul au avut răsboiu înaintea lui Dumnezeu. Luna ziceà ea ea e mai mare, dar Sf. Soare i-a zis:

— Dacă-i aşà, de ce când luminezi tu, nu se vede sub gard, că se poate ascunde cinevà,—dar când luminez eu, se vede peste toata lumea?

Vântul e răsboinic. El a venit mare, vâjâind, şi a zis că el e cel mai tare. Atunci soarele i-a raspuns:

— Eşti tare şi răstorni lumea, nu cevà, dar atâta până nu sunt eu; ian să dau eu numai o ploaie, şi te faci îndată cârlig!" (1).

A patra povestire ne arată legatura dintre *vânt* şi *foc*, la care, mai târziu, s'a alipit şi Sf. Ilie.

„Sf. Ilie e neam cu vântul şi cu focul, sunt veri.

Zice că s'au fost pornit vântul cu focul, să-şi cerce puterile. [Şi Dumnezeu. văzând primejdia, a poruncit lui Sf. Ilie:]

Ian du-te tu, Ilie, şi le ieşi înainte, să nu facă vreo poznă!

Da Sf. Ilie s'a făcut tovarăş cu dânşii. Atunci Dumnezeu i-a luat o mână şi-un picior, că de-l lăsà aşà tare, cum erà, cu vântul şi cu focul, ferească Dumnezeu ce făceau" (2).

A cincea povestire ne arată întâietatea vântului faţă de *ger*:

„A fost un om şi o femeie; el aveà o mamă, dar baba ceea tare-i mâncà pe dânşii, şi mai cu samă pe noră-sa.

Ce să facă ommul? Se apucă şi o duce la pădure, doară va

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 401: „Şi aşà-i ca vântul, fie furtuna cât de mare, cum începe ploaia, se linişteşte. *Gerul* e om bun, dacă e uscat. Atunci, iarna, poţi merge unde vrai, numai să nu fie ploaie şi vânt. In Martie, n'a îngheţat o femeie sub fereastră, la o casă"?

(2) *Ibidem*, p. 402.

degerà. O amăgeşte că el merge să taie lemne. Se duce şi leagă o scară de un copac, să sune. Baba şi-a făcut un foc şi şedeà.

Vine gerul:

Buna vremea!

Mulţămesc!

— Da nu te temi, bıba, că te-oiu degerà?

— Ian fugi de aici, prostule; eu de tine să mă tem?

Se duce gerul şi vine vântul.

Buna vremea, mătuşa!

Mulţămesc!

Da nu te temi c'oiu da un vânt?

— Lasă, nu mai da, domnule, că eu mai vreau sa traesc!

S'a dus vântul şi se întâlneşte cu gerul.

— Ce ţi-a zis, ţie? întreabă vântul.

— Mi-a zis: „prostuie!—de tine să mă tem"?

— Ba mie mi-a zis: „domnule, mai lasă-mă să trăesc!". Vezi că eu sunt mai tare!

Se trece aceea.

Altă dată merge feciorul omului aceluia, aşà ca de vreo cincisprezece ani, în pădure, şi taie lemne numai în cămeşă. Gerul se sloboade pe jumătate. El nu se sperie. Se sloboade pe trei părţi de tare. El tot nu se teme. Se sloboade tot, da baiatului nu-i pasă.

Vine vântul şi zice:

— Vezi, da ian să *alignesc* eu numai o leacă!

Cum a alignit, băiatul apucă cojocul.

— Stăi, să mai slobod, zice vântul gerului, că are să se îmbrace şi cu sumanul!

Băiatul, chiar, haţ! sumanul, se îmbracă şi se încinge peste brâu.

— Da, aşteaptă să mai suflu odată, că ai să vezi că îndată fuge acasă!

Băiatul leapădă totul, şi, la fugă!

— Amù, vezi tu cât de tare eşti, că tu nu i-ai putut face lui nimica, da eu, numai o leacă să mai suflu, şi-i gata aici pe drum!

A suflat, şi băiatul a picat mort.

Gerul să fie cât de tare, da dacă nu-i vânt, nu-ţi pasă. Da vânt, dacă este la ger, măcar cât de puţin, atunci te arde" (1).

In sfârşit următoarea povestire nu-i decât o contopire a unora din cele de mai sus; ea este cunoscută sub numele de *„soarele, vântul şi gerul»*. In loc de *soare*, avem *căldura*.

„O fată dela ţară, frumoasă şi isteaţă nevoie mare, se întâlneşte pe un drum cu trei flăcăi, cari îi spuseră câte trei:

— Bună dimineaţa, fată mare!

Fata, care cunoscù că cei trei flăcăi erau unul *vântul*, altul *căldura* şi al treilea *gerul*, răspunse la bunadimineaţa lor:

— Mulţămesc la unul din voi!

Şi îşi căută de drum. Flăcăii însă se opriră în drum şi începură să dispute între ei, căruia anume i-a mulţămit fata. Flăcăul *căldură* spuse:

— Mie, căci ştie dânsa că de-oiu prinde-o vara la munca câmpului, îi răscoc creierii în cap, de o fac să cadă jos la pământ întinsă moartă.

— Ba mie, — zise flăcăul ger, — căci ştie fata, că de-oiu prinde-o iarna pe drum, o fac de înţeleneşte de frig, de rămâne moartă buştean în drum.

Dar vântul, mai împăciuitor, zise:

— Ştiţi ce? Haideţi s'o întrebăm pe ea, că după vorba voastră, par'că fiecare aţi aveà dreptate. Şi eu cred că şi eu aş aveà dreptăţile mele să cred că mie mi-a mulţumit.

Toţi se învoesc la această propunere şi luându-se după fată cu toţii, şi iuţind paşii, o ajunseră. Şi unui din ei o întrebă cui a mulţămit ea. Fata răspunse că vântului.

Căldura îi zise:

— Lasă, te-oiu prinde eu la vară, pe câmp!

Dar fata îi tăiă vorba şi îi răspunse scurt:

— Nu-mi pasă; numai vântul să bată!

Gerul, la rândul lui, începù şi el să-i zică:

— Te-oiu prinde eu la iarnă!

Dar şi lui fata îi tăiă tot aşà de scurt vorba, răspunzându-i şi lui:

— Nu-mi pasă, numai vântul să nu bată!

---

(1) Voronca *op. cit.*, p. 400.

Şi plecă, şi îi lăsă pe flăcăi să mai dispute între ei, dacă vor mai aveà poftă" (1).

In Bucovina, varianta acestei povestiri sună astfel:

„O dată mergeau trei oameni: *soarele, gerul* şi *vântul*. Trece un om pe din partea vântului şi zice:

— Buna ziua!

După ce a făcut omul câţivà paşi, întreabă soarele pe tovarăşii lui:

— Ni-a zis omul acesta „buna ziua".

— Ni-a zis,—răspunde vântul.

— Da oare căruia din noi trei?

— Mie,—zice vântul.

Soarele zice:

— Ba mie.

Gerul:

— Ba mie!

— Haide înapoi şi l-om întrebà!

— Haide!

Se duc ei şi-l întreabă, şi omul spune că vântul erà din partea lui şi el vântului i-a spus.

— Nu mi-ai spus mie?—zice soarele.

— Nu!

— Lasă, c'a venì *el* vara; ţi-oiu arătà eu!

— Nici mie?—zice gerul.

— Nici dumitale!

— Aşteaptă dară până la iarnă, şi vei vedeà ce am să-ţi fac eu!

— N'ai grijă nici de unul, nici de altul,—zice vântul; cât voiu fi eu pe lângă tine, nu-ţi va fi nimic!

Vine iarna şi omul merge în pădure după lemne. Da erà un ger, că i-au fost îngheţat picioarele. El începe a umblà să se încălzească. Gerul începe a-i îngheţà tot trupul omului. Atunci un vântişor cald trece pe lângă dânsul. El prinde la inimă, desbracă cojocul şi-l prinde a bate, că s'a fost băgat gerul în el. N'a avut gerul ce face şi a ieşit. Acu-i erà cald cum se cade.

(1) I. Otescu, *op. cit.*, p. 72—3.—La fel şi în Şt. St. Tuţescu, *Taina ăluia*, Piatra-Neamţ 1906, p. 24—5.—Intercalată în povestea „Voinicul fără tată" de Ispirescu, cf. L. Şăineanu, *Basmele*, p. 657.

Vine vara şi el iesă la prăşit. Unde nu dă soarele o fierbinţeala! Omul gândià că leşină, nu altcevà. Atunci a trecut un vântişor racoros pe lângă dânsul şi îndată şi-a venit în fire.

— Vezi?—zise el femeii,—tot mai puternic e vântul; bine a zis el că să nu mă tem!" (1).

Povestirea aceasta o întâlnim şi la Macedo-Români (2).

Intr'o variantă bănăţeană, vântul, soarele şi luna se întâlnesc cu un Ţigan.

Intr'alta, moldovenească, intră şi alte amănunte, nu îndestul de bine legate. V. Alexandri o versifică, arătând că o fată, dintre cei trei, îşi alege mire pe vânt, cu toate ameninţările celorlalţi doi:

Nu-mi pasă, mândre Soare, de focul arzator,
Cât mi-a suflà în faţă un vânt racoritor;
Nici de-al tău frig nu-mi pasă, o gerule de ghiaţă,
Cât vântu'n miezul iernii nu mi-o suflà în faţa!

Povestirea aceasta o întâlnim şi la Ruşi; cu alte amestecuşuri, o au şi popoarele orientale (3).

7. Vântul se mai întâlneşte şi în multe alte povéstiri, din cari răsar, cu toate că nu întotdeauna limpezi, unele din însuşirile soarelui.

Dintre acestea, urmează întâia, unde este vorba de însurătoarea *soarelui*, precum şi despre vieaţa lui casnică:

„Un moşneag şi o babă aveau o fată şi trei feciori. Fata erà acum stătută şi nimeni nu venià s'o ceară; şi ei erau tare supăraţi că nu se puteà mărità.

Intr'o zi merge moşneagul să-şi caute un ginere. Mergând el prin o pădure, trece cevà pe deasupra capului şi-i zice:

— Moşule, dai fata după mine?

Dar fiindcă n'a văzut pe nimeni, nu i-a dat nici un răspuns.

Mai merge moşneagul pânăce dă de nişte curţi mari; da într'însele nu erà nimeni. Se întoarce înapoi.

Vine acasă şi spune babii cum l-a întrebat, dar n'a văzut pe nimeni. Baba îi zice:

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 399 400. Variantă şi din jud. Brăila (*Graiul nostru*, I, p. 254).

(2) P. Papahagi, *Basme aromâne*, p. 335—6: *Vimtul, dzerlu şi soarle.*

(3) L. Şăineanu, *Basmele Românilor*, p. 996 7.

— De ce n'ai spus că o dai?

— Merge moşneagul a doua zi, [şi vântul] îl întreabă iar aşà. Moşneagul spune c'o dă.

Noaptea vine cinevà şi bate la uşă. Nu vreà nimeni să deschidă: moşneagul trimite pe babă, baba pe feciori, feciorii pe fată, fata merge şi deschide. Atunci vântul a luat-o şi a dus-o în palaturile lui.

Aşteaptă cei din casă pe fată, aşteaptă, dar ea nu mai vine. După vreo şase luni porneşte feciorul cel mare s'o caute. Mergând prin codri, dă de palaturile cele deşerte şi intră. Acolo erà soră-sa. O întreabă el cum trăeşte şi cum se afla, şi ea îi spune că bine, numai nu ştie cu cine trăeşte, că atâta vine,—la miezul nopţii, mânâncă, şi fără să vadă pe cinevà, se duce.

Fratele său a mâncat şi s'a culcat. Pe la miezul nopţii vine vântul:

— Bine ai venit! Ce mai faci, cumnate? — zice el flăcăului. Ştii ce? Fă-mi o treabă. Du-te în grajd şi iea calul meu de acolo, da-i o dimerlie de jăratec şi du-te la *podul de aramă*. Calul nu va voì să treacă, se va da înapoi, dară tu dă-i câtevà ghionturi şi el va merge.

Cum s'a făcut ziuă, a luat cumnatul său calul, dar s'a temut să-i dea jăratec, şi i-a dat cărbuni stânşi. Au pornit spre podul de aramă, dară calul nu a voit să meargă şi s'a întors înapoi. Pe urmă a mers acasă la părinţi şi le-a spus ce a văzut.

S'a dus fratele cel mijlociu, dară şi acela a făcut tot aşà.

Porneşte şi cel mic. Acela erà mai prost între ei, dar erà năsdrăvan. El a dat calului jăratec şi a pornit la podul de aramă, a trecut peste pod pe *ceea lume*, ca să asculte ce se vorbeşte acolo. Acolo erau fel de fel de pomi şi feldefel de paseri. Unele ziceau:

Ferice de noi,
Şi de noi,
Şi de cei ce ne-au făcut pe noi!

Da altele ziceau:

Vai de noi,
Şi de noi,
Şi de cei ce ne-au făcut pe noi!(1)

Mai încolo doi moşnegi se sfădiau cu unul mai tânăr. Unul ziceà că e a lui lumea, da cel mai tânăr, ba, că e a lui, că lui i se dau oamenii.

(1) Cf. Pamfile, *Cerul şi podoabele lui*, p. 117, 126, 133, 135 6 şi 142.

Cum a auzit el acestea, s'a dus înapoi şi a adus veste cumnatului său. Atunci vântul i-a zis:

— Cei doi bătrâni erau unul: *Dumnezeu* şi unul *Sf. Petrea*, iar cel mai tânăr erà *dracul* care ziceà că lui i se dau oamenii. Paserile ce ziceau că-s fericite erau copiii cei morţi botezaţi, dar cele ce ziceau „vai de noi şi de noi", erau copiii cari mor nebotezaţi!

De atunci vântul s'a făcut om, pentru treaba ce i-a făcut-o cumnatul său şi au trăit fericiţi" (1).

Acestei povestiri moldoveneşti, îi urmează varianta bucovineană:

„Erà un om sărac care aveà trei fete. Mergeà el într'o zi în pădure, da cinevà îl strigă:

— Moşule, moşule! Ii da fata cea mare după mine?

El tace. Vine acasă şi spune babii. Baba îi zice:

— Când ţi-a mai spune aşà, să-i zici şi tu: „Dacă eşti om de cojoc, voiu da-o, dar dacă nu, mai în fund te afundă!"

Merge moşneagul iar la pădure şi iar aude. Ii spune aşà cum a zis baba.

— Sunt om de cojoc,—a zis acela.

— Apoi dar vino şi ţi-o iea!

Intr'o seară, cum stau ei la masă, vine un vâjâit şi un vânt, stânge lumânările şi se deschide uşa. Când aprind lumânările, fata cea mare nu-i. Plâng ei, plâng, dară dela o vreme au mai uitat-o.

Intr'o zi, face fata cea mijlocie un cuptor de plăcinte şi porneşte s'o caute pe soră-sa. Merge ea, merge şi o găseşte. Soră-sa şedeà în raiu. Se bucurară ele. Soră-sa o iea şi-i arată totul ce e în raiu: mere de aur,—*merele* cari au fost date aici de pomană,—şi alte lucruri, dar îi spune:

— Să nu cumvà să furi cevà, că mai mult nu poţi intrà, şi pe drum să nu spui la nimeni ce ai văzut, că tot ai să uiţi.

Da ea, în loc s'o asculte, a făcut tocmai cum n'a trebuit.

Merge cealaltă. A dus-o şi pe dânsa şi i-a arătat prin toate părţile şi i-a spus şi ei cum să se poarte, să nu fure nimic şi să nu spună pe drum la nimeni, dar a sfătuit-o că, cum va ajunge acasă, să facă un praznic mare, şi atunci să spună tot ce a văzut.

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 406 7.—Cum se vede, încheierea e cam tulbure.

Aceasta a ascultat, a făcut praznicul şi pe când spuneà, a venit un vânt mare şi-a stâns lumânările şi-a luat-o şi pe ea în raiu" (1).

A doua povestire, care se aude prin Moldova de śus, arată chipul cum vântul a răsplătit un nevoiaş căruia îi luase fânul din căpiţă. Ea sună precum urmează:

„Erà un om sărac, cu o mulţime de copii. Dă Dumnezeu că-i mai face femeia un copil. El iea cumătru pe un om şi acela îi dă o falce de câmp fânaţ.

Omul a cosit şi-a pus în căpiţi, da vine o *vântoaică* mare şi i le iea. Se duce el mânios la cumătrul său:

— Uită-te ce mi-a făcut vântul, cumetre! Eu, fânul acela îl vindeam şi mă hrăniam!

— Da eu ce-ţi sunt vinovat? Poate n'are finul noroc. Du-te la vânt; ce vii la mine?

Se duce omul la vânt şi a douazi ajunge la casa lui. *Vântul* nu erà acasă, numai *mă-sa, o şerpoaică mare*, încolătăcită de sobă, care, când întindeà mâna, ajungeà de-o prăjină.

— Ce-ai venit aici?—îl întrebă mama vântului.

— Iată cum şi iată cum...,—îi spune omul.

— Ascunde-te de grabă că vine feciorul meu; să nu te găsească!

Da pe afară se auzià un vâjâit.

Cum intră vântul în casă, începe a întrebà:

— Mamă, pe aici miroasă a om pământean!

— Nu-i nimic, dragul mamii, numai omul cela ce i-ai luat căpiţele: zice că-i sărac şi tu mai tare l-ai sărăcit!

— Ş'apoi,—zice vântul,—par'că numai lui i le-am luat? De ce alţii n'au venit?

Pe urmă s'a îmbunat vântul şi a zis mâne-sa să-i deie ***berbecul cel ce scutură bani.***

Merge vântul iar la trebile lui, îi scoate mama vântului un berbec şi i-l dă, dară îi spune să nu zică până acasă „scutură-te, berbece!"

El leagă berbecul cu brâul şi se duce, până ajunge la o gârlă. Da *Dumnezeu* sta sus pe deal cu *Sf. Petrea* şi se uitau ce va face. Intră în gârla ceea şi zice:

— Scutură-te, berbece!

(1) Voronca, *op. cit.*, 407 8.

Când a început berbecul a se scuturà şi au început a curge la galbeni, el s'a prins cu mânile de cap.

— Strânge-te, berbece!

Şi berbecul a stat de scuturat.

A luat din banii ceia ce a putut şi a mers până a înnoptat. A ajuns la o crâşmă.

— Iaca, jupâne, am un berbece; să-l pui într'o casă curată, dar să nu-i zici cumvà „scutură-te, berbece!".

Jidovul, bine că a auzit. Când dormià omul, se duce cu jupâneasa şi zice aşà. Când au văzut atâţia bani, cum curgeau, s'au spăriat.

— Vai de mine va fi, că amuş ne găseşte omul!

Berbecul, când a auzit „va fi", a stat. Ei au ascuns berbecul acela şi i-au dat alt berbece în loc.

Acasă, strigă omul să măture ograda, că au să vadă ce n'au mai văzut.

Când îi zice berbecului să se scuture, berbecul face:

Beee!

Taie omul berbecul şi-l mănâncă.

Merge iar la vânt şi vântul îi dă o masă, să zică „masă, întinde-te", dar omul păţeşte tot ca şi cu berbecul.

A treia oară îi dă o măciucuţă, să zică „dă, măciucuţă!"

Merge el cu măciucuţa până la gârlă şi zice:

— Dă, măciucuţă!

Dumnezeu cu Sf. Petrea se uitau de sus. Când a început măciuca a da în el, a fost uitat de spaimă cum să zică să steie, şi tocmai pe urmă şi-a adus aminte, când erà măr.

Se duce la Jidan şi-i spune să nu zică „dă, măciucuţă!" Jidadanul merge noaptea cu jupâneasa şi zice:

Dă, măciucuţă!—când a început a-i bate şi a-i ucide!

Omul ştià şi tăceà.

— Mă rog dumitale, ţi-oiu da de toate, numai nu ne omorî!

Când a auzit aceasta, a oprit măciucuţa. A luat el berbecul şi l-a legat de brâu dinapoi, şi masa în cap, da măciucuţa în mână. Şi când le-a adus acasă la copiii flămânzi, au avut ce vedea!" (1).

După a treia poveste, vântul însoară un flăcău:

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 411 2.

„Un om a blăstămat pe băiatul lui că atunci să se însoare, când l-a însurà *vântul,* că el nu-l va mai însurà.

Amù, băiatul crescuse, erà holteiu trecut şi nu se puteà însurà. Porneşte el în lume şi se întâlneşte cu un om.

— Unde te duci? —îl întreabă omul.

— Mă duc în lume; poate mă voiu întâlnì cu *vântul,* să mă însoare, că iată cum m'a blăstamat tata.

Şi-i spune. Omul cela erà vântul.

— Suie-te în spate la mine şi ţine-te bine, că am să te duc pe o toloacă mare; acolo vei vedeà oameni câtă frunză şi iarbă şi vei vedeà şi o fată cu ştergar pus *costeşet,* dela umăr în spre brâu. Aceea-i ursita ta. Să o ieai.

Se suie el în spate la vânt şi-l duce până la locul unde i-a spus şi acolo îl lasă jos. El merge şi găseşte fata, şi-i spune să meargă cu dânsul, că e partea lui.

— Eu voiu merge, zice fata, — dar tu să nu-mi bănueşti nici odată când voiu face cevà, că mai mult n'ai să mă ai. Să mă laşi să fac ce voiu vrea eu!

După aceea s'au suit amândoi în spatele vântului, şi vântul i-a dus la părinţii lui, acasă. Acolo s'au însurat şi au avut un copil. Dă Dumnezeu că moare tata omului nostru. Da nevasta, aşà plângeà şi aşà bocià, de nu ştiai ce-i pe lume. Moare şi copilul lor. Atunci începe a bate în palme, a râde, a chiuì şi a cântà, cât puteà.

El s'a mâniat şi i-a zis:

— Tata a fost om bătrân ce şi-a trăit traiul, şi când a murit, tu ai bocit şi te-ai frânt, da la copilaşul nostru, că a murit fără de vreme, tu cânţi?

— La tatăl tău de aceea am plâns,—ziceà ea, că, să fi văzut cum îl rupeau dracii, când îi luau sufletul; îţi erà mai mare mila! Da la copilul nostru au venit o mulţime de îngeri de l-au luat şi drept la Dumnezeu l-au dus, şi de aceea sunt veselă şi cânt. Dar pentru aceea, că tu nu ai ţinut cuvântul meu în samă cum te-am rugat eu, acum trebue să mă duc.

Rămâi sănătos!

Şi s'a dus! (1).

In sfârşit după a patra poveste, vântul, în chip de *cal,* ajută u-

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 408 9.

nui voinic să săvârşească minunate isprăvi. Aceasta sună precum urmează:

A fost un împărat şi aveà trei feciori.

Intr'o seară,—spre ce zi va fi fost aceea, — le-a spus el să se culce şi a douazi să-i spue visurile ce vor visà.

Unul a visat că va fi împărat.

— Bine,—zice tatăl său,—tu chiar ai să fii împărat!

Altul s'a visat într'un oraş, negustor.

— Tu, să faci lui Dumnezeu o biserică şi îţi va da şi ţie împărăţie.

Da al treilea s'a visat pe un munte cioban la oi, c'un harapnic de douăzeci de chite de cânepă în mână.

— Tu ai să fii *câner*,—a zis tatăl său, — şi mai mult să nu-l văd în ochii mei. Chiar îndată luaţi-l şi-l duceţi în pădure, de-l omorîţi; numai inima şi degetul cel mic să mi le aduceţi acum dela el!

L-a dat unei slugi (2). Acesta a luat un câne sub straiu, şi pe băiat, şi l-a dus. In pădure a tăiat cânele şi i-a scós inima iar băiatului numai degetul i-a tăiat şi l-a lăsat acolo.

Băiatul s'a dus peste hotar şi a dat de un moşneag orb ce păşteà o mulţime de oi.

— Buna ziua moşule! Nu mă-i primì cioban la oi ?

— Ba de ce nu! Să trăeşti, dragul moşului! De-amù tocmai vor aveà oile mele stăpân. Dar iea sama bine, în lanul cel de grâu şi cel de mălaiu să nu intri, că va venì *bălaurul* şi-ţi va luà ochii, ca şi mie, şi te va orbì.

— N'oiu uità, moşule, dar du-te acasă şi adă-mi douăzeci de chite de cânepă, să-mi fac un harapnic!

Moşneagul a alergat la babă şi i-a spus:

— Măi babă, tocmai acum avem la oile noastre stăpân. Avem cioban!

I-a adus cânepa şi băiatul şi-a făcut harapnic; apoi a intrat în lanul de mălaiu.

Bălaurul cu două capete a venit. Băiatul a învăluit biciul de vreo două ori şi când l-a învârtit în jurul unui cap, i l-a retezat din loc.

---

(1) In text: „unui lacheu".

— Un cap îţi las,—zice el,—să-mi spui unde-s ochi moşului şi ai bunicăi.

— Ochii moşului sunt la el acasă, afară pe poliţă, da ai mătuşii în casă, pe poliţă. Şi [se pot lipì cum au fost, dacă se vor unge cu] untul lor.

I-a tăiat voinicul şi cela cap şi a venit acasă voios de-a spus la moşnegi ce ispravă a făcut. Apoi luând ochii şi ungându-i cu unt de acela, i-a pus la amândoi în cap şi au vàzut (1).

Moşnegii aceia erau *Sf. Mihail* şi *Sf. Ana*. Se ieau ei într'o zi şi se duc la biserică în târgul unde erà tatăl băiatului împărat şi-i dau de grijă ca ori unde să meargă, numai în cutare odaie să nu intre, că va fi vai de el.

El tocmai acolo a intrat şi a găsit un *cal, dinainte c'un ciubăr de jăratec şi unul de apă, mâncând.* Calul acela era *vântul.*

— Ei, stăpâne, zice calul, la tatăl tău acasă este mare paradă; se mărită surorile tale cele două, mari; vei vedeà că-ţi vor aduce moşnegii veste, iar în ceea Dumincă vom merge şi noi!

Băiatul a ieşit degrabă, şi moşnegii, când au venit, n'au cunoscut c'a fost el acolo. Ei i-au spus că pe Duminica viitoare tatăl său a poftit toţi tinerii să vie, şi care se va puteà suì pe *muntea neagră*, după acela va da şi pe fata cea mică.

In Duminica viitoare, moşnegii i-au dat calul, şi i-au dat trei felii de pâine şi trei creiţari să dea la trei poduri, la nişte moşnegi flenduroşi, să-i dea straile lor.

Aceasta erà pe cea lume. El a făcut aşà şi a căpătat dela unul straie, dela altul o pălărie ruptă şi dela al treilea un ham de cal fenduros şi-o bicuişcă de teiu. Aşà gătit, s'a dus la paradă între feciorii de'mpăraţi. Fiindcă erà poftit, l-au lăsat.

Toţi s'au încercat să se suie, dar n'au putut. El a dat biciu calului cu băţul acela şi a fost tocmai de-asupra. A trebuit ca împăratul să-l poftească în palat şi să-i dea şi lui o odaie ca şi la ceilalţi şi grajd pentru cal. Când a intrat, a şi dat mâna cu servitorul şi acela l-a cunoscut. Seara, în odaia lui, s'a făcut o lampă ce plăteà toată împărăţia împăratului, şi el, îmbrăcat tot în aur. Moşnegii l-au fost îmbrăcat. Inaintea lui s'a fost făcut pâne din grâul cel mai curat şi vin din pânea ce-a fost dat la ceşitori

---

(1) Variantă în T. Pamfile, *Graiul vremurilor,* p. 121 şi urm.

lângă pod. Şi el beà şi mâncà, iar calul lui a mers la mare şi-a adus cincisprezece *cai din mare, cari cântau ca lăutarii.*

Văzând slugile, au alergat la împărat şi i-au spus. A doua zi împăratul l-a adus de mână înaintea împărăţiţei (1) să-i dea fata. El a luat-o de mână, şi viind la mama lor a zis:

Acest pântece ni-a purtat şi din pieptul acesta amândoi am supt. Oare se cuvine să se iea soră cu frate?

Şi-a arătat împăratului degetul. Impăratul l-a crezut, i-a căzut în genunchi şi i-a pus coroana lui de împărat pe cap, lăsându-l pe dânsul în loc.

Şi a fost împărat şi este şi în ziua de azi. El totuna trăeşte şi cât lumea va fi, [va trăì]. El şade pe un pat de aur şi sub dânsul este o apă de aur. La el a fost şi *Alexandru Machedon* să se spele cu apa ceea, doar ar trăì. Şi el i-a zis:

- Hotarnicule, paşnicule, creminalistule! Te-ai apucat şi-ai măsurat cu paşii pământul şi-ai pus hotarele, pentru ca oamenii dela hotară să se bată, să se ucidă, să umble în judecăţi şi să înfunde creminalurile. Că dela Dumnezeu nu erà aşà, ci, cât cuprindeà omul pământ şi cât puteà, atâta lucrà şi se hrănià. Şi-ai pus câte douăsprezece ocă de fier pe mânele şi picioarele arestanţilor! Dar va venì o vreme că va fi un împărat a cărui împărăteasă le va ridicà.

Şi iată că s'a împlinit! N'a ridicat împărăteasa noastră dela arestanţi fiarele? (2).

Dar lui Alexandru i-a zis :

— Ce-ai venit? Ce, gândeşti că vei trăì mult? La patruzeci de ani ai să mori.

Şi aşà a fost. El a murit pentru hotărnicie, că a masurat pământul şi a pus fiarele pe hoţi, căci pe dânşii Dumnezeu i-a trimis să omoare. Pentru aceasta Dumnezeu l-a pedepsit (3).

(1) In text: „împărăţiei".

(2) De bună sama că avem de a face cu o credinţă populară în atotputernicia capetelor încoronate. Nu ştim dacă desfiinţarea fiarelor în penitenciarele bucovinene se atribuie împărătesii Elisaveta. Pomenim că la noi succesiva scurtare a serviciului militar activ se crede a se datorà feluritelor întâmplari fericite din sânul familiei regale, cum de pildă ar fi naşterile de prunci: „Acù, dacă o mai face prihcipesa un băiet, se aude că are să mai ierte un an din *miliţie*!".

(3) Voronca, *op. cit.,* p. 409 -11.

II. Vânturile.

1. Cel mai năpraznic dintre feluritele soiuri de vânturi este *vântul turbat* (1) care bate „tocmai deasupra", foarte sus, pe sub nouri şi pe deasupra lor.

Prin jud. Botoşani se crede că vântul turbat este cald (2).

După o credinţă din jud. Olt şi Buzău, vântul turbat s'a iscat nu mult după ce Dumnezeu a ridicat cerul mai sus de cum se aflà la început, din pricina femeii unui om, care a murdărit cerul cu necurăţenia unui copil.

Barbatul femeii, luându-şi de toate câte socotià că va aveà nevoie, din vietăţile pământului şi din lucruri, a pornit să se ridice la Dumnezeu în cer. „Şi a mers şi a tot mers astfel mult timp, până către mijlocul drumului sub cer. Aici însă îi ieşì înainte *ucigă-l-crucea*.

— Unde te duci?

Nu-i treaba ta!

— Pe cine cauţi?

— Cată-ţi de drum şi cară-te mai iute!

— Eşti un arţăgos!

— Ba tu eşti un viclean şi un rău!

Şi cu, „tu eşti", „ba tu eşti", se luară sdravăn la ceartă!

Diavolul scoase atunci din traista lui balaurul şi şarpele năprasnic, ursul, scorpia blăstămată, calul furios, căpăţina de om, şi pe toate le svârlì împrejurul omului, ca să-l înspăimânte.

Omul însă nu se înspăimântă, şi fără să-şi piardă cumpătul,— că doar Românul nu se sperie cu una, cu două, se încăieră la luptă vitejeşte cu dracul,—atât de vitejeşte, că dintr'un fleac de trânteală, se făcu sub cer o vijelie mare, că şi azi durează acolo sus, şi va durà în veci acea vijelie, pe care noi o numim *vântul turbat*, pentru că ori ce sburătoare ajunge până la acest vânt

---

(1) Totuş cetim în Voronca, *op. cit.*, p. 398. „Pe lume sunt trei vânturi: *vântul acesta al nostru*, care poartă şi nourii, apoi *vântul turbat* care e mai deasupra şi la care, cum ajunge vre-o pasere, îndată *turbă*. Până la el numai *ciocârlanul* se suie, dar cade mort la pământ; şi al treilea e *şoimul*, aşà se numeşte vântul cel mai de sus care e şi pe *cea lume*, de-asupra noastră. Acolo copacul şi orice creşte într'o zi cât ar creşte la noi într'un an".

(2) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 87 v°.

turbează pe loc şi cade moartă; şi orice lighioană mânâncă dintr'însa, turbează şi ea" (1).

Intr'adevăr e o credinţă obştească aceasta, că paserile, cari în sborul lor ajung până la vântul turbat, ameţesc şi cad jos. Astfel păţeşte, de pildă, şi *ciocârlia*, ibovnica *soarelui*, care s'ar urcà până la dragul ei, dacă n'ar fi vântul turbat (2). Cânele care o mânâncă, după ce cade jos moartă, turbează (3).

Când bate vântul turbat, mai ales primăvara, în luna lui April (4), oamenii ca şi celelalte animale, fac nişte *căţei* sub limbă, cari după 40 de zile se suie în cap, şi vietatea *turbează* (5).

Pe *Sf. Filofteia* se zice că un vârtej a luat-o şi-a căutat s'o ridice la cer. Vârtejul a ajuns însă numai până la *vântul turbat* de unde a scăpat-o, astfel că Sfânta, ale cărei moaşte se află astăzi la Curtea-de-Argeş, a căzut moartă la pământ (6).

Vântul turbat nu trebue să se confunde cu *vânturile rele*, cari-i poartă câte o dată numele lui, şi cari bat pe jos (7).

2. „*Vânturile rele* sunt nişte vânturi însoţite de duhuri necurate",—de cele mai multe ori de *Iele*. Aceste vânturi bat numai anumite locuri, şi dacă se întâmplă că prin acele părţi dau peste oameni, îi *vântuesc*, adică îi înnebunesc, îi muţesc, le ieau vreo mână sau vreun picior, cu alte cuvinte, nu-i lasă „teferi şi întregi".

Aceasta se întâmplă nu numai cu oamenii, ci şi cu tot soiul de animale. Şi peste dânsele dacă dau vânturile, le vântuesc şi astfel dobitoacele ieau câmpii şi se tot duc (8).

---

(1) Otescu, *op. cit.*, p. 46.—*Şezătoarea*, V, p. 142: *Vântul turbat* suflă sus, deasupra vântului istuilalt. La el nu ajunge decât *ciocârlia*. Când ea dă peste vântul acesta, se coboară jos, turbă şi dând peste ea un câne, o mânâncă şi de la ea se umplu şi dobitoacele celelalte şi chiar omul. *Vântul turbat* nu suflă niciodată pe pământ, că de-ar suflà, numai oameni şi dobitoace turbate ai vedeà".

(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.—Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 76.

(3) Cred. Rom. din com. Catanele, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.

(4) Acad. Rom. *Ms. no. 3418*, p. 175 v°.

(5) *Ibidem*, p. 44 v°.

(6) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.*, p. 91.

(7) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 29, cred. din jud. Botoşani: „când turbă vre-un câne, a dat un *vânt turbat* peste el".

8) *Şezătoarea*, V, p. 142. Voronca, *op. cit.*, p. 404: „Sunt *vânturi rele*, cari dau peste om şi pot să-l muţească, să-l ologească, să-l îmbolnăvească, dar el, [vântul cel adevărat], nu e vinovat".

Pentru ca omul să se ferească de ele, când pleacă la drum, trebuie să aibă asupra lui trei căţei de *usturoiu* (1).

Prin jud. Romanaţi se pare că vânturile rele se mai numesc şi *vânt mare* sau *vânt turbat*,—cel „care întâlneşte pe om în cale şi-l îmbolnăveşte" (2).

Vânturile rele bat mai ales iarna. De aceea nu este bine să iasă omul pe această vreme pe câmpuri, căci îl îmbolnăvesc şi, „Doamne fereşte, îl culcă la pat". Dacă însă, nu se poate altfel şi trebuie să meargă, omul acela trebue să aibă la dânsul usturoiul pomenit mai sus, ca să fie ferit de orice nenorocire.

La singular, se pare că i se zice şi *vânt rău*. „Intr'o noapte, spune cinevà, hodiniam afară numai cu cămaşa pe mine; şi am simţit un *vânt rău;* şi când m'am sculat, mă dureà capul" (3).

3. *Furtuna* e numită şi *fortună, hală* (4), *vântoasă* (5) sau *vântoaică*. „Atunci când suflă vântul tare, iarna 'sau vara, acela nu-i *vântul*, ci *vântoaica*, femeia lui. E mânioasă pe dânsul, că el nu suflă destul de tare, şi de aceea se duce ea în locul lui. Vântul e mai potrivit; el suflă mai cu chibzueală, dar ea, Doamne fereşte!" După alţii, *vântoaica este sora vântului*. „Vântul e tare, dar sora lui, *vântoaica*, e şi mai amarnică. El, când se osteneşte, vine acasă şi atunci merge ea în locul lui" (6).

Prin unele părţi *furtună* se chiamă numai atunci când vântul este însoţit de ploaie, tunete şi fulgere (7).

---

(1) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(2) D-r Daniil Ionescu şi Al. I. Daniil, *Culegeri de descântece din jud. Romanaţi*, II, 1908, p. 196.

(3) Candrea, Densuşianu, Speranţă, *Graiul nostru*, I, p. 240; credinţă din jud. Vlaşca.

(4) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.*, p. 65, 73: „furtună groaznică".—Culegere din com. Catanele, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Ţuţescu,—*Dicţionarul limbii române*, la cuv. *Ibidem*, I[1], p. 696: Furtunii i se ziceà mai demult ***bură, bùria, burànă, borànă.***

(5) *Şezătoarea*, V, p. 171: „vânt foarte mare".—*Idem*, 140: vânt care rupe copacii, strică stogurile şi descopere casele.

(6) Voronca, *op. cit.*, p. 402.

(7) *Şezătoarea*, V, p. 140.

Prin Ardeal, vremea cu furtună se chiamă *vreme tare*; atunci clopotarul satului trage *clopotul* într'o dungă (1).

Când este însoţită de omăt, furtuna se chiamă şi *vifor* (2), *vifòrniţă, vihòrniţă* (3), *givòrniţă* (4), *ghihòrniţă, ghivòrniţă, vìcol, ghìcol, gìgul* (5), *gìvâr, sbărgău, spărgău* (6) sau *vòcot* (7).

Macedo-Românii îi zic *zof:* furtună straşnică (8).

Când pornesc furtunile, se zice că *vântueşte*, ca şi mai sus, pentru vânturile rele; duhurile rele răscolesc vânturile şi le pornesc (9); furtunile, ca şi *vârtejurile*, sunt jocurile *Ielelor* (10).

Credinţa aceasta o întâlnim la Bulgari (11) şi Ucraineni (12).

Vântul cel ce sfarmă,—că poate să-ţi iea şi casa, acoperemântul, acela e *necuratul*. Acel vânt, să vezi dumneta ce face la pădure! Prin câmp, pe aici, nu este [aşà de grozav], că tot merg preoţii vara cu procesia şi sfinţesc câmpurile, stropesc măcar unde şi unde. Dar prin pădure par'că mai stropeşte cinevà? Copacul, cu rădăcina cât de groasă,—îl scoate din pământ şi-l răstoarnă cu vârful în jos. Pe acela *se destoeşte* el. Şi crengile şi copacii îl bat pe vânt unul de altul".

Prin alte părţi se crede că „halele sunt oamenii... [ale căror]

(1) Frâncu, Candrea, *Românii din Munţi apuseni ai Transilvaniei*, p. 112.

(2) Facem această apropiere cu una din zeităţile slave după *Istoria Rosilor* de Miron Costin (cf. M. Gaster, *Chrestomaţie română*, II, p. 51) de pe la jumatatea veacului XVIII: „Al treilea [idol erà] *Pozvizdŭ*, pre carele unii îl chiemà *Pohvintŭ*, alţii *Vihor*, marturisindu-l pe Dumnezeul vazduhului, al vremii bune şi al vremii reale". Cf. aici, p. 18, nota 5.

(3) Este şi-o zîna care se chiamă *Jihoroasă* sau *Vântoasă* (Marîan, *Legendele Maicii Domnului*, p. 331).

(4) I. Creanga, *op. compl.*, Bucureşti, p. 427.

(5) *Şezătoarea*, II, p. 229.

(6) *Uricariul*, X p. 407.

(7) Frâncu, Candrea, *op. cit.*, p. 107.

(8) L. Şăineanu, *Basmele Românilor*, p. 743.

(9) M. Păsculescu, *op. cit.*, p. 385.

(10) Cred. Rom. din com. Ţuţcani, jud. Covurluiu, împart. de d-l I. O Zugravu.

(11) A. Dozon, *Chansons populaires bulgares*, Paris 1875, p. XXII şi 318:

— De unde vin atâtea vânturi ?...
· Nu-s vânturi...
Ci Iude şi Samovile,
Când pulberea se ridică pe drumuri,
Când se răsboesc între ele...

(12) *Revue des traditions populaires*, IX, p. 424: Când dracii se bat între dânşii, se ridică furtună; atunci oamenii sunt paralizaţi sau îndemnaţi să-şi facă samă".

suflete... se transformă în vânturi, şi se scoala, unul dintr'o parte, altul dintr'alta, de se bat cu multă putere, astfel că se dărâmă case, se desrădacinează arbori, etc. (1).

Când se iscă furtuna înainte de ploaie, nu-i curată. In furtună este *diavolul* care porneşte cu mânie împotriva lui Dumnezeu, dar Dumnezeu îl înfrânge nu târziu, trăgând în necurat cu tunul pânăce-l îngrămadeşte într'un colţ, unde îl şi trasneşte (2).

·Prin jud. Dolj întâlnim credinţa că futunile se datoresc unor *balauri* numiţi *ale*, ce se iscă pe cer în timpul ploii. „Unde se întâlnesc două ale, încep a se bate şi dărâmă tot ce întâmpină în calea lor; astfel desrădăcineză arbori, dau jos patule şi coşare, ieau carale ce se află la lucru şi le duc departe.

Se zice că altele se fac din oamenii cari au duh necurat şi cari în timpul furtunii se culcă, adormind un somn greu. In acest răstimp sufletul celui adormit, facându-se *ală*, se duce de înâmpină pe cealalta ală, care este sufletul altei fiinţe din altă localitate şi apoi se bat amândoua. Locul unde se bat alele, şi localitatea celei învinse, sunt supuse furtunii şi sufere mult de *grindină*" (3).

Furtunele, cu sau fără ploi, se pornesc mai ales atunci când s'a făcut vreo *moarte de om* (4), când cinevà şi-a făcut singur sama (5), când „a pierit un suflet de om",—cum cred Megleno-Românii (6), cînd „s'a făcut vreo poznă" (7), cum ar fi

1) *Dicţionarul limbii române*, la cuv. *hală*.

(2) Voronca, *op cit.*, p. 403. *Ibidem*, p. 404: „Când e furtuna mare, Dumnezeu dupa necuratul se arunca şi-l face vârtej unde-l gaseşte, iar alteori dă cu tunul în el". Cred. Rom. din com. Ţepu. jud. Tecuciu: Dumnezeu, fiind zilnic suparat de duhurile rele, caută să le prăpădească. Când această mânie ajunge la culme, toată firea se sbârleşte, *furtunile se pornesc*; cerul se înnourează şi duhurile caută să se ascunda. Atunci tuna.

(3) Gorovei, *op. cit.*, p. 14 5.

(4) *Şezătoarea*, V, p. 140. *Idem*, VI, p. 44. Cosmulei, *Datine, credinţi şi superstiţii aromâneşti*, Bucureşti 1909, p. 47: Când se ridică un vânt mare, s'a faptuit o crima, un omor, etc.

(5) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 116. Cred. Rom. din com. Mânăstireni, jud. Botoşani, împart. de d-l D. Furtuna. A celor din com. Ardeoani, jud. Bacău, împărt. de d-l D. I. Procopie. Marian, *Inmormântarea la Români*, p. 348.

(6) P. Papahagi, *Megleno-Românii*, I, p. 98.

(7) *Şezătoarea*, VI, p. 63.

de pildă, greşala unei fete mari (1). *„Vânturile rele*, — o numire a furtunilor, ca şi cea de *vânturi mânioase*,—sunt acele cari bat când se primejdueşte cinevà; atunci necuraţii huesc, trosnesc, răstoarnă copacii în pădure;... diavolul... se bucură că a căpătat un suflet" (2).

Prin unele părţi din Transilvania se crede că trebue să fie şapte vocote pe an, iarna mai ales; dacă acest număr nu se sfârşeşte iarna, rămăşiţa de vijelie se deslănţueşte vara. Prin urmare, oamenii se bucură când vocotele se isprăvesc iarna, căci vara nu vor mai fi supăraţi în muncile lor (3).

Mai ales vara, muncitorii se îngrijesc ca să nu-i apuce furtunele, de pildă, cu poloagele de secerătură şi cu brazdele de fân nestrânse. De aceea, când văd *nori* venind despre miazăzi, ştiu că peste puţin *se va stârnì* şi furtuna (4), şi prin urmare se grăbesc să-şi orânduească munca.

Se poate şti din vreme dacă vara va fi furtunoasă. Un semn pentru aceasta este şi acesta: cârdul de *cocoare* ce vin dela *văratec* şi merge spre *iernatec* (5) este mic, iar cocoarele sunt împrăştiate (6).

Am pomenit că furtunele se iscă din pricina duhurilor necurate; câte o dată ele sunt trimise şi ca o pedeapsă pentru cei ce lucrează unele sărbători, cum ar fi *Vârtolomeiul* (11 Iunie) sau în ziua de *Iuda* (10 şi 20 Iunie) (7). Pentru furtuni, aceste sărbători trebuiesc păzite cu nelucru. Tot spre a fi feriţi de furtuni, prin unele părţi din Transilvania se serbează de Români *Joia* întâia de după Paşti, cea din săptămâna albă şi cea de după Ru-

(1) Culegere din Ardeal, împărt. de d-l P. Ugliş: „Când e vânt mare, vifor, vara, se zice că este vre-o fată mare care a conceput, ori s'a spânzurat vreun om.—Cosmulei, *op. cit.*, p. 46: Când timpul e frumos, cu soare şi pe neaşteptate se schimbă în *vânt*, frig ori ploaie, să ştiţi că un copil s'a aruncat îl prăpastie".

(2) Voronca, *op. cit.*, p. 403.

(3) Frâncu, Candrea, *op. cit.*, p. 107.

(4) *Şezătoarea*, IV, p. 102.

(5) Din acestea rezultă că *văratecul* ar fi spre miazăzi, unde este veşnic *vară* iar *iernatecul*, spre miazănoapte. E prea cu putinţă o confuzie. *Văratec* şi *iernatec* sunt locurile unde *vărează*, -petrece vara, - sau *iernează*, cinevà. Deci văratecul cocoarelor, pentru ţara noastră, este spre miazănoapte şi iernaticul spre miazăzi.

(6) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(7) Codin, Mihalache, *op. cit.*, p. 73.

salii (1). Prin Bucovina se serbează spre acest scop Vineria din săptămâna luminată (2), ziua de *Sf. Varvara* şi *Dochia* (3). Prin alte părţi se serbează şi *Circovii de iarnă* (16, 17 şi 18 Ianuarie), ca să nu fie vifore (4).

Dacă o *barză* îşi face cuibul pe casa unui om, pe şopronul sau gardul său, în anul acela, acel om, pe lângă că va fi ferit de *furi*, dar nici *furtunile* nu-i vor strică ogarele (5).

Prin Bucovina ze zice că nu-i bine să *meliţe* sau să *perie* gospodina până la Ispas, ca să nu se stârnească furtunile (6).

Ca să se potolească o furtună deslănţuită, prin Macedonia se pune sub streşina casii o *pirustie* pe dos, iar deasupra ei se aşează un *ou* roş, dela Joi-mari (7).

In ţară, tot spre acest scop, şi mai ales când furtunile sunt însoţite de ploi mânioase, se pun pe foc *mâţişoare*,—flori de salcie dela Florii,—cu credinţă că fumul acestora va împrăştià furtunile (8).

Prin Bucovina, când se apropie de sat vreo furtună mare amestecată cu grindină, se iea *crucea paştii* şi dându-se în cruciş cu dânsa asupra grindinii, se zice:

— Precum s'a schimbat aluatul în cuptor şi a luat altă formă şi faţă, aşà să se schimbe şi furtuna care vine; şi precum cu crucea se pot apără toate relele, aşà să se apere şi piatra care vine. Acestea sunt cuvintele lui Dumnezeu, pentru că Isus Hristos s'a răstignit pe cruce!

Făcându-se aceasta, se crede că furtuna cu grindină se depărtează de sat (9).

In sfârşit, uneori se pune să ardă înaintea icoanelor lumânarea dela Paşti (10); alteori se aprinde *tămâie*, căci de tămâie fuge necuratul pornitor al furtunii (11).

---

(1) Marian, *Sărbătorile*, III, p. 162.
(2) *Ibidem*, p. 166.
(3) Voronca, *op. cit.*, p. 402.
(4) *Ion Creangă*, VII, p. 25.
(5) *Şezătoarea*, XI, p. 52.
(6) Voronca, *op. cit.*, p. 791.
(7) P. Papahagi, *Din literatura pop. a Aromânilor*, p. 339.
(8) Marian, *Sărbătorile*, III, p. 164.
(9) *Ibidem*, p. 83 4.
(10) *Ibidem*, p. 84.
(11) Gorovei, *op. cit.*, p. 130.

Furtunile mari, impresionând prin sticăciunile cari le fac, sunt însemnate de bătâni prin cărţile vechi, alături de cutremuri, întunecimi de soare sau lună şi alte „cumpeni" mari:

„Ştiut să fie, zice o însemnare,—di când au fost fortună mari la Sfinţii Mucenici, foarte cumplită, căt n'au mai rămas oi; şi ciobanii au murit. Şi spre ştiinţă s'au însămnat, 1797 Mart 9" (1).

„La anul 1838 Noemvrie 13 au început o iarnă foarte grè şi au ţinut până la 1839 Fevr. 15; şi atunci *au mai furtunat* o zi şi o noapte...

La anul 1839 Iunie 13 a dat o mare furtună în acest oraş [Bârlad], a stricat multe dughene, a rupt morile de vânt şi a rupt pomii de prin grădini" (2).

4. *Vârtejul*, — la pl. *vârtejuri* şi *vârteaje* (3), numit şi *bòlboră* (4), *volvură*, *vârticuş* sau *vârtecuş*,—este vântul care, învârtindu-se cu vârful în pământ iar pâlnia în văzduh, se lărgeşte din ce în ce mai mult. El este întotdeauna stăpânit de diavol, căci necuratul se află pururi în mijlocul lui (5). De vârtejuri, prin urmare, trebue să se ferească orişicine, pentrucă pune dracul câte odată mâna pe cel prins, intră apoi într'însul şi nu mai iesă toată vieaţa. „Câţi oameni nu sunt cu dracu'ntr'înşii!" Aceasta o doresc dracii mai ales cu copiii cari-s slabi şi nepricepuţi!

„Când îl vezi că se aproie, să scuipi şi să fugi (6).

De cele mai multe ori însă nu trebuie *să scuipi*. Când este vârtej, dracul face rămăşag cu *Maica Domnului*. Atunci, dracul zice că va găsì *apă* iar Maica Domnului zice că nu va găsì. Dacă scuipi, dracul arată scuipatul Maicii Domnului şi Maica Domnului, pe lângă că te dărueşte necuratului, dar se şi mânie (7).

---

(1) *Miron Costin*, II, p. 32.

(2) I. Antonovici, *Documente bârlădene*, I, p. 351.

(3) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.*, p. 73.

(4) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.

(5) Cred. Rom. din com. Vârfu-câmpului, jud. Dorohoiu, împărt. de d-l D. Urzică: Dacă vezi un vârticuş, fereşte-te, că-i necuratul. — Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 110, cred. din jud. Botoşani: *Vârtecuşul* nu-i vânt curat.

(6) *Şezătoarea*, V, p. 142.— *Idem*, VI, p. 62: Când vezi un vârtej, fugi de el, că dă peste tine şi nebuneşti.—G. F. Ceauşanu, *Superstiţiile poporului român*, p. 239.

(7) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

Alţii spun că rămăşagul acesta îl face nu Maica Domnului, ci *Dumnezeu* şi cu diavolul, zicând acesta din urmă că va scoate *apă* din piatră,—„ci-că oamenii îs pietre". Omul, când vede vârtejul, să strige „huideà!", ca să nu rămâie dracul pe Dumnezeu (1), sau „ho!", ca să se risipească (2).

Prin unele părţi se srigă vârtejului, având ochii închişi (3):

— Pât! pât! bolboră (4).

Prin unele părţi se zice că, scuipând, faci semn diavolului ca să vină să te iea.

Chitia necuratului se găseşte în vârful de con, format din colb. Dacă cinevà poate să ridice colbul „tocmai pe jos", ar puteà pune mâna pe acea tichie, care are darul să facă pe orişicine nevăzut, dacă o va pune în cap (5).

Prin Bucovina, vârtejurile de toamnă, când nu se pot vedeà din pricină că pământul este umed, fără pulbere, se numesc *vântoase;* oamenii le zic însă, nu pe numele lor, ci *frumoase, frumuşèle.*

Frumuşelele sunt toamna; atunci e nunta dracului,—se însoară un fecior de drac. Vine aşà un vânt şi rupe frunzele de pe popuşoi şi se învârte cu o frunză până la cer. Frunza aceea e *mireasa,* zic oamenii în râs. Un astfel de vânt dacă trece peste un om, când îl găseşte dormind, îl ologeşte, îi iea puterile, îl strâmbă. Copiii ocărăsc pe mireasă şi chiuesc de fuge diavolul cu frunza aceea în vârf cine ştie unde... Vântoasa iea jupul întreg de strujeni, toate frunzele cad şi numai una o ridică în sus. Oamenii, când văd vârtejul, într'adins se uită să vadă care frunză va rămâneà mireasă.

Mama, dacă blastămă copilul când e mititel, vântoasa îl iea. O femeie ziceà în una la copil:

— Umflà-te-ar vântoasele!

Şi l-au ridicat pe sus, cum păşteà vacile, şi l-au isbit într'o râpă, de a murit" (6).

---

(1) *Şezătoarea,* II, p. 194.
(2) *Idem,* III, p. 122.
(3) *Revista Tinerimea Română*, III, I, p. 450.
(4) Şt. St. Tuţescu, *Taina ăluia,* p. 94.
(5) *Şezătoarea,* VI, p. 26.
(6) Voronca, *op. cit.,* p. 403 4.

Cine nu vrea să aibă de-aface cu vântul, îşi face cruce şi-l lasă să se ducă. Sunt însă oameni îndrăsneţi cari merg până acolo că prind pe dracul din vârtej. „Prinderea lui se face stupind în vârtej de trei ori şi legând cu un *bricinariu* (1) trei noduri îndesate.

Când vârtejul trece, rămâi cu dracul legat de bot, ca şi cum ai ţineà un cal de căpăstru. Atunci, de ştii cum, şi de eşti om purtat în lume, îl poţi face pe dracul să te îmbogăţească, fără să fii al lui. De nu, te pâcâleşte.

O dată, peste un om păţit şi purtat în lume, dă un vârtej. El prinde pe dracul cu bricinariul. Dracul intră la tocmeală cu omul că ce să-i deie, să scape? Omul îi cerù să nu se amestece în trebile lui, nici el, nici cornoraţii lui, să nu mai vie prin meleagurile acelea cât va fi lumea, nici el, nici ceata slugilor lui, şi să aibă voie a scoate de la pieire trei suflete. Dracul crăpà de ciudă şi se rugà de om să nu-l chinuească cu fleacuri de acestea, ci mai bine să-i dea doi saci de galbeni. Omul nu primì, ci târâià pe dracul să-l ducă la biserică, să-l călugărească. De teamă să n'o pată cu omul, se leagă să ţină cele trei cereri ale omului, şi de-atunci, prin meleagurile acelea nu mai vezi răutăţi şi mişelìi.

Altă dată dete un vârtej şi peste un om mai lacom şi mai nepurtat în lume. El ştià cum se prinde dracul din vârtej şi... numai ce-i prinde. Dracul făgădui omului doi saci de galbeni ca să-i dea drumul şi omul, — lăcomia se vede că l-a povăţuit aşà, — primì darul dela drac. Cum s'a văzut dracul slobod, pe ici i-a fost drumul, iar omul, când a căutat în saci să vadă galbenii, a găsit găinaţi de găină (2).

Pe cine l-a apucat vârtejul, până la anul moare (3) sau rămâne pocit (4).

Femeile, pe vremea ghilitului pânzii, trebue să se ferească să nu le iea vârtejurile pânza întinsă pe pajişte, căci o astfel de-

(1) Bricinariu se chiamă aţa ce o petrec ţăranii prin bata izmenelor şi a cioaricilor.

(2) *Şezătoarea*, V, p. 141 2.

(3) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(4) Gorovei, *Credinţi*, p. 352.

pânză, dacă s'ar întrebuinţà, ar aduce moartea celui ce ar purtà rufă făcută din acea pânză (1).

Prea multele vârtejuri se socotesc a fi un semn de *secetă* (2).

Ca să nu bată vârtejurile, în ziua de *Izvorul Tămăduirii* nu se deapănă, crezându-se că după cum „se învârte vârtelniţa, astfel se vor învârtì şi vânturile şi vor aduce ploi şi furtuni" (3).

Credinţele în duhuri necurate ce sălăşluesc în mijlocul vârtejurilor le aflăm şi la alte popoare, cum sunt Francezii şi Slavii de sud (4).

5. Vânturile cari nu sunt trecute în rândul celor de mai sus se numesc în mod obişnuit *vânturi,*—mai tari: „vânt, nu glumă", ori mai potolite: *adieri, reveneli* (5), *abureală, boare,* cum zice cântecul:

> Colo'n vârful muntelui,
> Jos în poala codrului,
> Subţireà *boare* trăgeà
> Şi un brad se clătinà... (5),

vântişor, vântuleţ sau *vântuţ.* Inţelesul acestor cuvinte reiese de cele mai multe ori dela fraza ce le cuprinde. Astfel: „trage *un puiu de vânt"* sau, „s'a scornit *un puiu de vântişor"* (6), însemnează că bate un vânt tare.

6. Sunt foarte multe numirile de vânturi locale, cărora, cu greu li se poate arătà tăria şi direcţia dincotro bat. Astfel, avem:

Aburelul este un vânt care de-abià adie.

Borilă, vânt de miazăzi, care aduce *ploaie* (7).

Gorneàgul, vânt dela deal (8), adică dela apus, când prin acele părţi, prin „la deal" se înţelege răsăritul sau miazănoapte,—după cum la răsărit sau la miază noapte, se întinde regiunea dealurilor pentru acea localitate.

Coşava este un vânt dela vale (9).

---

(1) Gorovei, *op. cit.,* p. 258.
(2) *Şezătoarea,* IV, p. 119.
(3) Marian, *Sărbătorile,* III, p. 166.
(4) Ceauşanu, *op. cit.,* p. 233 5.
(5) Şt. St. Tuţescu, *Taina ăluia,* p. 108: *reveneală,* adiere uşoara de vânt.
(6) *Şezătoarea,* V, p. 140.
(7) Acad. Rom., *Ms. no. 3418,* p. 243.
(8) I. Boceanu, *Glosar de cuvinte din jud. Mehedinţi,* p. 11.
(9) *Ibidem,* la cuv.

Dunărinţul este vântul ce bate dela sud, de către Dunăre (1). Pentru alte localităţi, acest vânt se numeşte *câinar* sau *austru* (2). *Băltăganul* este un vânt de răsărit (3); pentru unele părţi, băltăganul se numeşte şi *muntean* (4) ; *băltàgul* e „vântul cel mare", prin Făgăraş (5).

Băltăreţul este un vânt de baltă, — de miazăzi, — şi este de cele mai multe ori cald. Prin jud. Argeş, despre dânsul se spune că „scoate boabele" (17), adică grăbeşte creşterea boabelor în spice.

Jèliţa, jèlniţa este un vânt răcoritor (7), dar şi „rece" (8).

Sieşul, e un vânt „uscat, care pătrunde iarna până la os şi care bate când e gerul mai cumplit" (9).

Crivăţul, poreclit şi „*traistă-goală*" prin jud. Argeş (10), bate iarna dinspre răsărit şi miazănoapte. Cu privire la crivăţ, prin jud. Tutova se aude următoarea povestire:

A fost odată un împărat care aveà patru feciori cu cari trăià în castelul lui pe vârful unui munte. Feciorilor le dădeà drumul pe rând ca să iasă la plimbare. O dată dădù drumul şi *crivăţului,* unul din cei patru feciori. Acesta însă, în loc să umble domol, s'a apucat de stricăciuni, a desgolit case, a dărâmat copaci, a răsturnat tot ce a întâlnit, aşà că după dânsul îţi erà mai mare jalea să priveşti. Toată munca omului erà împrăştiată pe câmpuri iar omului îi venià să-şi iea lumea'n cap de sărăcie.

Impăratul, tatăl lui, văzând aceasta, l-a mustrat, la ocărît, ba chiar zice-se că l-a şi ciocănit, dar de geaba. Feciorul acela de vânt, cum căpătà învoire dela tatăl său, făceà palancă toate la pământ, astfel că, văzându-l împăratul fără nădejde de a se îndreptà, l-a

(1) Boceanu, *op. cit.,* la cuv.
(2) *Dicţionarul limbii române,* la cuv.
(3) *Idem,* I', p. 466.
(4) Acad. Rom., *Ms. no. 3418,* p. 160 şi 264 v°.
(5) *Dicţ. l. rom.,* I' p. 465.
(6) Acad. Rom., *Ms. no. 3418,* p. 10.
(7) Frâncu, Candrea, *op. cit.,* p. 68.
(8) Al. Viciu, *op. cit.,* p 54.
(9) Frâncu, Candrea, *op. cit.,* p. 105.
(10) Acad. Rom., *Ms. no. 3418,* p. 10.

oprit să mai iasă la plimbare când va voì el, ci i-a îngăduit aceasta numai iarna, când nu se află nimic pe câmpuri.

De atunci *crivățul* bate numai iarna (1).

Ceilalți trei frați ai vântului, — despre care prin jud. Muscel se zice că dacă bate la *Bobotează*, arată timp bun, — par a fi *vânturile de miazăzi, răsărit* și *apus* (2).

Agostrul, poate că *austrul* sau *câinarul* (3) pomenit mai sus, prin jud. Muscel este numele vântului de miazăzi. Dacă agostrul bate la Bobotează, prevestește timp rău (4).

Prin jud. Botoșani se numesc vânturile după națiunile dincotro vin; astfel se zice *vânt dela Rus* sau *dela Moscal, vânt dela Ungur, vânt dela Neamț* și *vânt dela Turc* (5). *Vântul dela Cazac* (6) sau *Cazacul* (7) va fi cel de răsărit.

Alte ori se botează cu numele regiunii. *Vrănceanul* va fi vântul ce bate de către Vrancea (8), — iar când acestea vor lipsì, se va zice *vânt dela deal, dela vale, din sus, din jos.*

„Dela Dumnezeu sunt *trei frați vânturi:* unul mai mare și mai tare; acela e rece de te trece. Vântul mijlociu, care trebue și la vânturat, acela e și cel mai bun. Al treilea e cel de vară, care de abià *alignește,* de pare că-ți dă sănătate".

De multe ori însă numărul vânturilor se socotește a fi mai mare:

Vânturi sunt douăzeci și patru: unsprezece sunt sub *vântul turbat,* și douăsprezece sunt deasupra acestuia (9).

„*Vânturi sunt douăsprezece*: câte luni în an, atâtea și vânturi; fiecare lună își are și vântul ei".

Dintre acestea:

„Vântul de Martie e vânt tânăr, cu furtuni, vânt iute, vânt ce arată primăvara;

Vântul de Aprilie e și el vânt tânăr, vânt de mugur. El este ca să împăneze codrul, *pomătul.* El curăța totul. In Aprilie te simți așà de ușor și sănătos, par'că ai sburà.

---

(1) Culegere din com. Zorleni, împărt. de d-l T. Popovici.
(2) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.,* p. 17.
(3) Acad. Rom. *Ms. no. 3418,* p. 38 v°.
(4) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.,* p. 17.
(5) Acad. Rom., *Ms. no. 3418,* p. 38 v°.
(6) *Ibidem,* p. 28 v°.
(7) *Ibidem,* p. 74 v°.
(8) *Ibidem,* p. 391 v°.
(9) *Ibidem,* p. 243 v° 244.

Vântul de Maiu, de Iunie, e vânt de roadă, vânt de poame;
Vântul de Iulie, de August e vânt mai bătrân, de strâns;
Vânturile de Septemvrie, Octomvrie sunt vânturi bogate;
Vânturile din postul Crăciunului şi din Câşlegi, dacă nu vor aveà credinţă atunci, îşi fac pe umă ale lor [mendre]".

Şi se adaogă:

„Vânturile cele de primăvară sunt pentru ca să desfacă mugurul, să înfrunzească pădurea iar cele de toamnă, să dea frunza jos, să desfrunzească, să usuce" (1).

Cele douăsprezece vânturi ale văzduhului, la sfârşitul lumii, dupăce pământul va arde, vor începe să bată, ca să adune cenuşa într'o grămadă mare (2).

III. Semne de vânt.

Bătaia vântului se cunoaşte după unele semne de mai înainte, lucru care îşi are preţul său, căci omul îşi poate luà măsurile sale pentru ca această bataie să nu-i aducă pagube. Aceste semne sunt:

Când *soarele* apune într'o roşeaţă (3) sau când *nourii* ce încunjoară soarele la apus vor fi roşi (4).

Când dimineaţa se va vedeà o *roşeaţă* în pragul răsăritului (5).

Când *luna* va fi încunjurată de cercuri (6).

Când *curcubeul* este mai mult roş (7).

Când *oile* se bat şi se isbesc cap în cap în perdele (8).

Când se încură *caii* (9).

Când *mâţa* sgârie rogojina sau levicerul de pe pat (10) ori sare şi se joacă prin casă (11).

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 398 9.
(2) Pamfile, *Sfârşitul lumii*, p. 59.
(3) Cred. Rom. din Hânţeşti, jud. Dorohoiu, împărt. de d-l N. V. Hânţescu. *Şezătoarea*, IV, p. 119. *Idem*, V, p. 140. Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(4) *Şezătoarea*, VI, p. 62.
(5) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(6) Cred. Rom. din com. Ţuţcani, jud. Covurluiu, împărt. de d-l I. O. Zugravu.
(7) Cred. Rom. din com. Truşeşti, jud. Botoşani, împărt. de d-l C. A. Atanasiu.
(8) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 121.—Gorovei, *op. cit.*, p. 369.
(9) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.
(10) *Ion Creangă*, III, p. 44.
(11) Gorovei, *op. cit.*, p. 368.

Când cântă *ciocârliile* „vrăjmaş",—mult (1).
Când *rândunelele* sboară până în nouri, încet (2).
Când cântă *stârcii* (3).
Când cântă *cocoşii* seara (4).
Când *cocoarele, vulturii* şi alte păseri răpitoare se desprind din şireag şi spânzură în văzduh (5).
Când huesc *albinele* şi în timpul nopţii în prisacă (6).
Când te mănâncă *trupul* fără pricină.
Când huesc *tăciunii* în sobă (7).
Când visezi *peşte* (8).
Când te usturä *urechile* (9).
Când visezi *cal* alergând (10),—*cai albi* sau *cai roibi.*
Când visezi *şarpe* (11).
Când visezi *soldaţi* (12).
Când se plimbă *vâlvătaia* pe *fierosteie* şi vase (13).
Când ţiuie *focul* (14).
Când sburdă *vitele* (15) şi se boloncăesc, când se mână la apă sau când se întorc,—semn de *furtună* mare,—ca şi când mugesc şi se uită în sus (16).
Când *nourii* se roşesc la apusul soarelui.
Când *fulgeră fălăind,* ca lumina dela un foc grozav,—semn şi de *ploaie* (17), ca şi când fulgeră iarna (18).

(1) *Şezătoarea,* IV, p. 119.
(2) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 119.
(3) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.
(4) Idem: Când or cântà cocoşii decuseară, se strică vremea; bate *vântul mai ales* şi plouă.
(5) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 121.
(6) *Ibidem,* p. 119.
(7) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(8) Idem.
(9) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 121.
(10) Gorovei, *op. cit.,* p. 41.
(11) *Şezătoarea,* V, p. 140. *Idem,* VI, p. 61. Cred. Rom. din com. Truşeşti, jud. Botoşani, împărt de d-l C. A. Atanasiu.
(12) Cred. Rom. din Vicovul de sus, Bucovina, împărt. de d-l P. Cârstean.
(13) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 121.
(14) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(15) Idem a celor din com. Roşieşti, jud. Fălciu.
(16) Gorovei, *op. cit.,* p. 368.
(17) *Ibidem.*
(18) *Ibidem,* p. 381.

Când *vrăbiile* stau multe pe gunoiu şi *ciocotesc,*—semn de viscol.

Când *codrul* vueşte tare (1).

Când *norii* în timpul verii sunt ca berbecii (2).

Vântul, dacă bate la *Sâmţi,* însemnează că va urmà să bată şase săptămâni (3).

De foarte multe ori însă vântul se pune în legătură cu ninsoarea s'au cu stricarea vremii; prin urmare, semnele după cari poporul nostru crede că vremea se va schimbà, vor fi şi pentru pornirea vântului; de pildă, când *porcii* duc gunoaie în gură, ca să-şi facă strat, este semn de *givorniţă* mare (4).

IV. Credinţe mărunte şi altele.

1. Dacă va bate vântul la *Crăciun,* anul va fi rău, adică va fi secetos (5).

Dacă va bate la *Mucenici, stupilor* le va merge rău în acel an (6).

Dacă crivăţul va bate la *Bobotează* (7) anul va fi mănos (8); dacă va bate lin, să se uite omul să vadă din ce parte va bate, căci în acea parte se vor culcà pânile (9), adică se vor plecà în acea parte (10). Despre *crivăţ* şi *agostru,* s'a mai vorbit.

Când vântul suflă făcând sgomot afară, se zice că el atunci vorbeşte despre cei morţi (11).

Vântul care bate dela răsărit aduce *zloată* sau *sloată,* adică vreme rea, zăpadă (12).

---

(1) Gorovei, *Credinţi,* p. 381.

(2) *Ibidem.*

(3) Cred. Rom. din. com. Goruneşti, jud. Vâlcea, împărt. de d-l C. M. Popescu.

(4) Cred. Rom. din Mânăstireni Botoşani, împărt. de d-l D. Furtună.

(5) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.,* p. 97.

(6) Marian, *Insectele,* p. 189.

(7) *Ion Creangă,* VI, p. 306: „La Iordan, seara, se spală toate păcatele. Atunci în ajun, dă Dumnezeu drumul la toţi *îngerii,* sa facă cine şi ce-o vrea:

Noaptea asta-i a voastră. Faceţi-vă şi voi odată de cap!

Şi de obiceiu e vânt în seara aceea!"

(8) Zanne, *Proverbele,* IX, p. 275.

(9) *Familia,* XXVI, 6.

(10) T. Pamfile, *Agricultura la Români,* p. 118 9.

(11) *Revista „Tinerima română",* III, 1, p. 451.—Zanne, *Proverbele,* IX, p. 278.

(12) Cred. Rom. din com. Mânăstireni, împărt. de d-l D. Furtună.

Dacă cinevà ridică un *şarpe* dela pământ, bate vântul după aceasta şase săptămâni fără curmare (1).

Când bate vântul mult, s'a spânzurat cinevà (2).

Asupra vântului, cine se urinează, se *zăpreşte* (3).

Când bate vântul, nu este bine să se pună *cloşca* pe ouă, căci nu ies puii (4): rămân ouăle limpezi (5).

Dacă iarna sunt vânturi multe este semn că anul va fi bogat, mai ales în *porumb* (6).

Vântul „din jos",—dela miazăzi,—aduce *ploaie* (7).

2. Am arătat, când a fost vorba de *furtună*, ceeace se crede că este bine de făcut ca aceasta să înceteze. Adăogăm aici că pentru ca vânturile să nu bată cu mânie şi să aducă stricăciuni ţarinilor, prin unele părţi din Banat, în ziua de *Lunia morţilor*,—a doua zi de Duminica Tomii,—preoţii ies cu litii în ţarină şi fac rugăciuni (8).

Prin jud. Dolj, oamenii se feresc să jumulească iarba cu mâna, ca să nu bată vântul (9).

3. In cântecele de ţară, vântul, ca un călător, duce şi aduce ceeace starea sufletească a cântăreţului pofteşte:

Celui înstreinat i-aduce dor dela ai săi:

Bate, vânte, printre munţi,
Adă-mi dor dela părinţi;
Bate, vânte, printre brazi,
Adă-mi dor şi dela fraţi;
Bate, vânte, printre flori,
Adă-mi dor dela surori (10);

---

(1) *Revista, „Tinerimea română"*, III, 1, p. 448. Cred. Rom. din Vrata-Mehedinţi, împărt. de d-nii O. şi T. A. Apostol.

(2) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 110, cred. din jud. Botoşani. — Gorovei, *op. cit.*, p. 351.

(3) Capătă blenoragie.

(4) Cred. Rom. din com. Zorleni, jud. Tutova, împărt. dè d-l M. Lupescu.

(5) *Şezătoarea*, VI, p. 27.

(6) Gorovei, *op. cit.*, p. 20.

(7) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(8) Marian, *Sărbătorile*, III, p. 170.

(9) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.

(10) El. Sevastos, *Cântece moldoveneşti*, p. 80-1.

Sau:

Bate, vânte, şi răsbate,
Tuturor le-ai făcut parte
Şi din soră şi din frate,
Numai mie rea dreptate;
Bate vântul vălurèle
Şi-mi aduce dor şi jele
Dela locurile mele,
Dela mamă, dela nene,
Dela fraţi, dela surori,
Dela grădina cu flori;
Dela surori, dela fraţi,
Dela grădina cu brazi,
Dela moşi, dela uncheşi,
Dela grădina cu perji,
Dela grădina cu ruji,
Dela dragele mătuşi! (1).

Sau:

Bate, vântule, prin munţi,
Adă-mi dor dela parinţi;
Bate, vânt, şi printre brazi,
Adă-mi dor de l'ai mei fraţi;
Bate, vântule, prin flori,
Adă-mi dor dela surori...
Bate vântul, iarba culcă,
Dorul mândrii mă usucă;
Bate vântul, iarba scoală,
Dorul mândrii mă omoară! (2).

Un necăjit suspină:

Mult mă'ntreabă *sfântul vânt*
Că mi-a prins faţa pământ!

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 415.
(2) *Ion Creangă,* VII, p. 309.

PARTEA III.

NOURII.

I. Nourii şi pâcla.

1. *Nourii* sau *norii*, sing. *nor*, *nòur*, *nòor* (1), diminut. *nòurèl*, *noruț* (2), *nouraş*, la Macedo-Români *niùr* (3), se fac sau se ridică din apă, din „aburii" cari se desprind de pe fața apelor, vara mai ales, lucru care se vede foarte bine dimineața, înainte de răsăritul soarelui: acele scame subțiri cari plutesc de-asupra albiei râului, până când vremea se'ncălzeşte, până când se ridică apoi sus. Atunci se alcătuesc nourii. Pâraiele, bălțile şi râurile n'ar mai puteà niciodată să hrănească mulțimea nourilor din lume. Cei mai mulți se vor ridicà deci, de pe fața mărilor, „din *marea neagră*", din „*marea cea mare*", în care se varsă toate apele de pe pământ (4). „De-acolo, dela marea de către miazăzi, vin toți nourii".

In popor se înțelege veşnica evaporare a apei din coaja pământului. „Da apa ce vine din ploaie? Apoi ea, stă ce stă, până când vine vântul ori soarele de o răsbate şi apoi mai toată se preface în aburi şi se ridică 'n slava cerului, de se preface în nouri. Nu

(1) Vârcol, *Graiul din Vâlcea*, p. 96.

(2) I. Pop Reteganul, *125 chimituri*, Gherla 1904, p. 15.

(3) P. Papahagi, *Basme aromâne*, p. 660.

(4) Cunoştiințele georgrafice fiind foarte răstrânse în popor, vom înțelege de ce prin com. Țepu, jud. Tecuciu, se zice că toate apele se varsă în Briheciu,

Briheciul (Berheciul) se varsă în Bârlad,
Bârladul se varsă în Siret,
Siretul în Dunăre,
Dunărea în Mare,
[Şi Marea] sfârşit nu are!

se vede? Apoi să-ți spun eu de ce nu se vede: nu se vede pentru că lucrul se face cu încetul, cu încetul; apoi, chiar dacă s'ar face mai cu multul, nu s'ar vedeà din pricina căldurii. Iaca, dintr'o oală care fierbe: iarna, se vede cum se ridică aburii, dar vara nu se văd. Și tot așà când răsuflă omul: iarna se văd aburii, da vara, nu".

Mai de mult,—și poate că prin unele locuri și astăzi,—se credeà într'o vietate suprafirească numită *sorb*, care *sorbià* apa din mare și din râuri ca să hrănească nourii. Acel sorb sorbià câte odată așà de multă apă și așà de lacom, că trăgeà în gura lui și *broaște*, ba chiar și *balauri*, cari apoi, cădeau pe pământ, odată cu ploaia, atunci când „plouà cu broaște", când turnà cu cofa", ori „cu găleata" (1).

Nourii au felurite înfățișări. Unii sunt subțiri, albi, cețoși; alții sunt deși, albi prin unele părți, negri prin altele. Unii ca aceștia, dacă se văd vara mai ales, se chiamă *corcolàni* (2). Alți nouri sunt ca niște râme, lungi și subțiri și se numesc *gene*, sing. *geană;* ei se ivesc mai ales spre răsărit și apus (3). Nourii albi-galbeni cari se desprind de pe pădurile de brazi, la suflarea vântului, și mai ales după ploi, se numesc *mană* (4).

„Sunt însă oameni cari-i cunosc și-i știu cari-s de ploaie și cari-s de ninsoare, cari-s de umbră și cari-s de altcevà". *Nouriștea* (5) se cunoaște cu greu.

Unii nouri merg „în sus", adică spre miazănoapte (6); aceștia, prin unele părți, se socotesc a fi un semn de *ploaie*. Prin Bucovina, dimpotrivă, se socotesc ca un semn de ploaie atunci când nourii merg în jos (7), când „se zice că merg la cumetrie, să se îmbete", rămânând ca la întoarcere, când par răsfirați, lumea să-i socotească o fi beți (8).

Nelegându-i de curentele din văzduh, poporul crede că uneori nourii pot merge și *împotriva vântului*, ceeace se zice că este

---

(1) *Șezătoarea,* III, p. 122.

(2) Boceanu, *op. cit.,* p. 7.

(3) Culegere din com. Țepu, jud. Tecuciu.

(4) *Sezătoarea,* VI, p. 21.

(5) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 249: „când e însurat".

(6) Zanne, *Proverbele,* IX, p. 344: „când merg nourii spre miazănoapte are să ploaie și are să viscolească.

(7) Credință bucovineană.

(8) Voronca, *op. cit.*, p. 909.

un semn de *ploaie* (1). Acest lucru se întâmplă, după unele credinţi numai până la *Sf. Ilie*. Dela această zi înainte, nourii vor merge cu vânturile (2).

Câte o dată nourii merg foarte repede; atunci se zice că *aleargă* şi aceasta se socoteşte a fi un semn de vreme rea (3).

De nouri se mai leagă şi următoarele credinţi :

Dacă va fi nour la *Crăciun*, anul va fi bun, adică îmbielşugat (4); tot acest lucru preveseşte şi *mana* de care se vorbeşte mai sus (5).

Când nourii au o coloare trandafirie, prevestesc vreme bună (6).

Când nourii sunt roşi, la apusul soarelui, arată că peste puţin se vor iscà *vânturi* (7), *furtuni* (8).

Dacă nourii vor fi galbeni, şi tot spre apus, este semn de *ploaie* (9).

Când se încreţesc ca valurile, nu plouă (10).

Bună prevestire de *ploaie* se socoteşte şi atunci când se va observà o *geană* numai la apus ori la răsărit (11).

In legătură cu ploaia, care câte odată nu este dorită, însemnăm şi această credinţă : „Cu o nuià, dacă vei scoate o broască din gură de şarpe, dacă vei face semn către nori, să se despărţească, se despărţesc" (12).

Cântecele de ţară fac din nouri fiinţe călătoare, pe care le 'ntreabă şi cărora le dau solii :

Frunză verde de harbuz,
Vin doi nouraşi din sus,
Cu veste şi cu răspuns
Dela puiul, că s'a dus! (13).

(1) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 344; când merg nourii *asupra* vântului, are să ploaie şi are să viscolească".
(2) Cred. Rom. din com. Mânăstireni, jud. Botoşani, împărt. de d-l D. Furtună.
(3) Zanne, *Proverbele*, IV, p. 344.
(4) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.*, p. 97.
(5) *Şezătoarea*, VI, p. 21.
(6) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 120.
(7) *Şezătoarea*, VI, p. 26.
(8) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 121.
(9) *Ibidem*, p. 119.
(10) Cred. Rom. din com. Albeşti, jud. Botoşani, împărt. de d-l O. Rotundu.
(11) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(12) Gorovei, *op. cit.*, p. 387.
(13) *Şezătoarea*, XV, p. 41.

2. Prin jud. Tecuciu, când zarea pare fumurie astfel că împiedecă vederea lămurită a lucrurilor îndepărtate, se zice că este *ceaţă,* lucru care se datoreşte vaporilor de apă din atmosferă. Ceaţă se chiamă de foarte multe ori şi *negura,* — nourul lăsat pe pământ. Negura se mai chiamă şi *neguriţă* (1), *pâclă* (2), *bastarà* (3), *boaghe* (4), *burhaiu* sau *buhaiu* (5), *burhăeală* (6), *bură* (7), *bârnă* (8), *bùştină* (9), *mocirlă* (10), *bungineală* (11); Macedo-Românii îi zic *andară* (12).

Căzând pe vremuri reci,—toamna şi iarna, când nu bat vânturile,—pâcla stă mai ales noaptea; uneori stă şi zile 'ntregi. Poporul o cimileşte foarte nimerit când zice:

Ce trece prin vamă
Şi nimeni n'o bagă 'n samă?

Pe cea vale adâncită
Vine mierla 'nzovonită (13).

A scăpat Doamna cheile
Şi se 'nchise ţarile (14).

Am o vacă surìe,
Vine din pustie,
Cuprinde luncile
Cu brâncile (15).

Am un moş bătrân,
Cu capul ici
Şi cu picioarele peste Prut (16).

---

(1) In Ardeal.
(2) Voronca, *op. cit.*, p. 889: *„pâcla e femeie"*.
(3) *Etym. magn. Rom.*, p. 2658: ceaţă primejdioasă pentru sămănături.
(4) C. Rădulescu-Codin, *O samă de cuvinte din Muscel*, p. 10.
(5) Al. Viciu, *Glosar*, p. 24: „negură de toamnă".
(6) *Dicţ. l. rom.*, I[1], p. 696.
(7) *Ibidem.*
(8) *Ibidem.*
(9) *Ibidem*, p. 708.
(10) Culegere din com. Zorleni, jud. Tutova, împărt. de d-l M. Lupescu.
(11) Vârcol, *op. cit.*, p. 90.
(12) P. Papahagi, *Basme aromâne*, p. 525.
(13) N. Păsculescu, *op. cit.*, p. 77.
(14) *Ibidem*, p. 90.
(15) Gorovei, *Cimiliturile*, p. 237.
(16) *Ibidem*, p. 71.

Semne prevestitoare de negură, poporul nostru cunoaşte mai multe. Astfel :

Dacă iarna stă *ciocârlia* pe câmp, pitulată la pământ, vremea se va muià, va fi moină, moleşag şi vor cădeà pâclile (1).

Când se adună mai multe *vrăbii* la un loc (2).

Când cântă *cocoşii* decuseară, se vor lăsà negurile (3).

Fiind supărătoare mai întotdeauna prin umezeala şi răcoarea ei „care te pătrunde până la măduvă", poporul a născocit mijlocul de a izgonì negura. Astfel, când ea ţine mult, unii pun o *tivdă* în foc, crezând că astfel făcând, vor alungà-o (4). Alţii, tot spre acest scop, pun pe foc o *tigaie* (5).

De neguri, pe lângă acestea, se mai leagă şi următoarele credinţi :

Când negura se lasă jos şi se întinde pe şesuri, se socoteşte a fi o prevestire că vremea se va însenină (6), sau, cum se mai zice :

Când se lasă ceaţa jos,
Este semn de timp frumos (7).

Dacă negura este deasă şi întunecoasă, se crede că aduce ploaie; prin alte părţi se crede că negura care se ridică, aduce *ploaie* (8).

Negura de toamnă este un semn că strugurii se vor coace bine.

Negurile albùrii se socotesc ca semne că vremea se va face frumoasă (9).

De va fi pâclă în ziua de Anul nou, vor fi *boli* peste an (10).

Dacă este pâclă la *Intâmpinarea Domnului*, oamenii de prin unele părţi nu seamănă *grâu* peste an, temându-se că nu se va face (11).

(1) Culegere din com. Ţuţcani, jud. Covurluiu, împărt. de d-l I. O. Zugravu.
(2) *Şezătoarea*, IV, p. 119.
(3) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(4) *Şezătoarea*, II, p. 194.
(5) Zanne, *Proverbele*, I, p. 342.
(6) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 121.
(7) Zanne, *Proverbele*, I, p. 28.
(8) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(9) *Ibidem*, p. 120.
(10) Gorovei, *op. cit.*, p. 293.
(11) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 247.

Dacă în ziua de Bunavestire ceața se iea înainte de răsăritul soarelui, timpul va fi devreme, adică verdeață, din pricina căldurii timpurii, va da colț îngrabă (1).

Pâcla ce cade la *Sf. Gheorghe* prevestește un an mănos (2).

Pâclă de va aveà cinevà în ajunul *logodnii* lui, se va bucurà de tot bielșugul și de toată voia cea bună în vieață (3).

II. Promoroaca.

Promoroaca se mai numește și *promoară, bură* (4), *buràcă, poleiu* (5), *chidă* (6), *chidie, chiciurà, brumă, rouă înghețată* (7) sau *stură*. Verbul corespunzător este *a brumuì, a brumà, a sturà* (8) sau *sturì* (9), cari se întrebuințează rar în locul expresiunii *a bate bruma*.

Promoroaca se face mai ales iarna din negura înghețată ce se prinde de ramurile copacilor, de garduri, de feluritele rămășiți de plante de pe pământ, de haine, de părul vitelor, de sprincenile și mustețile oamenilor.

Când pomii au prea multă promoroacă, se zice că-s *încărcați*.

Promoroaca, în ajunul *Bobotezii*, prevestește rod în pomi (10), precum și sloată în toate peste an, dacă pomii vor fi îndeobște încărcați de promoroacă peste iarnă (11).

An roditor prevestește și promoroaca ce cade la *Anul nou* (12), ca și aceeace se lasă la *Ovidenie* (13) sau ori ce altă zi mare (14).

Ca și la pâclă, promoroaca din ajunul unei *logodne* prevestește fericirea căsătoriei care va urmà (15).

(1) Marian, *Sărbătorile*, II, p. 223.
(2) *Șezătoarea*, VI, p. 21.
(3) *Idem.*
(4) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 134.
(5) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.*, p. 6.
(6) *Dicționarul limbii române*, I[1], p. 696.
(7) Al. Vasiliu, *Cântece și urături*, p. 206.
(8) G. Madan, *Suspine*, p. 47.
(9) *Șezătoarea*, V, p. 125.
(10) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 167.
(11) *Ibidem*, p. 116.
(12) Cred. Rom. din Bucovina, împărt. de d-l D. Dan.
(13) *Șezătoarea*, VI, p. 22.—Zanne, *Proverbele*, IX, p. 273.
(14) Cred. Rom. din com. Jorăști, jud. Covurluiu, împărt. de păr. I. C. Beldie.
(15) *Șezătoarea*, VI, p. 21.

PARTEA IV.

ROUA ŞI BRUMA.

I. Roua.

Despre *rouă,* poporul român are credinţa că aceasta cade din văzduh, într'amurg, ca o foarte subţire bură de ploaie, în chip tainic, având menirea să *adăore,* — să ajute, — verdeţii pământului ca să crească, mai ales noaptea şi pe vremuri secetoase.

După „grosimea" rouăi, agricultorul român îşi dă sama de nevoia care o au sămănăturile de ploaie.

Când este rouă, se zice „pe rouă" sau „pe rouă nescuturată". Ea *se iea, se ridică* dupăce se ridică şi soarele; poporul crede că aceasta se întâmplă repede şi în întregime,

Ca spuma de mare,
Ca roua de soare.

Poporul o cimileşte:

Cerceluşul Doamnei
Din fundul mării.

Iar căderea şi ridicarea ei:

Mă suiiu pe scară,
Cheile-mi picară,
Luna le văzură,
Soarele le luară (1).

Pe vremuri de secetă, muncitorii de câmp se roagă lui Dumnezeu şi pentru *rouă,* care, mai ales când e «*groasă*» preţueşte cât o ploaie. Iată povestirea norocului adunător de rouă:

„A fost o babă care aveà casă şi trăià foarte bine: sta toată

(1) N. Păsculescu, *op. cit.,* p. 98.

ziulica pe cuptor, şi oamenii veniau la dânsa să împrumute bani şi să se sfătuească. O fetiţă ce o slujià, îi zice într'o zi:

— Ce bine ţi-i dumitale, mătuşă!

— Că aşà mi-i norocul!—îi răspunde ea.

— Doamne, când ţi-aş vedeà eu norocul, să ştiu cum e!—zice fata.

— L-ăi vedeà: du-te mâni şi-i du mâncare în câmp, şi-l chiamă să vie, că va venì.

A douazi baba o învăţă cum să facă mâncare în trei ulcèle mititele, să ducă în câmp pe ogorul ei şi să-l strige:

— Noroace, noroace, vino încoace şi vei mâncà!

Fata îi făcù aşà şi *norocul a venit ud tot de roua ce o luà de pe toate câmpurile şi o aduceà pe câmpul babei; şi pânea la toţi erà proastă, numai la ea frumoasă şi cu spicele plecate în jos*".

Mai târziu, baba a arătat şi fetii chipul cum să-şi vadă norocul: al ei *nu erà ud* (1).

Când nu cade rouă, se crede că au luat-o *strigoaicele*, pentrucă oamenii au uitat pe Dumnezeu (2).

Când se naşte un copil cu noroc şi din cinste, cade rouă multă (3).

Ca şi mai sus, dacă în ajunul *logodnii* cuivà, se lasă rouă, este o prevestire pentru acei ce se logodesc, că vor trăì în mulţumire (4).

Dacă este rouă la *Sf. Gheorghe*, este o prevestire că anul va fi mănos (5). Roua stânsă în această noapte este folosită în multe vrăji (6); astfel, cine se va spălà pe faţă cu dânsa, sau se va tăvălì prin ea, va fi ferit de boli peste an şi nu va face pete pe faţă (7).

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 252-3.
(2) *Ibidem*, p. 866.
(3) *Ibidem*, p. 931.
(4) *Şezătoarea*, VI, p. 21.
(5) *Idem.*
(6) Gorovei, *Credinţi*, p. 290.
(7) N. Păsculescu, *op. cit.*, p. 74.

II. Bruma.

Bruma sau *chida* (1) se socoteşte a fi rouă care înghiaţă, ca o prevestire a frigului; ea se va cimilì, deci, ca si roua:

Vine moşul pe portiţă
Şi îşi scapă o cheiţă.
Vine luna şi n'o iea,
Vin stelele şi n'o iea,
Vine soarele şi-o iea.

Mă suiiu pe-un scaiu,
Cuţitul îmi scăpă:
Luna-l văzù şi nu-l luă,
Soarele-l văzù şi-l luă (2).

Ce naşte cu luna
Şi piere cu soarele?

Pe-o măgură mă urcaiu,
Cuţitul din teacă-l scăpaiu;
Luna nu-l văzù,
Soarele-l luă (3).

Bruma va fi timpurie dacă îngheaţă la *Patruzeci de sfinţi* şi apoi, patruzeci de zile după această sărbătoare; cu alte cuvinte, toamna va fi scurtă (4).

Deasemeni bruma *va bumà* de vreme, dacă se rup călinile. Prin Bucovina se zice că nu este bine a le rupe înainte de Ziua Crucii, ca să nu se lase gerurile, — vestindu-se, fireşte, întâiu cu bruma (5).

2. Cântecele de ţară nu uită bruma uçigătoare a verdeţii:

Struguraş bătut de brumă,
Ca copilul fără mumă;
Struguraş bătut de piatră,
Ca copilul fără tată.

---

(1) Candrea, Densuşianu, Speranţă, *Graiul nostru*, I, p. 131.
(2) Gorovei, *Cimiliturile*, p. 32.
(3) N. Păsculescu, *op. cit.*, p. 74.
(4) Marian, *Sărbătorile*, II, p. 154 5.
(5) *Şezătoarea*, XV, p. 14.

Sau:

Frunzuliță ghioreà,
A foculu-i dragosteà (1);
Mai bine să fi murit
De când eram copil mic,
Că plecaiu dela *râmnic* (2),
Lăsaiu râmnicu 'nflorit,
Și l-am găsit vestejit
Și de *chidă* năpădit (3),

ca și Eminescu în

Vezi, rândunelele se duc,
Se scutur' frunzele de nuc,
S'așează bruma peste vii
De ce nu vii, de ce nu vii?

(1) In text: „A focului este dragostea".
(2) *Vale.*
(3) Candrea, Densușeanu, Speranță, *op. cit.*, p. 131.

PARTEA V.

FULGERUL, TRĂSNETUL, TUNETUL.

I. Fulgerul.

Fiindcă *fulgerul, fulgeratul* sau *fulgerătura* se vede întâiu şi apoi se aude mai întotdeauna *tunetul,* e firesc lucru ca şi poporul să le pună în legătură; de aceea multe credinţi privitoare la fulger, se vor referì şi la tunet.

Astfel, fulgerul va fi socotit ca o lumină pe care Dumnezeu şi-o face, ca să lumineze văzduhul întunecat de nouri şi de *necuraţi,* ca să afle locul unde se ascunde *duhul cel rău.* „Dumnezeu *scapară,* cum scapară şi omul când voeşte să-şi aprindă lumânarea" şi de aceea fulgerului i se mai zice şi *scăpărat.* Ca verb unipersonal: *fulgeră, scapără !*

Macedo-Românii, la fel cu noi, numesc fulgerul *ascapirare,* iar când îl văd, spun că *ascapiră* (1).

Când *Sf. Ilie* este cel ce urmăreşte pe necuraţi, el scapără ca să-şi urmărească necuraţii (2). De aici s'a născut cimilitura trăsnetului, a fulgerului:

> Săgeata 'mpăratului
> Sparge casa dracului (3).
>
> Ţăndărică lemn uscat,
> Luminează 'n Ţarigrad (4).

Dacă tunetul este tropotul cailor sau duruitul căruţii lui Sf. Ilie, care, poate, umblă prin cer cum umblă orişicine pe pământ, ful-

(1) L. Şăineanu, *Basmele Românilor,* p. 539.
(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(3) Gorovei, *Cimiliturile,* p. 156.
(4) N. Pasculescu, *op. cit.,* p. 83.

gerul va fi socotit ca nişte scântei ce ies din piatra lovită de potcoavele cailor lui (1).

Biciul lui Sf. Ilie, fiind de foc, fulgerul se vede, prin urmare, atunci când Sf. Ilie îşi va îndemnà caii cu acest biciu de foc, ca să meargă mai repede (2).

După alte credinţi, fulgerul este socotit ca orice scăpărare, asemeni celor de pe pământ. Prin urmare, când fulgeră, fie Dumnezeu, fie Sf. Ilie sau *Sf. Petru,* scapără ca să-şi aprindă luleaua! (3).

Când se crede că Sf. Ilie sau Sf. Petru urmăresc pe diavol, când prin urmare tună şi fulgeră, ca şi la tunet, omul trebue să îşi facă semnul *crucii,* ca să fugă dracul de dânsul şi astfel să nu fie trăsnit. Această credinţă are acelaş înţeles cu următoarea: „când fulgeră de-aproape, s'apropie *furtuna...;* la fiecare fulgerat să faci sămnul *crucii* de trei ori şi să zici:

— Doamne, fereşte de moarte năpraznică!" (4).

Aceasta iese din faptul că furtuna, de multe ori, este întovărăşită de tunete şi fulgere.

Când fulgeră, nu este bine să stai în uşa casii (5).

Prin Bucovina se crede că atunci când fulgeră şi tună, nu este bine să stai la fereastă, nici să te uiţi pe fereastă, că-i primejdie să nu fii lovit „de fulger" (6).

Prin jud. Ilfov se crede că atunci când fulgeră întâia dată, este bine să ieai nişte gunoaie de jos, să le pui în apă şi să te *lai* cu ele, ca să te scapi de *fulgeràturi* sau *pecingini* în cap (7).

Prin alte părţi, se crede că este bine ca paiele să fie luate cu ochii înschişi; lăutoarea se zice că este bună pentru tămăduirea durerii de cap care pare a se numì deasemeni *fulgerătură* (8).

Prin jud. Covurluiu când fulgeră întâiu se crede că este bine ca să te freci cu ţărână la ochi, ca să nu te mai doară ochii (9).

Câte odată fulgerul nu se vede pe cer ca o făşie luminoasă, dreaptă ori colţuroasă, ci ca o lumină, şi aceasta, fie că fulgeră în-

(1) P. Papahagi, *Megleno-Românii,* I, p. 96.
(2) I. Otescu, *op. cit.,* p. 76.
(3) *Şezătoarea,* VI, p. 34. – Zanne, *Proverbele,* IX, p. 311.
(4) Zanne, *Proverbele,* IX, p. 311.
(5) *Ibidem,*
(6) Gorovei, *Credinţi,* p. 114.
(7) Cred. Rom. din com. Afumaţi, jud. Ilfov, împărt. de d-l S. P. Colibaşi.
(8) *Şezătoarea,* II, p. 194. – Zanne, *Proverbele,* IX, p. 310.
(9) Cred. Rom. din com. Vârlezi, jud. Covurluiu, împărt. de d-l I. N. Vârlezeanu.

tre nouri ascunşi de alţii, fie mai ales că fulgeră dincolo de orizont, „la poalele cerului". Despre acesta se crede că este fulgerul îndepărtat sau fulgerul vremurilor când de obiceiu nu fulgeră: iarna, primăvara timpurie şi toamna târzie. I se zice mai cu samă *scăpărat*, şi cei vechi însemnau acest lucru, ca o întâmplare minunată:

„[1]818, Oct. 20, la 6 ciasuri din noapte, s'au arătat lumină despre apus, şi pă urma luminii, tunet" (1).

Când scapără din senin, este senin de *ploaie*.

Despre fulgerul de iarnă se crede că prevesteşte o vreme rea (2).

Despre fulgerul părţii de apus a cerului se zice că prevesteşte *furtuna* (3).

Când fulgeră şi tună mult în luna Iunie, vara va fi nouroasă (4).

Fulgerul dela *cornul caprii* se crede că aduce *ploaie* (5).

Fulgerul de toamnă se socoteşte ca un semn că vremea va fi secetoasă (6).

Fulgerul de noapte prevesteşte că cerul se va însenină (7).

II. Trăsnetul.

1. *Trăsnetul*, numit şi *fulger*, iar de Macedo-Români *sfulgu*, — de unde verbul *sfùldzîră* (8), — este un fulger întâmplat între un nour, sau între cer şi pământ, este săgeata de foc care se vede însoţită de sgomotul scurt şi asurzitor care se aude atunci când Dumnezeu sau Sf. Ilie lovesc pe diavol (9), după ce au văzut unde este şi sub ce chip se înfăţişează.

Această credinţă s'a născut, fireşte, înainte de a cunoaşte poporul ca mijloace de a ucide dela depărtare, puşca sau tunul de astăzi. Pe atunci, cunoscându-se piatra care lovià şi săgeata care

(1) Academia Română, *Manuscripte româneşti*, I, p. 423.
(2) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 310.
(3) *Ibidem*.
(4) Gorovei, *Credinţi*, p. 379.
(5) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 310.
(6) *Şezătoarea*, VI, p. 62.
(7) *Convorbiri literare*, XLII, vol. II, p. 955: „se însenìnează nourii".
(8) P. Papahagi, *Basme aromâne*, p. 695.
(9) Gorovei, *Credinţi*, p. 107: Sf. Ilie la ziua lui umblă pe cer şi caută pe diavol să-l trăsnească, ca să scape lumea de ispită.

străpungeà, trăsnetul s'a asămuit acestor două lucruri, cari s'au închipuit, în mâna celor atotputernici, a fi de foc. Deci „limba trăsnetului" este socotită a fi mai rar ca o săgeată de fier, pe cari oamenii, fie la munca ogoarelor, fie la alte săpături sau prilejuri, le-au găsit în pământ. Se înţelege, pietrile cu asemenea înfăţişări nu vor lipsì iar săgeţi, ca rămăşiţi istorice, se vor aflà în multe părţi.

Şi Ruşii cred că este *piatra trăsnetului* cum ne arată un manuscript românesc de pe la jumătatea veacului XVIII, la locul unde vorbeşte „de idoli" :

„Intîi au ridicat un idol mai mare anume *Perun*, dumnezăul tunetului, al fulgerului şi al norilor celor de ploaie, într'un deal înnaltŭ lăngă rîul Buriul, după asămînarea omului. Trupul lui erà vărsat de argintŭ, urechile de aur, picioarele de fier şi în mîini ţinea o piatră aseamene cu *piatra trăsnetului*, cu robinuri şi cu aifrax [ce iaste piatră în chipul focului] înpodobită" (1).

Figura alăturată ne-arată asemeni rămăşiţi,—suliţi, săgeţi şi altele, găsite în comuna Tepu, jud. Tecuciu, despre cari „lumea proastă" socoteşte că sunt fărâme din trăsnetul lui Dumnezeu.

O astfel de săgeată, când cade din cer, se afundă la nouă stânjeni, de unde începe să se ridice spre faţa pământului în fiecare an cu câte un stânjen, aşà că după nouă ani, săgeata ajunge deasupra (2).

Aceste săgeţi, după găsire, se folosesc între fiarele ce alcătuesc *frigările* cu cari se descântă de *săgetătură* şi alte boli (3). *Junghiul* se tămădueşte spălând o astfel de săgeată în trei ape şi dând celui bolnav ca să bea apa ce se dobândeşte spălând rugina fierului (4). Prin unele părţi se păstrează ca amulet la gât, aducător de noroc, înfăşurându-se în frunze mirositoare de *dumbravnic*, într'o punguliţă de postav roş (5).

---

(1) Gaster, *Chrestomaţie română*, II, p. 50 1.

(2) G. Ceauşanu, *op. cit.*, p. 71. Credinţa aceasta o au şi *Germanii*. La dânşii însă, se spune că săgeţile ies afară după 7 ani, dela cei 7 stânjini de adâncime unde ajunseseră; cf. cu privire la alte neamuri, tot acolo.

(3) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(4) G. Ceauşanu, *op. cit.*, p. 73.

(5) *Ibidem*, p. 72.

Despre cea mai bună *cremene* de scăpărat se crede a fi rămasă dela trăsnet (1).

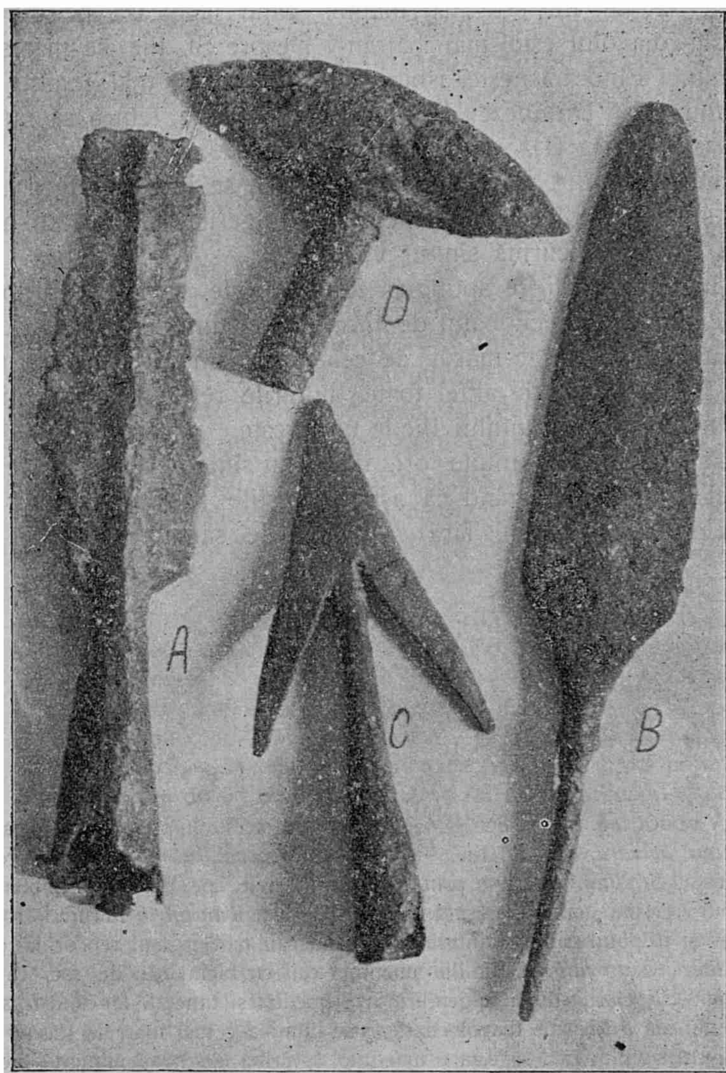

Fig. 1. Vârfuri de arme vechi socotite a fi *limbi* sau *săgeți de trăsnet.*

„In săptămâna sfintelor Paşti, nu e bine ca muierea să coasă, căci atunci împarte Sf. Ilie trăsnetele" (2).

(1) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu.

(2) Gorovei, *Credinți,* p. 326.

Trăsnetul, ca şi tunetul, este cu atât mai puternic, cu cât Dumnezeu sau Sf. Ilie este mai mânios când săgetează pe diavol şi cu cât „diavolul este mai bătrân". Despre Sf. Ilie se mai spune că atunci când trăsneşte, isbeşte cu un picior; mai înainte isbià cu două, dar Dumnezeu i-a luat unul, căci se temeà să nu prăpădească lumea (1).

Fiind de multe ori însoţite de furtună, se înţelege de ce întâlnim şi aici credinţa că trăsnetele şi fulgerile se pornesc atunci când cineva îşi curmă singur vieaţa (2).

Prin unele părţi, se spune că fulgerul este „şarpele din nouri"; el „se poate goni cu băţul de *alun*, după cum nici şarpele de pe pământ nu se atinge măcar de cel ce are un băţ de alun" (3).

2. Diavolul,—şi de altfel toate duhurile rele pe cari mânia lui Dumnezeu ori a Sfântului Ilie le urmăreşte,—ne ştiind cum să scape, se preface de multe ori, dacă nu întotdeauna, în felurite vietăţi şi lucruri, crezând că astfel cereştile şi sfintele priviri vor trece pe lângă dânsul, fără să-l bage de samă. Se înşeală însă,

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 866.—Mai pe larg, vezi aceste împrejurări în T. Pamfile, *Sărbători la vară*, cap. Sf. Ilie. — I. Otescu, *op. cit.*, p. 76: „După credinţa ţărănească, *Sf. Ilie* urmăreşte prin cer spiritele rele, pe diavol, primblându-se pe nourii cerului, cu cai, trăsură şi biciul de foc. *Tunetul* e huruitul roatelor trasurii şi tropotul cailor Sfântului Ilie, când caii o ieau mai repede la goană prin nouri. Când *fulgeră*, Sf. Ilie ameninţă caii cu biciul său de foc, ca să-şi iea avânt caii. De aia după fulger urmează imediat şi tunetul. Iar când *trăsneşte*, atunci Sf. Ilie a lovit pe diavol cu săgeata. Lumina e mai mare la trăsnet decât la fulgerul simplu, căci săgeata e mai iute asvârlită decât ameninţatul biciului, şi e mai plină de foc, iar *fulgerul* sunt vârfurile din săgeata aruncată astfel. Diavolul încolţit, ca să scape de urmărirea Sfântului Ilie, caută să se ascundă în ce îi iesă înainte: om, vită, pom, casă sau orice alt lucru, dar Sf. Ilie tot îl vede aşà ascuns şi tot trăsneşte după el, şi aşà trăsneşte şi fiinţa ori lucrul în care s'a ascuns diavolul. De aceea, când fulgeră, oamenii îşi fac cruce ca să nu se apropie diavolul de ei şi să fie şi ei trântiţi odată cu diavolul".

(2) Marian, *Inmormântarea*, p. 348.

(3) G. Ceauşeanu, *op. cit.*, p. 73.

căci Dumnezeu sau Sf. Ilie descopere pe necurat. Ei ştiu că diavolul se poate preface în *câne* (1), în *mâţă* (2) şi la urma urmelor chiar în orice animal şi orice lucru, cum ar fi *pomul* şi *casa* (3). Dintre copaci, cel în care se ascunde mai ales necuratul, este *carpenul* (4), lângă care, prin urmare, omul nu trebue să stea ca să nu fie trăsnit (5). Dracul se mai ascunde şi sub *răchită* (6). *Stejarul*, deasemeni, este un copac sub care uneori se acioază necuratul.

Sub *teiu* poţi sta, că-i sfânt.

„Lemn trăsnit nu se pune la casă (7) decât dacă se scrie o rugăciune şi se pune în lemn :

— Eu laud numele Domnului, da tu pe cine lauzi?" (8).

Dacă prin Oltenia se zice că nu este bine să stai în pragul casii când tună (9), trebue să se înţeleagă că acolo, de obiceiu, pe vreme urîtă se adăposteşte cânele şi poate că şi mâţa, dacă nu este în casă. Deasemeni pe uşă sau pe fereastă deschisă caută diavolul să intre în casă, spre a scăpà de trăsnet. Pentru aceeaş pricină, nu trebue să stea cinevà pe asemenea vreme lângă horn (10).

---

(1) Cosmulei, *op. cit.*, p. 48: *Cânele*, îl gonesc din casă când plouă, ca să nu atragă trăsnetul. Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu. Zanne, *Proverbele*, IX, p. 38: „Când tună şi trăsneşte, să goneşti de pe lângă tine mâţa ori cânele, că se bagă necuratul în ei şi te trăsneşte Sf. Ilie".

(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu. G. Ceauşanu, *op. cit.*, p. 74.

(3) Cosmulei, *op. cit.*, p. 46: Fulgerul când cade pe o casă ori pe un arbore, să ştiţi că acolo a fost dracul ori vreun *smeu*. Zanne, *Proverbele*, IX, p. 380.

(4) Voronca, *op. cit.*, p. 791.

(5) *Şezătoarea*, VI, p. 35.—Zanne, *Proverbele*, IX, p. 285.

(6) Voronca, *op. cit.*, p. 791. Cred. Rom. din com. Mânăstireni, jud. Botoşani, împărt. de d-l D. Furtună: *„De ce ne facem cruce când trăsneşte ?* Pentru că Sf. Ilie dă atunci straşnic răsboiu cu ucigă-l-crucea, care, ca să scape cu zile, se vâră ori într'un copac, ori într'un dobitoc, ori într'un om, ori în ce apucă şi el. Şi aşà, când Sf. Ilie răpède săgeata după dânsul, farmă şi prăpădeşte copacul ori omul ori dobitocul, în care s'a sălăşluit necuratul. De aceea, făcând sf. cruce, noi alungăm pe oaspetele ista nepoftit şi cu chipul ista, scăpăm de săgeata lui Sf. Ilie, care-i foc şi pară împotriva *cornaciului*.

(7) Gorovei, *Credinţi*, p. 326: Lemnul atins de trăsnet, nu e bine să se folosească la zidiri şi cu deosebire la case.

(8) Voronca, *op. cit.*, p. 791.

(9) Cred. Rom. din jud. Dolj, împărt. de d-l N. I. Dumitraşcu.

(10) Voronca, *op, cit.*, p. 791.

Diavolul se poate ascunde şi în *biserică,* dar Dumnezeu nu se înduplecă, ci trăsneşte şi biserica. Odată chiar, diavolul a spus lui Dumnezeu:

— Mă voiu preface în câne, în mâţă!

Şi Dumnezeu i-a răspuns:

— Şi eu te voiu ucide!

— Mă voiu preface în biserică!

— Şi eu voiu sfărâmà-o, iar oamenii vor ridicà alta încă mai frumoasă.

— Dar m'oiu ascunde în om!

— Şi eu îl voiu ucide şi-i voiu aduce sufletul de-a dreptul în raiu (1).

In toate se poate preface şi ascunde diavolul, fără numai în *cruce nouă* nu; de aceea omul trebue să-şi facă necurmat semnul crucii, ca să fugă diavolul dimprejurul lui, şi astfel să fie ferit de trăsnet (2).

3. Când tună şi fulgeră, nu trebue să alergi, ci să-ţi strângi hainele pe lângă tine ca să nu intre necuratul şi să ţi se lipească de trup.

Să nu mergi pe mijlocul drumului, ci mai pe o margine, căci te'ntâlneşti cu diavolul care merge pe mijloc (3).

„In ziua de Bobotează, când strigă *Chiraleisa,* să nu fie nici o cotreanţă sau petecă de pânză pe-afară, să ascunzi totul în casă, căci diavolul se ascunde sub ea, şi atunci la casa ceea trăsneşte" (4).

(1) Se şi crede că cei morţi prin trăsnet îşi au toate păcatele iertate, Astfel de oameni, în cari s'a încuibat diavolul, nu pot scăpà cu nici un chip. Despre o femeie din Tecuciu se povesteşte că trăsnetul a urmărit-o pe hornă, pe sub pat şi a ajuns-o în cuptor, unde se ascunsese de frica trăsnetului.

(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.—*Şezătoarea,* III, p. 80 1: Dracii „când aud pe Sf. Ilie cu căruţa, fug de se prăpădesc şi se pitulă mai mult pe după *câni,* şi se vâră în *capre.* De aceea, în vreme de vijorniţe să nu laşi câni şi capre pe-alături, nici să stai pe la strâmtori, pe unde poate să treacă vreun drac pitulat acolo, şi când o trăsnì pe dracul, te trăsneşte şi pe tine. Dracul fuge mai mult de *carpen;* de aceea nu e bine să pui la casă lemn de carpen ori să te aciolezi sub carpeni în vreme de viforniţă, In viforniţă e bine să stai la luminişuri şi mai bine să te plouà, decât să te duci la adăposturi, că tot la adăposturi trag şi dracii. In vreme de viforniţă să-ţi faci des cruce că Dumnezu a zis lui Sf. Ilie când i-a dat biciul să trăsnească pe draci: Ilie, în toate să dai, dar în *cruce nouă* să nu dai!..."

(3) Voronca, *op. cit.,* p. 791.

(4) *Ibidem,* p. 794 5.

Nu e bine *să coşi* Duminica, să înjugi boii sau să lucrezi cevà, că tot ce faci e lucrul dracului şi te trăsneşte când te-o apucà ploaia undevà (1).

O casă, care se aprinde de trăsnet, nu se mai poate stânge, căci focul de trăsnet nu-l înăbuşă decât *laptele dulce* (2).

Credinţa aceasta o aflăm şi la Ucraineni (3).

Pentru ca să fie ferită casa, şi prin urmare toţi cei dintr'însa de trăsnet, se crede că este bine ca seara la *Vinerea mare*, când se întorc oamenii dela biserică (4), să vină cu lumânările aprinse, să încunjure casa de trei ori şi să facă pe fiecare perete câte o cruce (5).

Pentru trăsnet să înfigi *barda* cu colţul în pragul cel cu totul din afară al casei; astfel făcând, ploaia mai conteneşte şi fulgerile se stâmpără (6).

Să pui *roata căruţii* pe casă, „să nu detune" (7).

Să faci cruce cu cuţitul în coaja *pinului*, cum obişnuesc păstorii macedo-români (8).

Să aprinzi în casă rămăşiţă de *tămâie* din bulgărul care s'a aprins Joi seara, înainte de Paşti, de 12 ori în vremea celor 12 evanghelii (9).

Să aprinzi în casă *lumânarea* dela *aer* şi dela Inviere (10).

Să pui sub streşină *mâţişori de salcie* dela *Florii* (11) sau să

(1) Gorovei, *Credinţi*, p. 166.

(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(3) *Revue des traditions populaires*, X, p. 421.

(4) Dela „Domnul Hristos". Altfel *Vinerea mare* este sărbătoarea *Cuvioasei Paraschiva*, 14 Octombrie.

(5) C. D. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 59.

(6) Cred. Rom. din com. Boureni, jud. Dolj, împărt. de d-l N. I. Dumitraşcu.

(7) Voronca, *op., cit.*, p. 785.

(8) Cosmulei, *op. cit.*, p. 53.

(9) Gheorghiu, *op. cit.*, p. 58. E o greşeală vădită totuş când se scrie: „în timpul celor 12 liturghii".

(10) *Ibidem*, p. 59.

(11) Voronca, *op. cit.*, p. 1054 şi 806.—Ceauşeanu, *op. cit.*, p. 73: „Salcia nu numai când se pune ca *împroor* la Sf. Gheorghe, ci totdeauna e apărătoare de trăsnet. Mlădiţa de salcie dela Florii o ţine ţăranul după icoană şi totdeauna, vara, când e furtună, iea mlădiţă de după icoană şi o pune în mijlocul casii, ca s'o ferească de trăsnet. Mulţi umblă încinşi tot anul peste mijloc, pe piele, cu o cunună de mlădiţe de sălcii dela Florii, pentru şale şi pentru muşcătură de şarpe. De aici, credinţa se raportă la fulger,—numit în descântece *şarpe*,—nu la şarpele adevărat".

aprinzi salcie dela Florii care a stat făcută cercuri la icoane (1). Alteori acești mâțișori se aruncă în foc ca și *teiul* dela *Duminică mare* (2). Unii tămâează și cu tămâie dela Florii (3).

Când ai *inel* în deget și-i vremea rea, *să nu sudui*, că te trăsnește (4).

In Transilvania și în Banat se afumă cu frunze de *paltin* dela *Ispas* (5).

Urzica (6) și *sânzienile* (7) apără și ele casele de trăsnet.

Celui ucis de trăsnet, i se iartă de Dumnezeu toate păcatele și pe lumea cealaltă merge de-a dreptul în raiu, cum s'a mai pomenit.

In credinți întâlnim de multe ori trăsnetul laolaltă cu tunetul și fulgerul. Astfel se zice: când trăsnește și fulgeră, să nu stea cinevà lângă vre-un *câne* sau *pisică* căci diavolul se ascunde în părul lor și se poate întâmplà să trăsnească și pe cei dimprejur. Asemenea, să se închidă ușile, ferestele și să se astupe cahla, ca să nu intre necuratul în casă (8).

Cel ce vrea să fie ferit de trăsnet, trage *clopotele* la Paști (9).

Sărbează *„Marția de trăsnet"*, adică Marția din întâia săptămână a Paresimilor (10), ziua lui *Ion fierbe-piatră* (25 Maiu), *Joia întâia* de după Paști, *Joia* din săptămâna albă, *Nedeia, Joile* de

---

(1) Gorovei, *Credinți*, p. 291.

(2) Voronca, *Studii în folclor*, I, p. 9.

(3) Idem, *Datinile*, p. 806.

(4) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu.

(5) Marian, *Sărbătorile*, III, p. 336.

(6) Ceaușeanu, *op. cit.*, p. 73: „*Urzica* este socotită că poate să apere de trăsnet. Ea se poartă ca amulet, mai ales de tineri, în ziua de Sf. Gheorghe".

(7) *Ibidem*. „In ajunul Sânzâenilor țăranii culeg florile numite sânzâene și le aruncă seara pe acoperișul casei, de obiceiu făcute cununi. Ca și *urzica*, au puterea de a îndepărtà *fulgerul;* tocmai de aceea se pune pe acoperiș, pe locuri înălte, ca și salcia pe stâlpii cei mai înalți ai porții sau ca urzica în vârful armindenului: paratrăsnete ale poporului. Sânzâenele aruncate pe casă în buchete ori în cununi, se lasă acolo toată vara".

(8) Gorovei, *Credinți*, p. 106.

(9) Marian, *Sărbătorile*, III, p. 144.

(10) *Semn de cinstire lui Serafim Ionescu*, Bârlad, 1914, p. 66.

după Rusalii (1), *Răpotinul* (a treia Marţi de după Paşti) (2), *Vineria mare* şi o săptămână după *Sf. Ilie* (3).

Prin Bucovina, unii cresc în grădină *iarba tunului* numită şi *borşişor* (4).

Când trăsneşte lângă tine, ca să nu rămâi cu *frică,* să bei apa în care ai stâns cărbuni din copacul trăsnit (5).

4. Când vrea Dumnezeu, trăsnetul n'are numai decât nevoie de nouri şi de săgeată. El poate venì şi din senin, cum spune blăstămul:

— Trăsnì-te-ar din senin, să te trăsnească!

Aceasta este una din osândele cu cari Dumnezeu pedepseşte pe cei prea răi:

— N'ai văzut cum cade omul din picioare? *Il trăsneşte Dumnezeu din bun şi curat senin!*

III. Tunetul.

1. Despre *tunet, tun* (6), *durat* (7) sau *bubuit* (7), — pe care Macedo-Românii îl numesc *bumbunidzare,* — cu verbul *a tunà, a durà, a bubuì,* şi unipersonalul *bumbuneadză* (9),—poporu român crede că are mai multe pricini.

Prin unele părţi se crede că este sgomotul produs de mersul lui *Sf. Ilie.* „Tunul e foarte bun; el păzeşte omul şi ţarina [care este] mama noastră. Domnul Hristos merge înainte, da Sf. Ilie vine în urmă cu tunul.

—Ilie,—îi zice Dumnezeu,—dacă mergi cu mine, bate mai tare din picioare!

Şi atunci se aude mai tare tunând!" (10).

(1) Marian, *Sărbătorile,* III, p. 162.
(2) Cred. Rom. din com. Catane, jnd. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.
(3) C. D. Gheorghiu, *op. cit.,* p. 91.
(4) *Ibidem,* p. 87.
(5) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(6) T. Pamfile, *Sărbătorile de vară,* p. 3 şi 206.
(7) Marian, *Legendele Maicii Domnului,* p. 286.
(8) In Oltenia, împărt. de d-l N. I. Dumitraşcu.
(9) P. Papahagi, *Basme aromâne,* p. 553.
(10) Voronca, *op. cit.,* p. 802.

Alţii spun că este sgomotul carului lui *Sf. Ilie*, când porneşte după diavoli (1).

Prin unele părţi se zice că tunetul este tot sgomotul unei căruţe, însă aceasta este a *Sfântului Petru*, chelarul raiului; mai ales când tună toamna, poporul zice că Sf. Petru se întoarce dela câmp, cu carul plin cu popuşoi (2).

Prin alte părţi se crede că tunetele sunt vaietele *duhurilor* rele pe cari Dumnezeu caută să le nimicească. In această goană, se pornesc furtunile năprasnice şi frământările nourilor, când văzduhul se'ntunecă şi când Dumnezeu, ca să dea de urma diavolilor,—după cum am văzut,—scapără, ca să-şi facă lumină înaintea ochilor, şi apoi dă cu *tunul*. Tunetul este deci urletul diavolilor vătămaţi. Tunul lui Dumnezeu poate să fie la fel cu tunurile oştirii noastre.

Ca şi Dumnezeu, mai des însă, tunul acesta îl mânueşte şi Sf. Ilie, cel mai neîmpăcat duşman al celor necuraţi (3).

Tunetul se numeşte, — ca şi tunul, — *puşcă*. „Cu *puşca* aceea Dumnezeu în tot anul blagosloveşte lumea, şi ce picură din puşcă, aceea avem; şi îndată îşi scrie,—însemnează în care ţară are să fie pâne şi în care nu, care om are să moară, cine are să se nască, ce are să păţească" (4).

Lângă această credinţă bucovineană despre tunul lui Dumnezeu, se alipeşte alta care ne zugrăveşte *tunetul* ca „un biciu împodobit cu flori" (5).

(1) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.· I. Otescu, *op. cit.*, p. 76: „Sf. Ilie urmareşte prin cer spiritele rele, pe diavol, plimbându-se pe nourii cerului cu cai, trăsură şi biciul de foc. Tunetul e bubuitul roatelor trăsurii şi tropotul cailor Sfântului Ilie, când caii o ieau mai repede la goană prin nori. Credinţa aceasta o aflăm şi la Macedo-Români (cf. *Revue des traditions populaires*, VIII, p. 284).

Ucrainenii cred că Sf. Gavril şi Sf. Gheorghe împuşcă după Diavol: „Când *cerul se deschide*, Sf. Mihail blagosloveşte cu crucea şi Sf. Gavril şi Sf. Gheorghe trag cu tunul şi cu *săgeata de piatră* asupra diavolului. Acesta se ascunde atunci sau în om, sau în pom; şi pomul este sfărâmat, şi casa este arsă şi omul este ucis, dacă Sf. Gavril a ochit bine; altfel, se vede că Sf. Gavril, greşeşte". Nu lipsesc nici credinţile despre Sf. Ilie, ca şi la noi (cfr. *Revue des traditions populaires*, IX, p. 421).

(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(3) Cosmulei, *op. cit.*, p. 47: „Când fulgeră şi tună, Dumnezeu e în luptă cu *smeii*".

(4) T. Pamfile, *Sărbătorile de vară*, p. 85.

(5) *Ibidem*.

După unele credinţi, *tunul* a fost la început în stăpânirea diavolului şi dela acesta a fost furat de Sf. Ilie, după sfatul şi cu ajutorul lui Dumnezeu, cum arată următoarea povestire:

„Dintâiu, pe lume, *necuratul umblà* cu *tunul* şì făceà o mulţime de pacosti: omorà oameni. Atunci Dumnezeu a trimis pe Sf. Ilie şi i-a zis cum să se scalde cu dânsul, ca să i-l iea.

— Hai, — îi zice Sf. Ilie, — la scăldat, să vedem care va sta mai mult în apă!

Diavolul a spus că el poate sta cât mai mult şi să intre cât de adânc. Cum a intrat şi s'a scufundat, Dumnezeu a făcut ghiaţă deasupra. Da Sf. Ilie iute a ieşit şi a apucat de pe mal două aripi de-ale smăului [de necurat] şi *tunetul*, şi a sburat. Când să iasă dracul deasupra, ghiaţă! Până ce a rupt-o, Sf. Ilie cu *tunul* nu-i! Fuga după Sf. Ilie!

— Doamne, zice Ilie, mă ajunge, că el are şase aripi, dar eu numai două!

Dumnezeu i-a zis:

— Ai puterea în mâni: pune-i un picior pe cap şi unul pe spate şi taie-i patru aripi, să rămâie şi el cu două!

Şi de atunci dracul a rămas pe jos, şi tot se întoarce cu dosul la Sf. Ilie de ciudă; dar Sf. Ilie unde-l vede, sloboade săgeata să-l omoare; dar diavolul se ascunde şi în piatră, şi nu-l poate nimerì. Numai un cioban, cum păşteà oile şi cântà din fluier, l-a văzut cum a ieşit din piatră şi a dat cu puşca într'însul. Atunci Sf. Ilie a trimis pe un *înger* să-l întrebe ce vrea pentru treaba ce i-a făcut. El a zis că putere mare, ca să se teamă toţi de dânsul, şi să-i spuie de ce moarte va murì. Sf. Ilie i-a dat putere şi i-a zis că nu-l vor omorî decât cu grâu sfinţit de la douăsprezece slujbe, şi cu plumb tot aşà sfinţit (1).

Cele mai multe povestiri cu privire la duşmănia dintre Sf. Ilie şi drac, au însă altă cuprindere:

Iată una:

„Se zice că Sf. Ilie a fost om ca toţi oamenii, cu casă şi gospodărie, şi însurat de tinerel, ca să se adeverească vorba ceea: „mâncarea de dimineaţă şi însuratul de tânăr nu strică". Nu după multă vreme însă, îi venì rândul să se ducă la oaste, să-şi facă şi el dreptul ca orişice creştin, cum ne ducem şi noi as-

---

(1) T. Pamfile, *Sărbătorile de vară*, p. 193–4.

tăzi. Şi-a lăsat nevasta şi copilaşul şi s'a pornit departe, departe, pentru douăzeci de ani încheiaţi, cât ţineà armata pe atunci.

A stat acolo şi şi-a făcut datoria şi la douăzeci de ani a plecat acasă. A mers cât a mers, şi când aproape să intre în sat, iată că se'ntâlneşte cu un unchiaş. Şi unchiaşul cela erà *diavolul*.

— Buna seara, Ilie!—îi dă moşneagul; dar ce eşti aşà de veselos?

— Cum să nu fiu, moşule, dacă toată lumea par'că-i a mea!— îi răspunse Ilie.

— Hei, nepoate, nepoate, rău faci că-ţi bucuri sufletul, căci grozav de tare ai să ţi-l amărăşti! Mai bine ai nimerì-o să-ţi ieai lumea în cap şi să te duci într'altă parte, decât să-ţi mai vezi casa!

— Dar de ce, moşule?

— Apoi, uite ce-i: nevastă-ta se ţine cu altul!

— Cu cine se ţine?

— Cu câţi s'a ţinut până acuma, nu i-aş puteà număra, dar ce-i acuma, îi grozav. Dacă vrei, du-te şi vezi!

Ilie porneşte mai departe, cu capul aprins de mânie şi intră în casă tocmai după ce se întunecase binişor. Face aşà ca să nu-l simtă nimeni şi trage la pat. Pe pat vede pe nevastă-sa adormită iar la picioarele ei pe altul, un om, aşà, cam de douăzeci de ani. N'a mai stat mult pe gânduri, să-şi socotească anii de când a plecat şi să vadă cam de câţi ani trebuià să-i fie feciorul,— a tras repede sabia şi i-a tăiat pe amândoi, pe nevastă-sa şi pe fiu-său!

— Ce-ai făcut, Ilie?—auzì dânsul glasul lui Dumnezen, care i se arătă în faţă.

— Diavolul m'a înşelat, Doamne! Iartă-mă,—răspunse Ilie, căzând în genunchi înaintea Domnului.

Dumnezeu îl iertă şi-l ridică la cer cu sine; acolo îi dădù pe samă *tunetele* şi *trăsnetele* ca să-şi răsbune pe diavoli.

Şi Sf. Ilie, unde vedeà câte o clacă de drăcuşori, puneà tunetul şi fulgerul şi-i *detunà;* unde vedeà câte o nuntă de necuraţi, vreo îngropăciune de-a lor, iarăş puneà tunetele şi trăsnetele toate asupra lor, ca să nu mai rămâie unul pe faţa pământului.

Se împuţinau diavolii, nevoie mare, lucru care nu-i prea plăceà lui Dumnezeu. De asta luă lui Sf. Ilie mâna dreaptă şi picio-

rul drept, lăsându-l ciung şi şchiop, iar cu tunetul şi fulgerul i-a spus să tragă numai când va găsì Dumnezeu cu cale (1).

Acestea se cuprind şi în următorul sfârşit de urație :

— Ilie, Ilie,
Mare Sânt-Ilie,
Ascultă cuvântul meu
Şi fa ce ți-oiu spune eu :
Porneşte *tunetul* tău,
Tunetul tău cel cotit
Şi de mine rânduit,
Porneşte-mi-l, da-l porneşte
Şi pe *draci* mi-i fugăreşte,
Că ei iată ce-au făcut,
Din sus, despre răsărit,
De desubt, pe sub pământ,
Un iad mare şi rotat,
De diavoli întunecat,
De care singur m'am spăimântat.
Ilie când auzì,
Din putere năvălì,
Şi din *tun* când a trântit,
Cerul că s'a *scrijilit,*
Pământul s'a prăbuşit,
Mulțime mare de diavoli
Din iad că i-a prăpădit.
Dumnezeu când a văzut,
Sânt-Ilie ce-a facut,
Singur s'a înspăimântat
Ce putere mare i-a dat.
La dânsul a alergat,
Mâna dreaptă i-a luat,
Piciorul drept i-a scurtat.
Sânt-Ilie înspăimântat
De ceeace s'a întâmplat,
In glas mare a strigat :
— Of, of, Doamne, ce mi-ai dat?
Mâna dreaptă mi-ai luat,
Piciorul drept mi-ai scurtat,
Cu ce, Doamne, m'ai lăsat ?
Dară Dumnezeu a stat
Şi zicând i-a cuvântat :
— Ilie, Sânt-Ilie,
De-acuma al tău să fie
Tunetul şi *pietrile* (2)
Când or înflorì pânile,
Că o bate pìatra
Intr'o zi de vară,
Să nu aibă ce mâncà
Intr'un an, o țară... (3).

Din Bucovina avem şi alte credinți :

„Sunt în cer nişte *smei,* puteri ale lui Dumnezeu. Ei sunt doi: unul la răsărit şi altul la asfințit. Cel dela răsărit e de *ploaie,* de mană, cel dela asfințit de *secetă.* Şi când se face *furtună,* se aude tunând şi se vede fulgerând, ei se bat. Atunci sloboade săgețile cel dela răsărit spre cel dela apus, şi vezi pe cer cum unul dă în altul. Dacă dovedeşte cel de ploaie, e anul mănos; dacă dovedeşte cel de secetă, e secetos".

Sau :

„*Smeii* se bat în cer aşà de tare, că curge sânge jos şi se face grămadă închegată; acel sânge este bun de orice leac, de afumat omul sau vita. Ei se bat în săptămâna *Duminicii mari*".

(1) Pamfile, *Sărbătorile de vară,* p. 185 6.

(2) *Piatră,* pl. *pietre* „în cazul acesta înțeleg Români din Bucovina: *grindina, ghiața*", — pluralul nefolosit în Moldova.

(3) Marian, *Nunta,* p. 787. Zanne, *Proverbele,* IX, p. 380 : Când tună, *puşcă* Sf. Ilie după draci.

Şi fireşte, nu lipseşte povestirea:

Smeul sau „bălaurul s'a văzut acum câţivà ani pe un nour straşnic de mare, şi pe urmă a venit prin gazete că s'a lăsat cu nourul pe un sat şi l-a ras cu totul de pe faţa pământului. De acolo s'o fi dus cu pohoaiele în mare, că şederea lui e în mare" (1)

Sau, amestecând bălaurii cu necuraţii:

„*Fulgerile, tunetul*, de aceea se fac, că *bălaurii* se bat. Se întâlnesc doi *solomonari*, — ce umblă călări pe bălauri, — şi nu pot ţineà bălaurii lor, să nu se bată. Iar trăsnetul de aceea este, că trăsneşte în bălauri *Sf. Ilie*, când poate au făcut cevà unui om că bălaurul este necuratul (2).

In sfârşit, prin unele părţi se mai crede că *tunetul* se mai aude şi atunci când *nourii* negri şi întunecoşi se bat în capete şi când din bătaia lor cade pe pământ un fel de *spumă* bună pentru lecuit vătămătura (3).

Despre tunet, în cimilituri, se zice că:

Sbiară leu'ntre hotară,
S'aude'n a noua ţară (4);

sau:

Rage buha la hotară
Şi s'aude-a noua ţară (5).

2. Până când nu se desprimăvărează bine şi nu *s'aşează* vremea, nu tună, căci dacă ar tunà, pământul s'ar deschide, iarba ar da colţ şi ar creşte, mugurii şi florile s'ar desface, vietăţile ar incepe să mişune în toate părţile, şi ce primejdie mare ar fi pe lume, dacă după ce firea a înviat, s'ar lăsà din nou frigul sau îngheţul! Astfel a hotărît Dumnezeu tunul ca bun început al primăverii (6).

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 804: „Odată se zice că a căzut un *smeu*, jos; zice că aveà gură straşnică de mare, căscată, roşie şi lungă cât ograda. Şi a stat trei zile şi nu s'a urnit din loc. Oamenii au fost fugit, au fost lăsat case şi tot. Duhul lui erà aşà de puternic, că atunci când răsuflà, trăgeà toate lucrurile din casă pe horn, pe fereşti şi pe uşi. Apoi a început a se mişcà şi a dat Dumnezeu c'a venit un nour, şi încet, încet, el s'a învelit cu nourul acela şi s'a ridicat în sus". Pamfile, *Diavolul învrăjbitor al lumii*, p. 39 44, patru povestiri.

(2) Voronca, *op. cit.*, p. 809.

(3) I. Otescu, *op. cit.*, p. 76.

(4) N. Păsculescu, *op. cit.*, p. 101.

(5) Culegere din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(6) Voronca, *op. cit.*, p. 787: „Până nu tună, pământul este închis; când

Tunetul de primăvară, pe când este încă omăt, se ţine de semn că vara va fi *grindină* multă (1).

Se poate să tune şi mai de timpuriu, dar faptul acesta se socoteşte ca prevestire a unor întâmplări grele: „Am văzut o videnie foarte înfricoşară,—scrie cinevà pe o carte, — iarna, în luna lui Ghenarie, 16 zile, că *au tunat şi au fulgerat foarte tare*, fiind zăpada ca de o palmă ; după aceea au nins o zăpadă foarte mare, de cinci palme, şi *cutremur* au fost foarte rău. Tot atunci *Moscali* au fost prin toate satele... şi multe împărecheri mincinoase au fost întru acel an 1829, Ghenarie 16. Şi cine va cetì, să zică:

— Dumnezeu să ne ferească de aman!" (2).

Sau:

„1840 Ghenarie 25 zăle, au tunat şi au fulgeraţ, şi mulţi din oameni au scos plugurile di au arat la câmpŭ. Şi, să fie spre pomenire, s'au scris di mini, ca cetind cinevà, să să aducă aminte şi di mini smerit şi plecat la toţi, iproci" (3).

Ca să aibă cinevà noroc la *peşte*,— la prins peşte,— când tună întâiu, să vâre mâna în apă (4).

Unde va tunà primăvara întâiu, acolo va plouà întâiu (5).

După ce tună întâiu, totul poate să crească şi să se nască: *melcul* chiar, care se socoteşte ca cea mai plăpândă dintre fiinţile de pe lume, îşi poate lepădà căsuţa sa din spate, fără teamă de frig!

De aicí credinţa că *melcii* ies numai după ce tună întâia dată (6).

Hreanul, însă, după ce tună, nu maí este bun, căci se face teios (7).

Primăvara se poate începe chiar dacă omeţii nu s'au luat, când

tună, pământul se desface; atunci toată iarba încolţeşte, atunci se începe a se arà, că amù pământul e cald".

(1) Gorovei, *Credinţi*, p. 326.

(2) G. Ciauşanu, *op. cit.*, p. 15.

(3) I. Antonovici, *Documente bârlădene*, I, p. 345.

(4) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu. - Gorovei, *Credinţi*, p. 341: Când auzi tunând întâia oară anul acela, să te dai de trei ori peste cap, c'apoi te faci *urs!*

(5) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(6) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 380. — Gorovei, *Credinţi*, p. 89.

(7) *Şezătoarea*, XV, p. 43.

iarna a zăbovit peste soroacele ei; deci, dacă tunetul s'aude când omătul nu s'a topit, este semn că peste vară va bate *grindina* (1), căci „când tună întâiu, cât omăt apucă Sf. Ilie cu tunul, atâta piatră este peste an; de este atunci omăt mult, este şi piatră multă" (2).

In afară de acestea, de întâiul tunet se mai leagă şi următoarele credinţi:

Dacă va tună întâiu la *Patruzeci de sfinţi*, vara va fi rodnică; dacă va tună înainte de această zi, va fi neroditoare, cu toate că vor fi ploi multe (3). Prin unele părţi se crede a fi un semn de bielşug când tună primăvara de timpuriu (4).

Tunetul aduce rod în câmp; prin urmare, încotro va tună întâiu primăvara, într'acolo se vor face bucatele din sloată (5); totuş prin unele părţi se zice că bielşugul va fi în deobşte, dacă tună întâiu spre *cornul caprii*,—spre miazănoapte,—prin altele, că mana anului se arată dacă tună întâiu spre răsărit, iar dacă tună spre miazănoapte, e o prevestire că anul va fi rău (6). Prin altele, aceasta se întâmplă dacă tună întâiu spre apus sau răsărit (7).

Dacă tună dinspre câmp,—nu de către pădure,—peste vară nu va bate piatra (8).

„In ziua în care a tunat întâiu, să ţii bine minte şi în acea zi să sameni, că rodeşte bine pământul". „Când tună întâiu, să ştii în ce zi, şi să sameni *bostani*, că se fac mulţi, dacă sameni în acea zi". Alte ori se zice că întâiul tunet trebue să găsească *popuşoii* şi *bostanii* în pământ, ca să rodească frumos peste vară (9).

Când tună întâiu, să sfărâmi în grădină o *bostănoaică* păstrată de cu primăvară; acea sămânţă care se scoate din ea, să se samene, că se fac *bostanii* frumoşi şi mulţi (10).

---

(1) D. Dan, *Straja*, p. 100.
(2) Voronca, *op. cit.*, p. 787.
(3) Marian, *Sărbătorile*, II, p. 155.
(4) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 380.
(5) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 116.
(6) Voronca, *op. cit.*, p. 787.
(7) Cred. Rom. din com. Cavasna, jud. Fălciu, împărt. de d-l G. Polcovnicu.
(8) Voronca, *op cit.*, p. 787.
(9) *Ibidem*, p. 788.
(10) *Ibidem*.

Tot atunci trebue să se scuture şi copacii din grădină, ca să rodească bine (1).

„Ca să ai mană la vacă, atunci când tună întâiu, să ieai un băţ de *tufă*, — alun, — şi să-l vâri în pământ, să-l laşi trei zile, apoi să-l pisezi şi să-l dai în mâncare vacii, căci atunci când tună întâiu, pământul se umple de toată mana" (2).

Ca să nu te doară *capul* peste vară, „ca să-ţi fie capul tare", atunci când tună întâiu să te loveşti sau să te baţi în frunte cu o *piatră* (3), cu un *fier* (4) oarecare, cum ar fi muchia *toporului*, *cuţitul* sau *foafecele* şi să zici:

— Capul ca (acel lucru cu care te baţi) (5).

Sau:

— Cum e tunul de tare şi nu-l risipeşte nimeni, aşà capul meu să fie! (6).

Sau de trei ori:

Tunul ca ciurul,
Capul ca fierul! (7).

Sau:

— Atunci să mă doară capul, când a dureà pe piatra asta! (8).

La lipsă de *fier* şi *piatră*, te poţi bate în frunte cu orice (9), — un lucru tare, — şi să zici:

— Capul meu ca fierul!

Macedo-Românii se lovesc, — de bună samă că tot în cap, — cu *fierul*, ca să fie sănătoşi toată vara, adică „ca să fie tari" (10).

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 788.

(2) *Ibidem*.

(3) Gorovei, *Credinţi*, p. 51: La un copil nu se întăresc *moalele capului* până nu va puteà zice piatră".

(4) Cred. Rom. din com. Schineni, jud. Tutova, împărt. de d-nii fraţi Cahu: „Când tună întâiu, dai cu un fier în cap, să-ţi fie capul tare ca fierul. Cred. Rom. din com. Vânători, jud Neamţ, împărt. de d-l A. Moisei. — Zanne, *Proverbele*, IX, p. 380, însă nu „*fir*", ci „fier".

(5) Cred. Rom. din com. Ţuţcani, jud. Covurluiu, împărt. de d-l I. O. Zugravu.

(6) Voronca, *op. cit.*, p. 787.

(7) *Şezătoarea*, I, p. 126.

(8) Cred. Rom. din Vaşcău, Transilvania, împărt. de d-l V. Sala.

(9) Cred. Rom. din Transilvania, împărt. de d-l P. Ugliş: „Când auzi primavara tunând, cu ce ai, cu aceea să-ţi dai în cap, că aşà vei fi de tare şi sănătos peste tot anul, ca obiectul cutare".

(10) Cosmulei, *op. cit.*, p. 47.

Prin jud. Covurluiu oamenii îşi fac cruce cu un lucru tare, — „o bucată de *fier* sau cu *portofelul*", — ca să fie sănătoşi (1).

Prin alte părţi se zice că-i bine să te baţi în frunte cu o *pară* de *argint* sau de *aur*, şi la nevoie cu o pară oarecare (2), ca să ai parte peste an de câştig şi noroc de curăţenie şi sănătate (3), şi iarăş, ca să nu te doară capul (4).

Dacă eşti voios când tună întâiu, vei fi voios tot anul (5).

Fetele mari, când tună întâiu, pun un *ac* într'un sac şi apoi se culcă pe el o săptămână întreagă, dintr'o *Marţi* până'ntr'altă Marţi, ca să fie drăgostoase flăcăilor (6).

Prin Bucovina, când tună întâiu, se pune o *piatră* după grindă; ea este bună la pregătirea aburului care va tămădui *măselele* (7).

Dupăce a tunat întâia oară, femeilor le este îngăduit să bată *cămeşile* la pârău, căci tunetul însemnează că *Dumnezeu* şi le-a bătut pe-ale sale (8).

„Când tună, femeia să ţină *cuţitul* în mână, în sus, *lumânarea* dela *Paşti* aprinsă, în jur cu buruiene sfinţite dela Paşti, flori, şi să afume cu ele, că îndată fuge *tunul*, piatra. Sau să arunce afară *cociorva* şi *lopata* cruciş" (9).

Prin Bucovina se aude următoarea rugăciune de apărare împotriva tunetului:

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă,
Cruce 'n tuspatru unghiuri de casă.
Şade Sf. Nichita în mijlocul casii
Cu hainele scurte,
Cu săbiile crunte.
Şade decuseară
Până 'n cinioară,

(1) Cred. Rom. din com. Balinteşti, jud. Covurluiu, împărt. de d-l. N. I. Munteanu.
(2) Cred. Rom. com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(3) Cred. Rom. din com. Afumaţi, jud. Ilfov, împărt. de d-l S. P. Colibaşi.
(4) *Revista Tinerimea română*, VI, 1 2, p. 90.
(5) Voronca, *op. cit.*, p. 787.
(6) *Ibidem*, p. 795.
(7) Cred. Rom. din com. Hangu, jud. Neamţ, împărt. de d-l Gr. Vlad.
(8) Voronca, *op. cit.*, p. 787.
(9) *Ibidem*, p. 805.

Dela cinioară
Pân' la cântători,
Dela cântători
Până la vecii veacului.
Din sus de casa noastră, este o bisericuţă mititică,
Cu altar
De mărgăritar,
Cu ţintirim de tămâie neagră,
Acolo şade *Ana Sana*.
Surorile lui Dumnezeu au ieşit
Ş'au căutat spre sfinţit,
Ş'au căutat spre amiazăzi,
Ş'au căutat spre răsărit.
Au văzut *mânică mânicători* (1) la creştini.
Şi viind pe-o cărăruşă,
S'au întâlnit c'o albinuţă
Şi din albinuţă s'a făcut o turtiţă de ceară,
Din turtiţa cea de ceară
S'a făcut o făclioară;
Făclioara s'a aprins,
Dumnezeu a 'nvins şi-a râs!
Acum şi pururea şi 'n vecii vecilor! Amin! (2).

Macedo-Românii, în ziua când „tună şi plouă peste măsură" zic că s'a săvârşit o crimă (3).

Dacă tună în ziua de *Sf. Ilie*, seacă alunele (4), adică nu fac miez, ca şi nucile, şi ca şi alte poame.

Multe din credinţile cari pomenesc paza de tunet, privesc mai mult *trăsnetul*. Astfel:

Când *tună şi fulgeră* nu e bine a se ascunde de ploaie sub copaci mari, fiindcă acolo se ascunde diavolul pe care îl urmăreşte trăsnetul şi trăsneşte în acei copaci.

Când tună şi fulgeră, — ceea ce însemnează şi: când *trăsneşte*, — să nu ţii mâţă şi câne în casă, că s'ascunde necuratul în ei (5).

3. De îndată ce vremea se răcoreşte, tunetul nu se mai aude; totuş, dacă tună în ziua de *Simion Stâlpnicul*, este semn că *toamna* va fi lungă (6); prin alte părţi, tunetul de toamnă se soco-

(1) ... dimineaţa, oameni porniţi disdimineaţă...
(2) Voronca, *op. cit.*, p. 329 30.
(3) Cosmulei, *op. cit.*, p. 47.
(4) Gorovei, *Credinţi*, p. 5.
(5) Voronca, *op. cit.*, p. 106.
(6) *Şezătoarea*, VI, p. 63.

teşte a fi un semn bun atât pentru întârzierea neobişnuită a iernii, cât şi pentru a arătà că vara viitoare va fi secetoasă (1).

Când tună sau fulgeră iarna, e o prevestire că va fi o bătălie „sau e vreun semn, cevà" (2), o foamete peste an (3).

4. Lumea se înspăimântă de sgomotul asurzitor pe care câte odată îl face tunetul, şi care uneori se simte şi în dârdâeala ferestrelor. Cu toate acestea, spaima aceasta se datoreşte mai ales trăsnetului care, după părerea poporului, urmează tunetului, sau se întâmplă o dată. Chiar înţelesul vorbii *a tunà* este împrumutat dela *a trăsnì*, sinonime cu *a detunà*.

Astfel, când se zice:

Cine crede la fecior,
Tune-l, Doamne, fără nor;
Cine crede la drăguţ,
Tune-l, Doamne, din noruţ (4),

vra să zică: „*trăsneşte-l*, Doamne" —.

Prin urmare, se înţelege uşor de ce poporul zice să goneşti de pe lângă tine *mâţa* şi *cânele*, când tună şi fulgeră, căci în ei se bagă *dracul*, şi când *Sf. Ilie* îi săgetează, poate să te omoare şi pe tine (5). Tot astfel, de amândouă părţile ale Dunării se crede că nu-i bine să stai în uşă, la fereastă ori sub pom, să nu ai arme asupra ta şi să te întinzi pe burtă, că altfel te trăsneşte (6). Macedo-Românii cred că e bine să mânânci pâne (7).

Tunetul, care înspăimântă pe copii în pântecele mamelor lor, cum s'a întâmplat şi cu Isus Hristos, — lucru care face pe femei să nască înainte de vreme, care seacă *nucile* şi *alunele*, dacă se aude şi în ziua Sf. Petru (8), — poate de asemeni ucide şi puiul în oul de sub cloşcă (9). Ca să fie potolit, se serbează *Vi-*

---

(1) *Şezătoarea,* VI, p. 62.
(2) Voronca, *op. cit.,* p. 790.
(3) Gorovei, *Credinţi,* p. 118.
(4) I. Pop Reteganul, *125 Chiuituri,* Gherla 1904, p. 15.
(5) *Şezătoarea,* II, p. 194. Zanne, *Proverbele,* IX, p. 380.
(6) P. Papahagi, *Megleno-Românii,* I, p. 94.
(7) Cosmulei, *op. cit.,* p. 47.
(8) Marian, *Sărbătorile,* III, p. 202.
(9) Voronca, *op. cit.,* p. 6.

nerea mare (1), tămâind cu tămâie care s'a aprins de 12 ori în timpul celor 12 evanghelii din Joia mare (2) şi făcându-ţi semnul sfintei cruci. De asemeni se serbează şi *Procopiile* (8 Iulie) (3).

„Cine se teme de tun, să apuce atunci beţe, paie, ce va găsì, de jos, şi cu acelea să se afume, că sunt bune de speriat, şi mai mult nu se teme. Paiele celea sunt bune şi de junghiu, de săgetătură în urechi" (4).

Tunetul, de multe ori, cutremură lumea ca s'o mai abată din calea răutăţilor, vestind noroadelor osânda ce le aşteaptă.

Nu întotdeauna stă în legătură cu ploaia, cum spune şi credinţile: „când tună şi fulgeră mult, nu plouă" (5) şi „când tună sau fulgeră din senin sau când de o parte e nour şi fulgeră, şi de alta e soare, aceasta e a *secetă*" (6).

---

(1) C. D. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 90.
(2) *Ibidem*, p. 58.
(3) Gorovei, *Credinţi*, p. 128.
(4) Voronca, *op. cit.*, p. 788.—Cf. aici, p. 72.
(5) N. Păsculescu, *op. cit.*, p. 110.
(6) Voronca, *op. cit.*, p. 790.

PARTEA VI.

PLOAIA.

1. Ploaia.

Izvorul ploii se vede şi se înţelege uşor. De pe ape şi de pe pământ se ridică de multe ori aburi şi neguri, se prefac sus în nouri şi „când este dat să ploaie, plouă". „Ploaia se face din omătul care a intrat iarna în pământ. Acela, primăvara, iesă în chip de aburi căci vara izgoneşte iarna afară, din pământ..."

Ceeace nu înţelege toată lumea, este lucrul acesta: de undc curge câte odată atâta ploaie şi de unde câte odată „plouă din senin"?

Şi, fireşte, la aceste întrebări, aceste răspunsuri:

„Ploaia se face că Dumnezeu sloboade vine din cer şi iea apa din mare şi din iazuri care se preface în cer în nouri, şi plouă" (1).

„Ploaia se face din omăt; împrejurul pământului este omăt mare, care stă şi vara. Din acela se ridică la cer, şi *Sf. Ilie* îl topeşte cu foc şi dă ploaie din el, da *dracii* fac *ghiaţă*,—grindină, —şi dau asupra oamenilor, să n'aibă pâne, şi tot Sf. Ilie o sfarmă cu suliţa" (2).

O credinţă foarte răspândită este şi aceasta: ploile s'adapă din marea cea fără sfârşit, care înconjoară pământul din toate părţile. Apa din această mare, precum şi din cele de pe pământ, o trage sau o *soarbe* în cer, o vietate nevăzută care se chiamă *sorb* sau *sorbul mărilor.* Câte odată, sorbul lacom seacă ape mari. Cine nu ştie că une ori plouă cu *broaşte* (3) şi chiar cu *bălauri!* Pri-

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 870.

(2) *Ibidem,* p. 793.

(3) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj: *Broaştele* mici cari ies după ploi, sunt sorbite de nouri din mări.

cina este tot acest sorb, care soarbe apa cu totul şi apoi o răvarsă pe faţa pământului cu bălauri, broaşte şi *râme*, spre cea mai mare spaimă a oamenilor (1).

După ce începe ploaia, ca apa din nouri să nu se isprăvească, începe să tragă altă apă, din apele curgătoare, *curcubeul*, după cum vom vedeà la locul cuvenit.

O altă credinţă, deasemeni răspândită este şi aceasta: ploaia care cade pe pământul nostru vine din *cer*, care, şi el, este tot o faţă de pământ, căreia noi îi vedem numai partea dedesubt. Şi în acel cer plouă: ploaia aceea pătrunde prin pământul cerului şi când ajunge tocmai la fund, îl străbate şi apoi începe să cadă pe pământul nostru. In *cer*, plouă dintr'al doilea cer, într'al doilea plouă dintr'al treilea şi tot astfel mai departe, până la al şaptelea ori al nouălea cer, unde „numai Dumnezeu ştie ce se petrece". Tot astfel, poate că ploaia de pe pământul nostru curge sub chip de ploaie pe alt pământ, pe altă lume de sub noi, pentru care şi podişca noastră întinsă ca o nesfârşită faţă de masă, este socotită tot ca un cer (2).

După alte credinţi, ploaia stă în cer la un loc anumit; când vrea Dumnezeu,

Deschide porţile,
Să curgă ploiţele,

după cum vom vedeà că îndeamnă copiii *căluianul*, ca să roage pe Dumnezeu.

Alţii zic că apa stă răspândită pe faţa cerului dar nu curge decât atunci când trece *Sf. Ilie* pe acolo, cu carul său. Acest car, ca să nu alunece pe bolta cerului, are nişte cuie pe şinile roatelor; acele cuie găuresc cerul şi astfel apa poate să pătrundă prin găuri şi să se verse asupra pământului nostru ca ploaie (3).

Prin jud. Brăila se zice că atunci când *Sf. Petru* îşi udă ciolanele carului său, ca să nu mai scârţie, plouă.

Prin Bucovina se zice despre ploi în mai multe feluri:

«*Smeii, balaurii* poartă ploaia, *nourii;* ei se scoboară în iazuri

(1) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 277: *Broaştele* ce se văd după ploaie sunt aduse de *sorb*, care, pogorîndu-se peste râuri, iea apa împreună cu broaşte.

(2) Cred. Rom. din jud. Tecuciu.

(3) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu, — Acad. Rom., *Ms., no. 3418*, p. 244: Sf. Ilie ţine cheile cerului şi dă ploaie când vrea.

şi sug apă; din aceea împrăştie pe cer ca nouri şi creşte ca şi cum ar creşte pânea când dospeşte.

Curcubeul e drumul bălaurilor; pe curcubeu se duc la apă. De e ploaia sărată ce o dau,— de au băut din loc sărat,— nu se face pâne. Ei dau ploaie cu broaşte şi alte cele. Dumnezeu pe bălaur îl rândueşte să poarte [ploile] şi să facă [cu ele] după cum sunt oamenii de buni.

Smeul, balaurul, se face din *şarpe,* dacă n'a muşcat pe nimeni doisprezece ani, şi n'a văzut pe nimeni: atunci capătă aripi şi picioare şi-i smeu. Când iesă din pădure, copacii se pleacă într'o parte şi el se ridică în sus şi se duce în nouri. Acolo ei se rânduesc cu *tunul* şi cu *fulgerul,* cu *ploaia* şi cu *piatra.* Când se aud în cer bubuituri de tunete, hurducăituri şi nourii se frământă, sunt ei. Ei umblă să omoare pe *dracul,* şi unde-l văd că se ascunde, sub vită, sub om, îl trăsnesc.

Smeii, după ce se ridică, merg la Dumnezeu şi zic:

— Acù, trebue să prăpădim lumea, Doamne, că se fac prea multe păcate! Da Dumnezeu zice:

— Incă nu, încă nu!

Ei dau ploaia, ca să prăpădesscă lumea, dau *piatră* şi *viermi*" (2).

Prin unele părţi se crede că face mare păcat cel ce trage cu puşca pe ploaie (2).

II. Semne de ploaie.

Ploaia o orândueşte Dumnezeu când vrea, deci când omul nici cu gândul nu gândeşte, căci cine poate pătrunde cu mintea în taină lui Dumnezeu! Cu toate acestea sunt o sumă de semne de ploaie, în care poporul crede cu destulă tărie.

Astfel se zice că plouă când:

Albinărelul, căruia i s'a uscat limba, cere ploaie, „care apoi şi urmează, şi el îşi astâmpără setea" (3).

Albinele huesc ziua şi noaptea în prisacă (4), se scoală dimineaţă şi se întorc curând (5), pornesc dimineaţă după miere, sunt

(1) Voronca, *op. cit.,* p. 803—4.
(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(3) Gorovei, *Credinţi,* p. 3.
(4) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 120.
(5) *Ibidem,* p. 118.

răutăcioase, mușcă (1) și dau năvală la urdiniș (2). De asemeni când visează cinevà roiu de albine sburând pe sus (3).

Apa rece, pusă în oală ca să fiarbă la foc, se urcă spre buza oalii și dă în foc (4).

Bălțile miroasă prea tare (5).

Barza își acopere puii (6).

Bătăturile dor fără pricină (7).

Bătrânii se vaită de șale și de spate (8).

Boul lui Dumnezeu cântă (9).

Berbecii se bat în capete (10).

Broasca țestoasă cârcâie în baltă (11).

Broaștele orăcăesc și deci „cumplit are să ploaie" (12); alte ori ies prin ogrăzi (13).

Buburuza (14) sboară spre răsărit (15).

Bubușoare ies pe mâni (16).

Buraticii, broșticii, brotăceii, protocârii, broatecii (17), *racateții* sau *răcăneii* cântă ca și broaștele.

Caii nu mânâncă, ci stau îngânduraţi (18), cap la cap, cu dosul spre gard, tăcuți (19); alte ori sforăie, trag aer pe nări (20) și oftează (21).

(1) Marian, *Insectele*, p. 189.

(2) *Șezătoarea*, VI, p. 20.

(3) Marian, *Insectele*, p. 189.

(4) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 120.

(5) *Ibidem.*

(6) *Etym. magn. Rom.*, col. 2524.

(7) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 273. Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu.

(8) Frâncu, Candrea, *Românii din Munții, apuseni*, p. 121.

(9) Gorovei, *Credinți*, p. 375.

(10) *Revista Tinerimea română*», VI, 1 2, p. 91.

(11) Cred. Rom. din com. Zlătărei, jud. Vâlcea, împărt. de d-l G. Fira.

(12) *Șezătoarea*, IV, p. 119 și VI, p. 51. Cosmulei, *op. cit.*, p. 47. *Revista „Tinerimea română"*, VI, 1 2, p. 90. P. Papahagi, *„Megleno-Românii"*, I, p.94.

(13) *Șezătoarea*, VI, p. 51.

(14) *Coccinela septempunctata, L.*

(15) Marian, *Insectele*, p. 119.

(16) Gorovei, *Credinți*, p. 376.

(17) Cred. Rom. din com. Afumați, jud. Ilfov, împărt. de d-l S. P. Colibași.

(18) Cred. Rom. din com. Vârlezi, jud. Covurluiu, împărt. de d-l N. V. Vârlezeanu.

(19) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 281. Cred. Rom. din jud. Tecuciu.

(20) *Ibidem*

(21) Cred. Rom. din com. Hânțești, jud. Dorohoiu, împărt. de d-l N. V. Hânțescu.

Călcâiele te mănâncă (1),
Căldarea de mămăligă arde pe fund (2).
Cânele este supărat de *musca cânelui* (3), deci caută s'o prindă şi s'o mânânce (4); atunci s'aud cânii clănţăind. Alte ori cânii rup iarba cu dinţii (5).
Ceaunul arde pe fund slobozind chiar şi scântei (6).
Cerul este roş, dimineaţa (7).
Chirostiile ard pe foc (8).
Ciorile se strâng la un loc şi croncănesc (9) sau sboară împotriva vântului (10).
Ciorapii, din greşeală, îi încalţi pe dos (11).
Cloştile cloncăesc cu neastâmpăr, iar puii chiscuie (12).
Cocoşii cântă ziua (13) în pătul (14) necurmat (15), sau seara de vreme (16), cu toţii deodată (17); aceasta o fac fiindcă aud în cer pe Dumnezeu tocând pentru ploaie şi pentru aceasta ei vestesc lumea (18); alte ori umblă cu coada lăsată 'n jos (19).

(1) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(2) *Şezătoarea*, III, p. 47.
(3) *Hippobosca equina*, Latr.
(4) Marian, *Insectele*, p. 399.
(5) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(6) *Şezătoarea*, IV, p. 120. Voronca, *op. cit.*, p. 929. Cred. Rom. din com. Mânăstireni, jud. Botoşani, împărt. de d-l D. Furtună şi a celor din com. Ardeoani, jud. Bacău, împărt. de d-l D. Procopie.
(7) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 120.
(8) Cred. Rom. din com. Hânţeşti. jud. Dorohoiu, împărt. de d-l N. V. Hânţescu.
(9) *Şezătoarea*, IV, p. 119.
(10) Voronca, *op. cit.*, p. 929.
(11) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 299.
(12) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(13) *Şezătoarea*, IV, p. 119.
(14) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(15) Frâncu, Candrea, *op. cit.*, p. 121.
(16) Voronca, *op. cit.*, p. 437.
(17) *Şezătoarea*, VI, p. 29.
(18) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(19) *Şezătoarea*, VI, p. 29.

Cocostârcii umblă singuri (1) sau bat din *bâtlan* (2); după alte credinţi, se învârtesc câte doi-trei în aer (3).

Copilul de ţâţă face din guriţă: brr, brr, brr! şi scoate stupiţel (4). Se botează un copil cu noroc (5).

Cucuveaua cântă toată noaptea (6).

Culicii, un fel de păseri,—sboara pe sus (7).

Corbii sboară împotriva vântului (8).

Curcubeul se arată dimineaţa (9).

Ferestrele asudă (10).

Focul nu arde (11).

Fugăi (12) se văd sburând mai mulţi (13).

Fulgerul se vede în spre *capricorn* (14), adică *cornul caprii* (15) sau spre apus; când *fulgeră împrăştiat*, este semn că va plouà mult (16).

Fumul bufneşte înapoi pe hornă (17), sau se întinde pe pământ (18), în loc să se ridice drept în sus (19).

Furnicile ies (20) în casă (21), mişună pe drumuri (22), fac mu-

(1) *Şezatoarea*, IV, p. 119.
(2) Voronca, *op. cit.*, p. 929.
(3) Gorovei, *Credinţi*, p. 376.
(4) *Sezătoarea*, VI, p. 51.
(5) Voronca, *op. cit.*, p. 931.
(6) Cosmulei, *op. cit.*, p. 48.
(7) Marian, *Sarbătorile*, I, p. 118.
(8) Voronca, *op. cit.*, p. 929.
(9) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 120.
(10) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 306. *Şezătoarea*, p. 119. Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(11) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(12) *Hidrometra paludum*, Fabr.
(13) Marian, *Insectele*, p. 454.
(14) I. Otescu, *op. cit.*, p. 29.
(15) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(16) Gorovei, *Credinţi*, p. 377.
(17) *Ibidem*.
(18) Voronca, *op. cit.*, p. 928.
(19) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(20) *Ibidem*, p. 118.
(21) *Şezătoarea*, VI, p. 51.
(22) Cred. Rom. din com. Hânţeşti, jud. Dorohoiu, împărt. de d-l N. V. Hânţescu. *Şezătoarea*, IV, p. 119.

şinoaie mici, îşi scot ouăle din muşinoaie (1), scot ţărâna din muşinoiu (2), sau sboară pe sus (3).

Găinile umblă grămadă (4) pe ogor, decudimineaţă (5), „se spală în *ţâfă*" (6), ori se suie în pătul şi se ciugulesc (7).

Gaia sau *caia* (8) ţipă în văzduh.

Gâştile bat din aripi în pământ (9), adică se scaldă în ţărână (10), fac gălăgie (11), „nu-şi află stare şi astâmpăr" (12).

Geană uşoară de ceaţă se vede spre răsărit (13).

Ghionoaea toacă pe *osiac*, — vârf de copac rămuros, uscat şi fără coajă (14).

Graurii ciripesc pe sus. Ei sunt pedepsiţi de Dumnezeu, ca şi *gaia*, ca să nu-şi potolească setea decât din stropii de ploaie, nu din izvoarele pământului, la alegerea cărora n'au ajutat Ziditorului, sub cuvânt că-şi murdăresc frumoasele lor picioare (15).

Huhurezii cântă mult (16).

Licuricii sboară şi strălucesc prin tufe (17).

Luleaua sfârâie (18).

Luna are un cerc strălucit primprejur (19), este cu pântecele în jos, după unii (20), iar după alţii cu burduful în sus,—şi deci cu

(1) Cred. Rom din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(2) Idem.

(3) Marian, *Insectele*, p. 241: Când se ascund, când fac muşuroaie mari, anul va fi ploios.

(4) Voronca, *op. cit.*, p. 437.

(5) Cred. Rom. din com. Vicovul de sus, Bucovina, împărt. de d-l P. Cârstean.

(6) Frâncu, Candrea, *op. cit.*, p. 121.

(7) Gorovei, *Credinţi*, p. 376.

(8) Valea Tutovii, acelaş judeţ.

(9) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 313.

(10) Cred. Rom. din com. Boureni, jud. Dolj, împărt. de d-l N. I. Dumitraşcu, şi a celor din jud. Tecuciu.

(11) Cosmulei, *op. cit.*, p. 48.

(12) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 118.

(13) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(14) R.-Codin, *O samă de cuvinte din Muscel*, C.-Lung 1901, p. 55.

(15) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(16) *Şezătoarea*, IV, p. 120.

(17) Marian, *Insectele*, p. 52.

(18) Gorovei, *Credinţi*, p. 375.

(19) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.—Ceauşanu, *op. cit.*, p. 96.

(20) Voronca, *op. cit.*, p. 929.

coarnele în jos (1), —este plumburie (2) sau, la două ori trei zile după lună nouă, coarnele îi sunt cam tocite (3).

Mânile asudă (4).

Mâța se spală şi-i somnoroasă (5), alte ori sburdă (6), iar alte ori îşi ascute unghiile de stâlpul hornului sau alt loc (7).

Mornițele pişcă (8).

Muştele înțeapă (9) prea tare (10), supără cânii şi-i fac să nu-şi mai găsească astâmpăr (11).

Nasul te mânâncă (12).

Negurile se ridică (13) de pe păduri (14) sau vin dela şes; în acest caz prevestesc *ploaie putredă* (15).

Nourii merg asupra vântului (16) sau spre miazănoapte (17); alte ori se adună seara spre apus (18).

Oalele dau în foc, fierbând (19).

Oile se izbesc şi se bat (20) vesele (21), ori se scutură (22). Unii visează oi negre (23).

(1) *Şezatoarea,* VII, p. 38. Cred. Rom. din com. Vrata, jud. Mehed'nți, împărt. de d-nii A. şi O. Apostol.
(2) Ceauşanu, *op. cit.*, p. 97.
(3) Gorovei, *Credinți,* p. 382.
(4) *Ibidem,* p. 376.
(5) Frâncu, Candrea, *op. cit.*, p. 121. *Revista „Tinerimea română",* III, 1, p. 450.
(6) Voronca, *op. cit.*, p. 929.
(7) Gorovei, *Credinți,* p. 189.
(8) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 118.
(9) *Ibidem.*
(10) Frâncu, Candrea, *op. cit.*, p. 121.—Cred. Rom. din jud. Dolj, împart. e d-l Şt. St. Tuțescu.
(11) *Ibidem.*
(12) Cred. Rom. din com. Afumați, jud. Ilfov, împart. de d-l S. P. Col b şi.
(13) Marian, *Sarbătorile,* I p. 119.
(14) Zanne, *Proverbele,* IX, p. 256.
(15) *Ibidem,* p. 356.
(16) *Şezătoarea,* IV, p. 120.
(17) Frâncu, Candrea, *op. cit.*, p. 121. *Şezătoarea,* IV, p. 120.
(18) Gorovei, *Credinți,* p. 377.
(19) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tutova.
(20) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 121. *Şezatoarea,* IV, p. 119.
(21) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 118.
(22) *Şezătoarea,* IV, p. 120.
(23) Voronca, *op. cit.*, p. 931.

Para focului bate în toate părţile (1).
Păunul cântă (2).
Peştele joacă în apă (3) sau se arată în vis (4).
Picioarele te dor (5) ori îţi ard (6).
Pielea trupului te mănâncă (7).
Pietrile asudă, se umezesc (8).
Pisica se spală cu laba 'n jos,—căci când se spală cu laba 'n sus, vesteşte vreme bună (9).
Piţigoii cântă strânşi la un loc (10).
Plantele miroase greu (11).
Ploaia cade cu bulbuci; aceasta prevesteşte puhoaiele (12).
Porcii umblă cu paie 'n gură (13), aleargă prin bătătură (14) sau varsă (15).
Porumbeii cântă mult (16).
Prigoriile cântă „a ploaie", de sete ce le este; de-aici zicala: „se usucă de sete ca *prigorica*" (17).
Puhoierii sboară în număr mare (18).
Puii se joacă (19).

---

(1) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(2) *Ibidem*, p. 118.
(3) *Ibidem*, p. 119.
(4) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu. *Şezătoarea*, VI, p. 61.
(5) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 356.
(6) Cred. Rom. din com. Ţuţcani, jud. Covurluiu, împărt. de d-l I. O. Zugravu.
(7) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 356.
(8) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(9) Cosmulei, *op. cit.*, p. 49.
(10) Gorovei, *Credinţi*, p. 376.
(11) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(12) *Şezătoarea*, VI, p. 51.
(13) *Ibidem*, IV, p. 119.
(14) Cred. Rom. din com. Ţuţcani, jud. Covurluiu, împărt. de d-l I. O. Zugravu.
(15) Cred. Rom. din com. Voiceşti, jud. Vâlcea, împărt. de d-l I. N. Popescu.
(16) *Şezătoarea*, IV, p. 120.
(17) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj.
(18) Zanne, *Proverbele*, IX, p. 365: Când primăvara sboară mulţi puhoieri, e semn la *vituri* mari de ploi.
(19) Voronca *op. cit.*, p. 437.

Puricii pişca mai „rau" ca de obiceiu (1) şi sar în toate părţile; une ori îi gaseşti înnecaţi în vasul cu apă (2).

Râmele ies prin ograda (3).

Rândunelele sboară pe jos (4), abià atingând pământul (5) şi tot pe lângă casă (6).

Raţele tapălăiesc cu aripile în pământ, ca şi când ar înnotà (7) sau se scaldă în teică (8).

Sarea se umezeşte (9) : de-asemeni, se jilaveşte şi lespedea pe care se pisează sarea (10).

Scăpărări se văd din senin (11).

Slăninile din pod, cari, fireşte, sunt sarate,—încep *a lacrămà*, a se umezì (12).

Soarele are împrejur un cerc stralucit (13), este *îngrădit* sau *ţulerat* (14), arde înnăduşit, cu zăduf, iar seara apune în nouri. Tot acum „se uita înapoi" printre nouri (15), par'ca zabovind puţin în pragul apusului (16). Când se uită înapoi dupăce a plouat o zi, eşte semn că ploaia va mai urmà încă (17).

Solniţa cu sare se varsă pe masă fără pricină (18).

Solomâsdrele ies în ogradă (19).

Somnul te abate, te doboara (20), însă nu poţi dormì (21).

(1) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(3) *Şezatoarea*, VI, p. 51.
(4) Frâncu, Candrea, *op. cit.*, p. 121.
(5) Marian, *Sarbătorile*, I, p. 118.
(6) *Şezătoarea*, IV, p. 119.
(7) Voronca, *op. cit.*, p. 928.
(8) Cred. Rom. din com. Ţuţcani, jud. Covurlu'u, împ rt. de d-nul I. O. Zugravu.
(9) Voronca, *op. cit.*, p. 928. *Şezătoarea*, IV, p. 120. Marian, *Sărbatorile*, p 119.
(10) Frâncu, Candrea, *op. cit.*, p. 121.
(11) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(12) *Şezătoarea*, VI, p. 63.
(13) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.
(14) Gorovei, *Credinţi*, p. 375.
(15) Cred. Rom. din com. Ciureşti, jud. Tutova, de d-l G. V. Şuşnea.
(16) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(17) Gorovei, *Credinţi*, p. 377.
(18) *Ibidem.*
(19) *Şezătoarea*, VI, p. 51.
(20) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu. Voronc , *op. cit.*, p. 928.
(21) Cred. Rom. din com. Afumaţi, jud. Ilfov, împart. de d-l S. P. Colibaşi.

Stuhul sau *păpurişul* (1) pârâie pe baltă (2).

Sturzul şi alte pasări sboară pe lângă casă (3).

Ţânţarii sboară în număr mare, mai ales prin preajma bălţilor, pişcând îngrozitor (4).

Ţarca sboară „câte una din cuib" (5).

Trântorii umblă pe dinaintea coşniţii (6).

Trenurile vuesc mai tare ca de obiceiu (7).

Trupul te mănâncă fără pricină (8).

Uliul croncăneşte (9).

Urechile te mănâncă (10).

Uşa se umflă în ţâţâni, că n'o mai poate deschide gospodarul (11).

Vacile trag aer pe nas (12).

Vacile-domnului mişună în mare număr (13).

Vântul bate „din jos",—dinspre miazăzi (14).

Vitele se bat între dânsele (15).

Vrăbiile se scaldă în colb (16).

Zăpuşeala sau *zăduful* este de nesuferit (17).

Atâtea semne! Şi cu toate acestea, şi când nu vrea Dumnezeu să ploaie, nu plouă! Mai mult chiar: câte o dată se aude zicându-se:

— Par'c'ar ploua şi nu poate! „Se trudeşte de ploaie, şi nu poate!"

(1) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(2) Cred. Rom. din com. Mânăstireni, jud. Botoşani. împărt. de d-l D. Furtună

(3) Marian, *Insectele*, p. 318-9.

(4) Idem, *Sărbătorile*, I, p. 118.

(5) Idem, *Insectele*, p. 189.

(6) Cred. Rom. din com. Hânţeşti, jud. Dorohoiu, împărt. de d-l N. V. Hânţescu.

(7) Cred. Rom. din com. Podu-Turcului jud. Tecuciu.

(8) Voronca, *op. cit.*, p. 928.

(9) *Şăzatoarea*, IV, p. 119. Marian, *Sărbatorile*, I, p. 121. Voronca, *op. cit.*, p. 928.

(10) Cred. Rom. din jud. Vasluiu.

(11) Cred. Rom. din jud. Dolj.

(12) Cred. Rom. din com. Hânţeşti, jud. Dorohoiu, împart. de d-l N. V. Hânţescu.

(13) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(14) Idem.

(15) Idem.

(16) Cred. Rom. din com. Afumaţi, jud. Ilfov, împar. de d-l S. P. Colib şi.

III. Calendarul ploilor.

Dintre toate „stările" văzduhului, de bună samă că cea mai de căpetenie pentru o naţiune de muncitori de pământ este ploaia, căci dela dânsa atârnă în cea mai mare măsură agoniseala pentru „ziua de azi şi cea de mâni".

Am arătat într'alt loc (1) cum caută să pătrundă ţăranul nostru dumnezeiescul gând al Celui A-toate-ştiutor şi să afle din vreme semnele de bielşug, cari, fireşte, sunt în strânsă legătură cu ploaia. O singură credinţă din acele socotinţi: „Când toamna cad frunzele copacilor de vreme, prevestesc prin aceasta un bielşug în toate". Aceasta vra să spună că mai ales ploile vor venì la vreme şi bucatele se vor face din prisos. E adevărat iarăş că „nu numai ploaia ajută câmpului; când vrea Dumnezeu, se face pânea şi pe vreme de secetă, dacă e menit anul acela să fie cu bielşug", dar pe acest „poate", cine cată să pună temeiu bine încredinţat! „Ce-i în mână, nu-i minciună!"

Acest lucru, — dorinţa de a cunoaşte din vreme rostul ploilor, l-au cunoscut cei ce-au întocmit calendarele, şi de aceea au arătat pentru fiecare lună zilele de ploaie. Aceste calendare sunt cetite şi numai rareori sunt arătate ca mincinoase:

— Azi, uite, *scrie* ploaie şi totuş nu plouă!

— Ei, nu plouă! Apoi daca scrie, trebuie să ploaie! Dar dumniata crezi că tot pământul este aici unde băciuim noi? Pământu-i mare şi trebue să ploaie pe undevà!

Citez din nou scrisoarea lui N. Carp, boier din Chişinău, către . Carp, cu data din 28 Iunie 1837. Acesta, neputând venì la Sculeni din pricina ploilor, zice: „Cel mult dacă în urmare de doă zile ne bucurăm de o vreme mai bună şi de contenirea ploilor, căci a treia zi, aşaş de dimineaţă ni se arată Iunie în mantaoa lui Noemvrie cu întunecarea a tot orizontului şi cu *ploaie putredă,* plină de toată străcăciunea. *Toate calendarurile le cercetăm şi le criticarisim; acèle mincinoasă ne mai dau cevà măngăere şi nădejde însă în zădar. Iar acele ce nemeresc după întămplare, deşì sa vad că cuprind în sine adevărul, ne măhnesc şi ne năcăjesc...*" (2).

Dintre calendarele cari arată stările văzduhului, de bună credin-

(1) Pamfile, *Agricultura la Români,* p. 8 şi urm.
(2) Iorga, *Studii şi documente,* VI, p. 121.

ță sunt socotite a fi „cele vechi", „cele bisericești", cele tipărite cu slove cirilice. „Calendarele jidovești" iarăș, se zice că ar spune adevărul.

Se înțelege, lumea se întreabă mai ales dacă plouă în lunile de vară, ceeace însemnează aproape acelaș lucru cu „dacă anul va fi mănos" sau cu „dacă anul va fi ploios". Cu privire la acest lucru, la credința pomenită, adaug că *anul va fi ploios* dacă:

Oamenii se vor udà cu apă într'o Joi, după Paști (1).

Țânțarii vor intrà în casă în număr mare (2).

Va tunà înainte de *Patruzeci de sfinți* (3).

Streșinile vor picurà la ajunul *Bobotezii* (4).

Pentru a ști, cu privire la fiecare lună, de va fi ploioasă ori nu, și anume cât de multă ploaie va cădeà, pretutindeni se face calendarul ploilor cu *foile de ceapă* :

Spre *Sf. Vasile* sau *Anul nou*, se ieau 12 coji de ceapă deopotrivă de mari, se pune în fiecare foaie câte puțină sare, iarăș în câtime deopotrivă, și apoi, foile de ceapă se așează pe fereastă. Fiecare foaie de ceapă, după numărul ce-l are în șir, poartă numele unei luni: întâia e Ianuarie, a doua e Fevruarie și așà mai departe. A doua zi se uită cel ce a pus foile de ceapă și vede în care foaie s'a topit sarea mai mult, în care mai puțin și în care foaie a rămas sarea uscată, și după ceeace vede, trage sama ploilor. Luna, pentru care respectiva foaie a rămas cu sarea uscată, va fi secetoasă, adică iarna nu va ninge,—de va fi luna aceea lună de iarnă,—vara, nu va plouà; luna a cărei foaie se va fi umezit prea puțin, va aveà puțină ploaie, iar cea în care se văd chiar stropi de apă, va fi ploioasă (5).

---

(1) Acad. Rom., *Ms. no. 3418,* p. 123.

(2) Marian, *Insectele,* p. 399.

(3) Marian, *Sărbătorile,* II, p. 155.

(4) *Ibidem,* I, p. 167.

(5) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu. Voronca, *op. cit.,* p. 126. Marian, *Sărbătorile,* I, p. 90. R.-Codin, Mihalache, *Sărbătorile poporului,* p. 10: „Pentru a se vedeà în cari luni ale anului o să fie secetă și în cari *plointe,* fac calendar cu foi de ceapă în chipul următor: Se ieau 12 *cănușe* (foi) de ceapă în cari pune sare. Fiecare lună de peste an e închipuită prin câte o foaie de ceapă. Se pun apoi într'un loc, nici prea uscat, nici prea umed și rece. Dimineața, foile cari vor aveà în ele mai multă apă provenită din sarea topită, vor arătà lunile ploioase iar celelalte, lunile secetoase". C. D. Gheorghiu, *op. cit.,* p. 4 5. *Șezătoarea,* XV, p. 20—1.

Prin unele părţi, aceste foi de ceapa,—de bună sama ca sa nu se verse,—se pun în covata de făină (1).

In lipsă de calendare şi de semne, plugarul se mulţameşte cu *pişcarea lunii*, când, dupa socotinţa lui, trebuie sa se schimbe vremea, adica, va plouà de va fi fost până atunci *lumina* secetoasa, sau se vor curmà ploile, de va fi plouat până atunci (2).

IV. Ploile.

1. In curgerea anului, vânturile aduc şi poartă ploile. Daca însa atunci când sta gata să ploaie, se stârneşte furtuna, ploaia se sparie şi se duce In altă parte (3).

Prin jud. Dorohoi se crede ca până la *Sf. Ilie* ploile dimpotriva, vin dincotro pleacă vânturile şi ca numai dela această sărbătoare înainte, ploile vor fi aduse de vânt (4)

Prin Transilvania se spune că peste vară ploile vor venì din acea parte, încotro va fi stropit întâia dată preotul cu struţul de busuioc la Bobotează (5); prin alte parţi se crede ca vor venì din cotro au venit cele dintâi ploi, primavara (6).

Vremea de ploaie se chiamă *tomoroagă* (7), *moina* (8), *tulnic* (9), vreme *chişavă* (10), vreme *îmbourată* (11), „vreme de ploaie", când e „gata să curgă", „când se întunecă de ploaie"; după aceasta, nourul *se sparge* într'un loc şi ploaie începe *să pice, să picure.*

După tăria şi vremea cât ţine, ploile sunt de mai multe feluri:

---

(1) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(2) Idem.
(3) Idem.
(4) Cred. Rom. din com. Vlasineşti, împart. de d-l D. Furtuna.
(5) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 193 ł.
(6) *Ibidem*, p. 116.
(7) *Şezătoarea*, III, p. 91.
(8) Culegere din com. Zorleni, jud. Tutova, împart. de d-l M. Lupescu.
(9) *Şezătoarea*, V, p. 165.
(10) Culegere din com. Zorleni, jud. Tutova, impărt. de d-l M. Lupescu.
(11) In pluguşoare se zice că cerul este

Innourat,
Imbourat,
Cum e bine de arat...

Bura (1) *burueala* (2), *buràtul*, *bureala*, *burul*, *burnița*, *burlița* (3), *rumejuea* (4) *ploicica*, *pârpăra* sau *răpăeala* (5) ține puțin și are stropii potrivit de mari. Dacă stropii sunt mici, se zice că *cerne*, cum de altfel se zice totdeauna când ploaia este foarte, subțire.

De obiceiu, ploile cari vin cu picături mari, și deodată, *ròpotele* sau *hânsele*, nu țin mult. Atunci se sparge, *se rupe* un nour și ploaia ține până nourul se isprăvește. Când apa din nouri se găește, *ploaia stă*. Când însă *plouă cu beșici*, când *plouă cu hărmăsari*, adică atunci când stropii sunt mai deși și mari, e îndelungată și se chiamă *ploaie lungă* (6). Semn de ploaie lungă este și atunci când printre picături se vede un fel de fum, când prin urmare, „plouă de-i merge fumul", lucru care se întâmplă și atunci când „plouă de varsa", când *toarnă*, *toarnă cu cofa* sau *toarnă cu galeata*.

Ploile lungi, *vlogul* (7), *vlohul* (8), *ploile vlòhișe*, *ploile manoase*, *ploile putrede*, *hàotul* (9) sau *sodòmul* (10),—cari nu-s tot una cu *ploile pânzișe*, -cele cari plouă pe o mare suprafață de pământ, „cari plouă peste toată lumea", țin mult și se întâmplă când cinevà și-a făcut samă,—s'a înnecat (11), s'a spânzurat (12) s'a făcut vreo moarte de om (13), precum și atunci când moare vreo *strigoaică*, adică o femeie vrăjitoare, de cele ce au coadă și

(1) Un cântec cules din Oltenia:

Astazi bură,
Mâine bura,
La lelița 'n batatură,
Ca să-mi creasca de-o rasura,
S'o puie la legatură,
Sa se premeneasca 'n iie
Și 'n rochița ghiurghiulie,
Ca sa-mi placa numai mie!

(2) Vârcol, *op. cit.*, p. 90.
(3) Boceanu, *op. cit.*, p. 20.
(4) *Dicționarul limbii române*, I', p. 695.
(5) Culegere din com. Vânători, jud. Neamț, împart. de d-l A. Moisci.
(6) Voronca, *op. cit.* p. 929,
(7) R.-Codin, *O seamă de cuvinte*, p. 76. R.-Codin, Mihalache, *op. cit.*, p. 6. Culegere din com. Țuțcani, jud. Covurluiu : Când ploua *vlog* (într'una), și s'ar a din când în când soarele, e semn că are să mai ploaie, se luminează a plo ie.
(8) T. Pamfile, *Sărbătorile de vara*, p. 3.
(9) Vârcol, *op. cit.*, p. 94.
(10) *Ibidem*, p. 99.
(11) Voronca, *op. cit.*, p. 930.
(12) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 110, cred. botoșăneană.
(13) Cosmulei, *op. cit.*, p. 47.

cari, după moarte, se prefac în strigoaice adevărate, spre a venì și turburà vieața neamurilor lor (1). Când plouă cu vlog și se arată soarele din când în când, este semn că va mai plouà; atunci *„se luminează de ploaie"* (2).

Ploile mari se numesc *puhoiuri, hopoiuri* (sing. hopoiu) (3), *mânìe* (4), *înnec, potop* sau *potoape, prăpăd*, iar în Banat, *ușoiu* (5) sau *bàbură*, când se și zice că *băburează* (6). Ele aduc stricăciuni mari, rupând maluri, înnecând și mâlind sămănături, și sunt cu atât mai primejdioase, cu cât uneori sunt însoțite de *piatră*.

Acest soiu de ploi sunt de multe ori însoțite de furtuni și sunt socotite ca semne că s'a spânzurat cinevà (7).

Prin unele părți se crede că cu prilejul acestor ploi „cu draci și cu acadèle ", cad și *bălauri* sau *smei* din cer.

„Unii adiveresc chiar că au văzut; mulți o iau drept minciună, dar și mulți o ieau într'adins. In vara lui 1915, când s'auzià despre un *șarpe grozav* în viile Tecucelului din jud. Tecuciu, s'au hotărît câțivà vânători să-l împuște, dar preotul din Tecucel i-a sfătuit să s'astâmpere, să nu-i facă nici un rău, căci șarpele acela se prea poate să fie vreun *smeu*, de care se zice că e păcat să te atingi.

Smeii se lasă când plouă cu piatră. Astfel se credeà prin Țepu-Tecuciu, prin 1914, că picase unul în pădurea numită „Dumbrava", o pădure mase de gârneață, la miazăzi de acest sat" (8).

Cine vrea să fie ocolit de asemeni ploi mari, să tragă *clopotele* la Paști (9).

Când „nourii se sparg" într'o parte și lasă să se vadă albastrul cerului într'alta, se zice că se vede un *„ochiu"* de cer, o *geană* de cer,—de e lungăreață ori lungă acea parte,—că „par'că

---

(1) Marian, *Inmormântarea*, p. 348.

(2) Culegere din com. Țepu, jud. Tecuciu.

(3) Culegere din Bucovina.—Viciu, *op. cit.*, p. 50: „în picături mari".

(4) Culegere din com. Ciurești, jud. Tutova, împărt. de d-l G. V. Șușnea: „ploaie cu fulgere și piatră ; vine dela răsărit".

(5) *Calendarul Ligei culturale* pe 1911 (articolul: *Bufanii olteni din Banat)*, p. 96.

(6) *Etym. magn. Rom.*, col. 2287.

(7) Cred. Rom. din jud. Neamț, împărt. de d-l A. Moisei.

(8) *Ion Creangă*, I, p. 150.

(9) Marian, *Sărbătorile*, III, p. 114.

vrea să se însenineze" ori *să se răsbune*. Aceasta este un semn că ploaia va sta. Totuş, prin unele părţi, când vazduhul se luminează, fără ca să se arăte vreo geană de cer, se crede ca e o prevestire că ploaia nu se va curmà; atunci se zice că *se luminează a ploaie, s'aşterne de ploaie.*

Când după ploaie *licuricii* strălucesc şi sboară prin aier, este semn că se va însenină (1).

Ploaia se cimileşte astfel:

Sus bat tobele,
Jos curg lacurile;
De sus fug de frică,
Jos mă fac nimica,
Dar ce lucru mare,
Ca'nnec pe oricare! (2).

Chicaţ'ca,
Maruntica,
Inverzeşte
Şi nnegreşte,
Şi prieşte
Şi beleşte!

Ce-i subţire ca fuiorul
Şi e lungă ca fuşciorul? (3).

Vara, când vremea este călduroasă, ploile sunt un prilej de joacă pentru copii. Ei îşi fac morişti pe unde se scurg pâraiele (4), fac iazuri cu tină, se desbracă de cămăşi, şi fugând prin ploaie, cântă:

Ploua,
Ploua,
Babele se oua,
Intr'o cofa noua (5).

---

(1) Marian, *Insectele*, p. 52.
(2) N. Păsculescu, *op. cit.*, p. 95.
(3) A. Gorovei, *Cimilitùrile*, p. 296.
(4) T. Pamfile, *Jocuri de copii*, II, p. 84.
(5) Culegere din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

Sau:

Pl uă,
Plouă,
B. b 'e se ouă
Intr'o casa r uă,
Fetele dun 'c ,
Flacăii mânânca! (1).

Prin jud. Vâlcea se cântă:

Ploua, Do mne, ploua
Fetele să ouă,
Baieții să traiască,
Să le cot'rcească! (2).

Prin jud. Covurluiu se cânta:

Plouă,
Ploua,
Iepe'e se oua
Intr'o casa noua,
Cocoșii clocesc,
Gânsacii ciocnesc! (3).

2. După vremea și starea văzduhului când ploua, însemnăm: *Ploaia de dimineață,* care nu ține mult, după cum spune și zicala

Ploaia, dimineața,
Ca hora de babe (4),

și *ploaia cu soare,* care se întâmplă atunci când sunt *fete mari* ce cad în păcate (5) și rămân îngeunate (6), sau când o *babă* pățește o astfel de rușine (7). Tot atunci se zice că își bate *dracul* nevasta (8), e nunta *dracilor* (9), că își însoară dracii feciorii (10) sau că se mărită *strigoaicele* (11).

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 930.
(2) *Materialului folcloristice*, p. 510.
(3) Culegere din com. Jorăști, jud. Covurluiu, împărt. de d-l P. Gh. Savin.
(4) Culegere din jud. Tutova.
(5) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu.
(6) Voronca, *op. cit.*, p. 873.
(7) Cred Rom. din com. Ardeoani, jud. Bacău, impart. de d-l D. Procop'e.
(8) Idem.
(9) Cred. Rom. din jud. Tutova, dict. de d-l A. Negoescu; a celor din com. Gohor, jud. Tecuciu, împărt. de d-l V. Beldie.
(10) *Ghilușul*, I, no. 11 12, p. 24: Când plouă cu soare, își marită dracul fata. Cred. Rom. din com. Ardeoani, jud. Bacau, împart. de d-l D. Procopie.
(11) Cred. Rom. din Ardeal, împart. de d-l P Ugliș.

Pe-alocuri ploaia cu soare se socoteşte ca un semn de *secetă* (1).

Megleno-Românii, când văd ploaie cu soare,—*con mergi ploaĭe cu soari,*—zic că se însoară Ţiganii şi deci, cântă mereu:

Si nsoară ghĭupţilĭ (2).

Tot astfel zic şi Macedo-Românii, adăugând :

Soari cu ploaĭe,
Ghifţâlĭ îm pâzare,
Dùsiră s-lĭa sare,

adică:

Soare cu ploaie,
Ţiganii în târg
Se duseră sa iea sare! (3)

Despre ploaia cu soare se zice că nu-i bună pentru sămănături: „e tot una ca şi cum le-ai opărì cu apă caldă" (4).

După dânsa cresc *ciuperc le* (5).

3. Despre vremea anului când plouă, însemnăm următoarele:

Ploaia începută într'o *Luni,* ţine o săptămână; cea de *Joi* ţine două săptămâni (6).

Ploaia din ziua de *Sf. Haralambie* ţine 40 de zile (7).

Tot astfel se crede şi despre ploaia care începe în ziua de *Patruzeci de mucenici* (8): ţine 40 de zile, câte una de fiecare mucenic. După alte credinţi, dacă plouă în acestă zi, este semn că va plouà şi în ziua de *Paşti* (9). Această ploaie este foarte prielnică *albinelor* (10).

Ploaia la *Vineria seacă,* se socoteşte ca un semn de bielşug (11).

(1) Culegere din jud. Gorj.
(2) P. Papahagi, *Megleno-Românii,* I, p. 47.
(3) P. Papahagi, *Din lit. pop. a Arom.,* p. 190.
(4) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(5) Cred. Rom. din com. Vârlezi, jud. Covurluiu, împărt. de d-l I. N. Vârlezeanu.
(6) Gorovei, *Credinţi,* p. 377.
(7) Marian, *Sărbătorile,* II, p. 28.
(8) Voronca, *op. cit.,* p. 930.
(9) Marian, *Sărbătorile,* II, p. 155.
(10) Marian, *Insectele,* p. 180.
(11) Gorovei, *Credinţi,* p. 21.

Dacă începe să ploaie în ziua de *Paşti*, va plouà până la *Rusalii* (1).

Dacă plouă la *Moşi*, în ajunul Duminicii mari, anul va fi mănos (2).

In *Postul Sântă-Măriei* plouă numai a nins l cânda sfârşitul *Câşlegilor de carne*, şi anume, câte zile ninge atunci, atâtea zile plouă în post (3):

Dacă plouă în seara de *Ovidenie*, însemnează ca tot anul ce vine vor fi câmpurile îmbieşugate (4); de altfel, ploaia dela *zilele mari* se socoteşte în deobşte ca un semn de an rodos (5).

De *sărbătorile jidoveşti* trebue să ploaie. Atunci când *Jidovii* s'adună şi intră la *cuşcă*, se pun pe rugăciuni şi nu mănâncă decât pască plămădita cu sânge de creştin, — un copil pe care-l fură, îl pun într'un poloboc ale cărui doage sunt bătute cu piroane, şi-l dau tăval ca sa moara copilul, după ce i s'a scurs sângele prin înţepături. Jidovii atunci se roagă pentru ploaie, că dacă nu plouă, unul din ei, în fiecare târg, „trebue să crape", să moară. Când plouă pe această vreme, se aude:

— Ce bucurie trebue să fie pe capul Jidanilor, cá plouă!

Prin unele părţi se zice că Jidovii se roagă la aceste sărbători ale lor să nu ploaie, şi dacă plouă, din fiecare *şcoală* de-a lor trebue să moară unul (6).

Despre aceste ploi, prin Bucovina se spune că ţin 40 de zile.

Ploaia de toamnă îşi are povestirea ei; începutul i se pune în legăsură cu manevrele ostăşeşti.

Odată *Dumnezeu* şi *Sf. Petru*, umblând pe pământ, au trecut pe lângă o ospătărie unde nişte cătane făceau un *tălălău* de se auzià din drum: cântau, beau şi jucau fără *muzicuş*. Sf. Petru ţinù morţiş să vadă cum petrec *sumenii*, — chefuiţii. Intră aşà dară în casă, dar catanele îl luară numaidecât la bătaie, pentrucă nu voì să le cânte.

De asta, atunci când catanele pleacă la manevră, fetele cântă:

---

(1) Marian, *Sărbătorile*, III, p. 102.
(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(3) Cred. Rom. din Bucovina, împart. de d-l D. Dan.
(4) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(5) Idem.
(6) Cred. Rom. din Bucovina, împărt. de d-l D. Dan. Voronca, *op. cit.*, p. 930.

Plouă ploaie cu bulbuci,
Şi tu bade tot te duci!

Iar catanele le răspund:

Eu mă duc, mândruţa mea,
Ca-i poruncă foarte grea;
De-a plouă ploaie cu foc,
Cătana nu stă pe loc,
Că-i poruncă 'mpărătească,
Şi *trebe* să se'mplinească! (1).

Prin Bucovina, povestirea aceasta sună precum urmează:

„*Sf. Petru* a căpătat odată trei bătăi de-a rândul.

Dumnezeu, Sf. Petru şi *Sf. Paul* tot mergeau, ce mergeau, şi seara veniau de se culcau într'o crâşmă. Sf. Petrea se îmbătă bine. Şi pe urmă se trânteau toţi trei jos, să doarmă.

Nişte catane veniau şi ele totdeauna acolo să bea; şi zic între dânsele:

— Ce caută bătrânii iştia aici, prin picioarele noastre? Ian hai şi vom trage unuia o bătaie, să nu mai vie! Apucă-l pe ist' din margine!

Acela s'a fost nimerit că erà Sf. Petru. Ii trag o bătaie.

A doua zi vin ei iar acolo să se culce. Sf. Petru zice lui Dumnezeu, ca să se dea Dumnezeu la margine, şi să-l lase pe-el la mijloc.

Vin iar catanele acolo.

— Ce? Tot nu s'au dus aiştia? Ian hai şi l-om bate şi pe ista din mijloc, că eri l-am bătut pe cel dela margine!

Şi iar apucă pe Sf. Petru la bătut.

A treia seară schimbă Sf. Petru cu Sf. Paul: vine el la margine şi Sf. Paul la mijloc.

Vin iar catanele.

— Ei, da groşi de obraz îs aiştia! Hai şi i-om trage şi aistuia din ceea margine o bătaie, că amù pe aiştia doi i-am bătut; poate acela va fi mai subţire la obraz!

Şi îi mai trag şi a treia bătaie tot lui Sf. Petru, că, de unde erà să-l bată cinevà pe Dumnezeu!

Şi aşà a mâncat Sf. Petru trei bătai, dar Dumnezeu anume a vrut aşà, pentrucă el s'a fost îmbătat atunci la lătoc. Dar pe

(1) I. Pop Reteganul, *Românul în sat şi la oaste*, Gherla 1899, p. 64—7.

urmă, Petrea a cerut dela Dumnezeu să le dea o pedeapsă cătanelor. Şi Dumnezu le-a dat, că au *ploaie la manevre* (1).

Tot prin Bucovina se spune că ploile de toamnă sunt pentru lacrămile femeilor când li se duc feciorii şi drăguţii în cătănie (2).

Când plouă toamna cu fulgere şi tunete ca vara, este semn de *toamnă* lungă (3).

Dacă plouă la *Crăciun*, este semn că anul va fi mănos.

4. Ploaia nu este dorită orişicând, şi aceasta, fireşte, se întâmplă mai ales atunci când nu se simte numaidecât nevoie de dânsa.

Se înţelege, că chiar de va fi lipsă de ploaie, se vor găsì oameni cari să n'o dorească. In această privinţă e cunoscută povestirea când Dumnezeu a întrebat pe oameni despre cea mai nimerită zi pentru ploaie şi când unul nu s'a învoit pentru Luni, altul pentru Marţi, altul pentru Miercuri, Joi, Vineri şi Sâmbătă, şi când toţi fiind învoiţi pentru Duminică, a auzit pe preot rugându-se lui Dumnezeu ca nu cumvà să facă un păcat aşà de mare şi să dea ploaie tocmai în ziua când prin venirea oamenilor la biserică, dobândeşte şi dânsul gologanii de nevoie!

Mai caracteristică este însă următoare povestire:

Un unchiaş şi o mătuşă aveau două fete măritate pe departe: una după un grădinar şi alta după un cărămidar.

Intr'o zi, făcându-i-se moşului dor de fetele lui, pornì să le vadă.

Se duse, le văzù şi se întoarse acasă.

Acasă, mătuşa îl întrebă cu nerăbdare.

— Ei, ce face cea mai mare?

— Ce să facă! Sănătoasă şi voioasă, şi numai un lucru o strică. Are bărbatu-său, nu-i vorbă, bună roată ca să scoată apă şi să-şi ude grădina, dar o *ploaie* zdravănă tot n'ar strică. Toată ziua stau cu ochii pe cer şi se roagă lui Dumnezeu să ploaie.

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 915 6. Despre această bătaie, vezi T. Pamfile, *Sărbători de vară*, cap. *Sf. Petru.*

(2) Impărt. de d-l P. Cârstean.

(3) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

— Ei, şi tu ce-ai zis?

— Ce să zic: *Să dea Dumnezeu după dorinţă!*

— Dar cea mică?

Cea mică se trudeşte cu zor. Se fac pe acolo nişte castèle minunate, şi-i de lucru, slavă Domnului. Muncesc cu râvnă, bucuroşi şi veseli, dar li-i teamă nevoie mare să nu se strice vremea.

Cum adică?

— Li-i teamă să nu se spargă cerul şi să ploaie. Toată ziulica stau cu ochii pe cer şi se roagă: „Dă, Doamne, să nu ploaie!"

Ei şi tu ce-ai zis?

— Ce să zic: *Să le dea Dumnezeu după dorinţă!*

Vra să zică, una una, şi alta alta!

Păi!

— Şi-acum ce zici?

Ce să zic! *Dumnezeu va face cum va şti el mai bine!* (1).

La lucrul câmpului ploaia îl apucă mai ales pe cel care nu mănâncă toată ciorba la *lăsatul secului* (2). Tot astfel, femeia care nu mănâncă la *lăsatul secului* de toamnă mâncarea, va fi apucată de ploi cu pânzele neuscate pe garduri (3).

Fânul nestrâns în brazdă ţi-l plouă dacă te pişcă, pe vremea cositului, *furisorul* (4) şi dacă dormi în ziua de *Paşti* (5).

Ploaia la nuntă este, de bună samă, foarte supărătoare pentru nuntaşi dar mai ales pentru cei ce se căsătoresc. Credinţa obştească este că aceasta se întâmplă celor ce mănâncă de-adreptul din *oală* (6) şi nu aşteaptă să li se toarne în cenac (7), feciorilor juni şi fetelor mari cari mănâncă de pe grumazul cuptorului (8), celor ce nu-şi hrănesc bine *mâţele* (9), precum şi celor cari stau de vorbă în pragul caselor. Cu toate acestea, prin unele părţi se

---

(1) T. Pamfile, *Firişoare de aur*, p. 55—6

(2) *Revista Tinerimea română*, III, 1, p. 448.

(3) Cred. Rom. din com. Voiceşti, jud. Dolj, împărt. de d-l I. N. Popescu.

(4) Marian, *Insectele*, p. 229. Furişorul este *Pompilis viaticus*, Latr.

(5) D. Dan, *Straja*, p. 98. Voronca, *op. cit.*, p. 930.

(6) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu. Voronca, *op. cit.*, p. 161. — *Revista „Tinerimea română"*, VI, 1 2, p. 90.

(7) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.*, p. 6.

(8) Cred. Rom. din Ardeal, împărt. de d-l P. Ugliş.

(9) Voronca, *op. cit.*, p. 930.

socoteşte că ploaia la nuntă este un semn de mare noroc pentru tinerii cari se căsătoresc (1).

Macedonenii zic că atunci când plouă la nuntă, se rade Ţiganul (2).

La moarte, adică la *înmormântare*, fiecare doreşte, trăind, să aibă vreme bună. Celor ce ocărăsc însă ploaia, când plouă, celor cărora le pare rău că vor murì, Dumnezeu le dă ploaie la îngropăciune. Deasemeni „nici o dată să nu bănuești dacă te duci la botez şi plouă, căci atunci, sau copilul, sau nânaşul, vor aveà ploaie la îngropăciune" (3).

Ca şi mai sus, celor ce stau de vorbă la petrecerea musafirilor ori alte ori, în pragul uşii, le va plouà la îngropăciune.

Neplăcută este şi *ploaia dela spălatul rufelor;* nevasta socoteşte aceasta ca un semn că bărbatul n'o iubeşte îndeajuns (4).

Deasemeni neplăcută este şi *ploaia la cositul fânului,* care se întâmplă din pricină că unii dorm în ziua de Paşti (5), sau cea de pe vremea treieratului, când poate apucà pe oameni cu vravul pe arie; aceasta se crede că vine din pricină că gospodarii nu-şi mânâncă toată ciorba la lasatul postului (6). Gospodinile cari nu şi-ar mâncà toate bucatele la lăsatul postului de toamnă, vor fi apucate de ploaie cu *pânzile* neurzite (7).

V. Curmarea ploilor.

Şi ploile, câte o dată, sunt foarte supărătoare,—toamna, din pricină că nu se pot face arăturile, primăvara tot astfel, iar vara, sau împiedecă prăşitul, sau putiezeşte snopii seceraţi şi strânşi pe câmpuri de mirişti. De aceea, plugarul mai ales, dacă se roagă de multe ori ca Dumnezeu să-i trimită ploaie „la vreme", nu lipsesc împrejurări când se roagă ca aceste ploi să steà, „că, Doamne fereşte, mai îţi vine să le spui o vorbă mare!"

(1) *Revista Tinerimea română*, VI, 1 2, p. 93. *Ghiluşul*, II, no. 8 10, p. 47.

(2) Cosmulei, *op. cit.*, p. 47.

(3) Voronca, *op. cit.*, p. 930.

(4) Culegere din Bârlad.

(5) T. Pamfile, *Agricultura la Români*, p. 157.

(6) Gorovei, *Credinţi*, p. 183.

(7) *Ibidem*, p. 257.

Dacă aceste ploi supărătoare provin din pricina căderii pe pământ a vreunui *bălaur* din nouri, prin Ardeal se crede că alt leac nu-i decât să cetească popa „din cartea cea veche", — pentru ca bălaurul să se ridice din nou în ceruri, iar nourii să se risipească.

Prin jud. Suceava, pentru ca să înceteze ploile, este obiceiu ca cinevà să fure dela altul o *icoană*, pe care să o arunce într'o *fântână*. Prin alte părţi, tot spre acest scop, se îngroapă o *păpuşă* la încrucişarea unor drumuri (1).

Prin jud. Vâlcea se pune *sare* în foc (2).

Prin Bucovina se aruncă în fântână *urzică* aprinsă (3).

Prin jud. Neamţ se înfige în bătătură un *topor* cu gura în pământ (4); prin jud. Suceava se pune toporul cu ascuţişul în sus şi se zice: „cum stă toporul acesta cu ascuţişul în sus, aşà să steie şi ploaia" (5).

Prin unele părţi olteneşti se crede că este bine să se arunce în fântână trei *linguri* dela trei case întregi, adică din acele în cari trăeşte barbatul şi femeia, sau să se arunce un *ţest dela Răpotini*, fără însă ca să vadă acest lucru cinevà (6).

Tot prin acele părţi se crede că este bine ca un *băiat cu ochi negri* să se uite pe horn în sus, printr'un mosor, şi apoi să sufle în foc. Astfel făcând, ploaia va încetà (7).

Alţii spun că aceşti copii trebuie să zică atunci: „Albastru [să se facă cerul] ca ochi mei!" (8).

Românceele macedonence aruncă *pirostia* în curte şi cred că dacă aceasta cade pe picioare, ploaia va încetà (9).

Pretutindeni se crede că ploile nu tinchesc decât atunci când se arată *curcubeul* (10), despre care, mai pe larg, va fi vorba mai departe.

Copiii, între nenumăratele lor cântece, au unul, prin ajutorul

(1) *Şezătoarea*, VI, p. 51.
(2) *Ghiluşul*, I, no. 5, p. 10.
(3) Gorovei, *Credinţi*, p. 378.
(4) Cred. Rom. din com. Vânători, jud. Neamţ, împărt. de d-l A. Moisei.
(5) Gorovei, *Credinţi*, p. 378.
(6) *Ghiluşul*, no. 5, p. 10.
(7) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj, împărt. de d-l Şt. St. Tuţescu.
(8) Idem.
(9) Cosmulei, *op. cit.*, p. 54.
(10) *Şezătoarea*, IV, p. 119, şi VI, p. 30.

căruia cred ei că pot oprì ploaia. Acest cântec, prin unele părţi se foloseşte ca vrajă pentru izgonirea ploii chiar şi de cei în vrâstă.

Iată acest cântec de prin vecinătatea Sibiiului:

Treci, ploaie trecatoare,
Ca vine soarele
Şi-ţi taie picioarele
Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu căciula lui Mihaiu.
Sus pe cap,
După cap,
Curge sânge mohorît ;
Dă-mi căciula
Să prind murga;
Murga a fugit,
Ploaia s'a risipit! (1)

Prin Bucovina, ca să stea ploaia, copiii strigă :

Stăi, ploaie călătoare,
Că mămuca-i vrăjitoare
Şi nenica ghiocel (2)
Şi ţi-a da de sufletel! (3).

Prin jud. Botoşani:

Stăi, ploaie,
Că te moaie,
Că te-ajunge soarele
Şi-ţi taie picioarele! (4).

Sau:

Treci, ploaie călatoare,
Că te-ajunge sfântul soare
C'un maiu,
C'un paiu,
Cu sabia lui Mihaiu,
Cu toporul Domnului,
Taie capul omului! (5).

---

(1) T. Pamfile, *Jocuri de copii,* II, p. 103.
(2) Diecel ?
(3) Voronca, *op. cit.,* p. 363.
(4) *Ibidem,* p. 930.
(5) *Ibidem.*

Prin jud. Suceava:

Treci, ploaie călatoare,
Că te-ajunge Sf. Soare
Cu un (1) maiu,
Cu un (1) paiu,
Cu sabia lui Mihaiu!

Sau:

Stăi, ploaie curgătoare,
Că te-ajunge sf. soare
Cu un maiu,
Cu un paiu,
C'o bucată de mălaiu,
Cu sabia Domnului,
Cu cuţitul orbului,
Taie capul omului,
Şi pune pe-al Domnului!

Acest recitativ este numit *descântec de ploaie*; după ce se spune, se aşează în faţa casei un *topor* cu ascuţişul în sus, o *sapă*, o *cociorvă* şi o *lopată* (2).

Prin jud. Neamţ se cântă:

Stăi, ploaie calatoare,
Că te-ajunge sfântul soare
Şi-ţi taie picioarele
Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu sabia lui Mihaiu,
Cu cuţite
Ascuţite,
Cu topoare ruginite!

„Se face acest descântec luându-se trei *topoare* şi un *cuţit*. Descântătoarea, stând în mijlocul curţii, pune topoarele jos, apoi luând pe unul, îl învârte peste cap, ameninţând ploia cu toporul cela şi cu cuţitul, în timp ce spune descântecul. Apoi împlântă în pământ toporul în partea despre răsărit.

Iea al doilea topor şi face tot asemeni, împlântându-l spre apus, iar pe al treilea, după ce termină ca mai sus, îl împlântă din cotrò vine ploaia.

Tot aşà se face şi cu cuţitul" (3)

(1) In text, poate că din greşala de tipar: *nu*.
(2) *Şezătoarea*, I, p. 186-7.
(3) *Materialuri folcloristice*, p. 1549.

Prin jud. Tecuciu se zice:

Treci, ploaie trecatoare,
Ca brânza prin strecătoare,

înţelegându-se că ploaia să se oprească, după cum se opreşte şi brânza în strecătoare sau strecurătoare.

Prin jud. Pravova se aude:

Treci, ploaie trecătoare,
Că te-ajunge sf. soare,
Şi-ţi taie picioarele,
Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu sabia lui Mihaiu! (1).

Iată, din jud. Ilfov, mărturia lui P. Ispirescu:

„Eu când eram copil şi învăţam la şcoala dascalului Sterie Lupescu dela biserica Olteni, îmi aduc aminte că ne adunam cete-cete, de câte 5 ori 6 copii, când erà nor, răcoare şi plouà, şi unii ameninţam zicând:

Treci, ploaie, treci,
Că te-ajunge soarele
Şi-ţi taie picioarele
Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu căciula lui Mihaiu
Plină de mălaiu! (2).

Din jud. Argeş:

Fugi, ploaie trecătoare,
Că te-ajunge sfântul soare
Şi-ţi taie picioarele
Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu căciula lui Mihaiu
Plină de coji de mălaiu.
Ado, moaşa, druga,
Să lovesc pă griva;
Griva cufurită,
Ploaia risipită! (3).

(1) T. Pamfile, *Jocuri de copii*, II, p. 102.
(2) *Poveştile unchiaşului sfătos*, Bucureşti 1907, p. 111-2.
(3) *Şezătoarea*, XIV, p. 112-3.

Din jud. Dolj:

„Când plouă mai multe zile necurmat, copiii, cărora li se urăşte cu atâta apă, neputându-se jucà pe-afară, descântă ploaia ca să stea. Ei ieau în acest scop o *nueà* în mână, se duc la o baltă şi bătând apa cu nueaua, zic:

Treci, ploaie trecătoare,
Că te-ajunge soarele
Şi-ţi taie picioarele,
C'un maiu,
C'un paiu,
Cu căciula lui *Mieaiu*
Plină d'un coş de mălaiu.
Aruncaiu
La nouă cai,
Caii nechezară,
Lupii alergară,
Ploaia o mâncară.
Ieşi, mamă, cu druga,
De mulge pe murga;
Murga cufurită,
Ploaia risipită! (1)

Din jud. Gorj:

Treci, ploaie
De nămaie (?)
Ca te-ajunge soarele
Şi-ţi taie picioarele
Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu căciula lui Mihaiu,
Plină de coji de mălaiu,
Uscată de nouă *ai!* (2).

Sau:

Stăĭ, ploaie curgătoare,
Că te-ajunge soarele
Şi-ţi taie picioarele
Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu căciula lui Mihaiu,
Plină de coji de mălaiu
Uscată de nouă *ai,*
Şi date la zece cai! (3).

Sau:

Treci, ploaie trecătoare,
Că te-ajunge soarele
Şi-ţi taie picioarele
C'un maiu,
C'un paiu,
Cu căciula lui Mihaiu
[Plină de coji de mălaiu,
Uscate de nouă ai].
Aruncaiu
La nouă cai,
Caii nechezară
Cânii lătrară,
Lupii urlară.
Ado, mamă, druga,
Să mulgem pe murga;
Murga cufurită,
Ploaia risipită! (4)

---

(1) Culegere din com. Zăicoi, jud. Dolj, împărt. de d-l I. Brătulescu. Aproape la fel în T. Pamfile, *Jocuri de copii,* I, p. 94.

(2) *Şezătoarea,* VII, p. 17.

(3) *Idem,* XIV, p. 113.

(4) *Materialuri folcloristice,* p. 110.

VI. Seceta.

1. *Seceta* este o pedeapsă a lui Dumnezeu pentru necredința și feluritele răutăți ale oamenilor, între cari se pominesc și *omorurile* (1). „Trei ani de secetă aduc trei ani de *boli* și apoi alți trei ani de *răsboiu*" (2).

Din când în când, seceta-i binefăcătoare, căci mai aduce lumea la calea adevărului, deschizându-i ochii asupra căilor rătăcite și-a deșertăciunilor lumești aduse de toată îmbuibarea și huzurul.„Seceta-i ca și când un om gras își lasă sânge; se mai răcorește o leacă, până când iar i se umflă vinele!"

Câte soiuri de rătăciri nu-s pe lume! Unde te'ntorci, unde te învârtești, nu întâlnești un om măcar să-ți spună ce cugetă! Seceta băntue un an un hotar în cuprinsul căruia a murit cinevà de moarte năprasnică și a fost înmormântat în altă parte (3).

Intre aceste rătăciri se numără și faptul că *preoții* au început pe-alocuri să se tundă (4).

Un cântec de țară spune:

> Puică, de urîtul tău,
> Nu mai plouă Dumnezeu;
> Când dă câte-o picătură,
> Bate vântu'n urm' o lună! (5).

Cu privire la binefăcătoarea însănătoșire sufletească ce-o aduce seceta, se povestește că într'un rând, *Sf. Petru* cerù voie lui Dumnezeu ca să se scoboare pe pământ spre a vedeà ce mai fac oamenii și cu acest prilej, să se mai întâlnească și cu neamurile sale, despre cari de mult nu mai știà nimic.

Dumnezeu îl învoì, Sf. Petru venì pe pământ, și când se întoarse în cer, Cel-prea-sfânt îl întrebă:

— Ei, Petre, cum mai hălădueşte lumea noastră? Își mai aduce aminte de mine ori ba?

— Mai că nu, Stăpâne! Raiul întreg este pe pământ! Bucatele s'au făcut cu toată îmbielșugarea și zidirea ta este veselă. Toți beau

---

(1) Gorovei, *Credinți*, p. 209.
(2) Culegere din com. Țepu, jud. Tecuciu.
(3) Cred. Rom. din com. Albești, jud. Botoșani, împărt. de d-l O. Rotundu.
(4) *Cântece ale poporului*, II, Vălenii-de-munte 1908, p. 13.
(5) *Revista „Tinerimea română"*, III, 1, p. 451.

·şi ospătează la nunţi şi cumetrìi, iar pe tine demult te-au şi uitat!

— Bine, Petre! Aşà se întâmplă câte odată!

După un alt şir de ani, Sf. Petru cerù din nou îngăduinţă lui Dumnezeu, ca să scoboare pe pământ. Dumnezeu îl învoì, dar Sfântul se întoarse curând.

— Ce-i, Petre, de zăbovişi aşà de puţin? — îl întrebă A-tot-puternicul.

— Ei, Doamne! Cum puteam să stau mai mult, când toată lumea-i tristă şi fără pic de voie bună? Iadul întreg e pe pământ, căci este *lipsă* desăvârşită, de ţipă copilul în sânul maicii sale.

— Bine, Petre; da de mine îşi mai aduc oamenii aminte, ori ba?

Doamne, numele tău e veşnic pe buzele lor şi ochii lor sunt pururi ridicaţi către tine şi-ţi strigă: „Doamne, dă-ne, Doamne, *ploaie;* fie-ţi milă de noi şi ne iartă greşalele noastre" (1).

Astfel cred şi Megleno-Românii (2).

Semnele de secetă nu lipsesc, şi muncitorul de câmp, fireşte, atunci când nu se arată semnele de bielşug (3), are de ce să se teamă de secetă. Intre aceste semne pomenim:

Intunecimea soarelui sau *a lunii*, *cutremurile* de pământ, *lăcustele*, înroşirea *cerului*, ivirea *stelelor cu coadă* şi a unei mulţimi de *gândaci*, vara (4).

Semnele de vară secetoasă sunt:

Toamna va tunà şi va fulgerà;

Soarele *va răsărì cu urechi;*

Vara vor fi *vârtejuri;*

Va plouà la *Vineria mare*;

Luna se va aratà roşie împrejur (5).

Seceta se porneşte şi atunci când se trece cu *mortul* peste o apă (6), când s'a înmormântat de curând un *strigoiu*, precum se crede prin unele părţi din Transilvania (7), când *strigoaicele* fură *luceafărul* (8), când prin anumite părţi sunt *strigoaice*, — fe-

(1) T. Pamfile, *Agricultura la Români*, p. 11 2.
(2) P. Papahagi, *Megleno-Români*, I, p. 98.
(3) Cf. Pamfile, *Agricultura la Români*, p. 11 şi urm.
(4) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(5) Gorovei, *Credinţi*, p. 370.
(6) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(7) T. Burada, *Inmormântarea*, p. 54.
(8) Voronca, *op. cit.*, p. 865.

mei cu coadă, şi mai ales când aceasta nu se scaldă (1), şi când copiii se joacă cu *smeul*.

De cele mai multe ori însă ploile sunt *legate* de oameni, cari au interesul să nu ploaie; între aceste soiuri de oameni se numără *cărămidarii*, cari au nevoie de soare spre a li se uscà cărămida, şi cari trebue izgoniţi, ca să înceteze seceta, - *negustorii* şi *Jidovii*, de pe la târguri, cari vor vreme frumoasă pentru facerea negoţului lor şi cari, pentru împiedicarea ploilor, se slujesc de strigoaice (2).

Cărămidarii, ieau un burduf, îl umplu cu apă şi îl băgă în pământ, făcând foc deasupra. Atunci porneşte seceta.

Ca să deslege ploaia, scot burduful şi îl înţeapă cu un piron; apa curge cu încetul, căci dacă ar vărsà tot burduful, ar înnecà lumea ploile (3).

Alţi *cărămidari* pun o femeie de cloceşte ouă şi tot ei o scoală; dacă ar sparge atunci toate ouăle, iarăş ar înnecà ploile lumea (4).

In afară de aceştia, ploile mai pot fi legate şi de alţi *vrăjitori* sau *solomonari*.

Fel de fel de svonuri se aud.

S'aude, zic unii, că în vârful unui copac înalt s'a fost găsit o *babă* clocind două pietroaie. Copacul a fost tăiat din rădăcină, şi aşà baba a picat moartă jos. Pietroaiele au fost asvârlite în Dunăre şi ploile s'au deslegat apoi prin părţile acelea!

Zic alţii că lângă nişte cărămidării s'au aflat trei *broaşte* priponite de către nişte cărămidari, ca să nu-i necăjească ploile la lucru; de îndată însă ce broaştelor li s'a dat drumul, ploile au început să curgă.

Alţii spun că într'un loc seceta a ţinut mult, din pricină că pe acolo un *călugăr* a greşit cu o *oaie*.

Prin alte părţi se zice că *Dumnezeu* i s'a arătat unui flăcău şi i-a spus toate relele de cari suferă pământul. Flăcău acela cutreieră acum toate satele şi învaţă pe oameni ca să se pocăească. El trăeşte c'un ou şi c'un pahar de apă pe zi!

---

(1) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 305 v⁰.
(2) Voronca, *op. cit.*, p. 859.
(3) Acad. Rom. *Ms. no. 3418*, p. 305.
(4) *Ibidem*, p. 305 v⁰.

Şi pe unde lumea se îndreaptă, plouă" (1).

Strigoaicele, pentru ca să lege ploile, pun într'o strachină tot soiul de pâne, strică un ou şi fac o turtă pe care o acopăr cu cânepă. Dacă această *turtă* o ţin la udeală, plouă; dacă o ţin la uscăciune pe cuptor, este secetă (2).

2. Ca să ploaie, fie că ploaia este legată, fie că nu, poporul nostru cunoaşte următoarele mijloace:

Românii din stânga Dunării aşează *pirostia* pe dos (3) sau o aruncă în curte, ca să cadă cu picioarele în sus (4).

Când se aud cântând *brotăceii*, oamenii să se dea de trei ori peste cap, spre a nu fi anul secetos (5).

Se omoară *broaşte* (6).

Se strică muşuroaiele *furnicilor* (7).

Se fură *tiparele* Ţiganilor cu cari fac cărămidă şi se aruncă în puţuri.

Se fură câte o *cărămidă* nouă, arsă sau nearsă, şi noaptea sau

---

(1) I. Otescu, *op. cit.*, p. 75-6: „Cât priveşte numirea de *solomonari*, cred că vine dela aceea că la ţăranii Români înţelepciunea lui *Solomon*, deşi mai nu ar şti să spue bine cine a fost Solomon, e închipuită ca un ce cu totul extraordinar; şi ei cred că Solomon, cu înţelepciunea lui, ştià ca să domine spiritile rele, cari i se supuneau necondiţionat. Pe unele din aceste spirite rele, Solomon, ca să scape lumea de ele, le-a închis în sticle, pe dopul cărora a pus sigilul său şi le-a aruncat în fundul mării, şi oricât sunt ele de puternice şi rele, când văd sigilul lui Solomon, nu îndraznesc să scoată dopul sticlii sau să spargă sticla şi să iasă afară, mai ales că ele cred ca Solomon trăeşte încă. Pe altele le-a închis în fundul pământului şi numai câtevà, cari au scăpat atunci lui Solomon sau au scăpatat mai în urmă cine ştie cum din închisorile în cari au fost închise de Solomon, mai sunt libere şi fac toate relele, şi pe pământ şi în cer. Aceste credinţi asupra lui Solomon le au însă Mahometanii mult mai înflorite, cu mari minunăţii, adevărate poveşti mitice, ba încă şi mai fantastice şi fără vreun substrat în legătură cu fenomenile din natură cum erau miturile".

(2) Cred. Rom. din Bucouina.

(3) P. Papahagi, *Megleno-Românii*, I, p. 98.

(4) Cosmulei, *op. cit.*, p. 54.

(5) Gorovei, *Credinţi*, p. 37.

(6) *Revista Tinerimea română*, IV, 1, p. 449 şi 450. Şt. St. Tuţescu şi P. Danilescu, *Monografia com. Catanele*, p. 129. Cred. Rom. din com. Afumaţi, jud. Ilfov, împărt. de d-l S. P. Colibaşi şi a celor din com. Voiceşti, jud. Vâlcea, împărt. de d-l I. N. Popescu.

(7) Gorovei, *Credinţi*, p. 129.

în revărsatul zorilor, se aruncă în puțuri (1); prin unele părți se crede că pentru a curmà seceta, este destul dacă se iea o cărămidă pe furiş şi dacă se îngroapă (2).

Se aruncă în *fântână*, o *cană* nouă, furată (3).

Se aruncă *lingura* tigăii în fântână, fără ca să vadă cinevà (4).

Fetele fură dela o femeie însărcinată un *țest* (5).

Tot ele, trei la număr (6),—fură dela trei femei borțoase câte trei *linguri* cu toartele nouă, pe cari le aruncă în fântână (7).

Prin Bucovina se fură nouă măciulii de *mac* din nouă grădini, o *oală* nouă din târg, se pun măciuliile în oală şi se aruncă în fântână; pe cea care a legat ploile, se crede că o detună Dumnezeu (8).

Se udă o femeie îngreunată (9), o copilă până ce plânge (10), sau o *strigoaică* (11). Prin Bucovina, vornicii scot oamenii la scăldat şi dacă printre dânşii se află un strigoiu, ploaia începe de îndată ce strigoiul se vâră în apă (12).

Prin jud. Dorohoiu, dacă se află laolaltă trei femei însărcinate, şi dacă una dintre ele udă pe celelalte două, se crede că va plouà îndată.

Tot spre acest scop, prin jud. Tecuciu, se crede că este bine ca să uzi *Țiganii* cari-ți ies în cale, atunci când vii cu apă dela fântână (13).

Prin jud. Suceava se toarnă apa pe un *câne* (14).

(1) *Ion Creangă*, II, p. 271.
(2) *Ghiluşul*, I, no. 2, p. 13.
(3) Voronca, *op. cit.*, p. 931.
(4) Cred. Rom. din com. Voiceşti, jud. Vâlcea, împărt. de d-l I. N. Popescu
(5) *Ion Creangă*, II, p. 271.
(6) Impărt. de d-l Şt. St. Tuțescu, com. Catane, jud. Dolj.
(7) *Ion Creangă*, II, p. 271.
(8) Voronca, *op. cit.*, p. 931.
(9) Candrea, Desuşeanu, Speranță, *Graiul nostru*, I, p. 315.
(10) Voronca, *op. cit.*, p. 831.
(11) *Ibidem*, p. 860.
(12) *Ibidem*, p. 859.
(13) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu. Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 75 v°; cf. mai departe, *Paparuda*.
(14) Gorovei. *Credinți*, p. 378.

Fetele mici îşi îngroapă *păpuşile* (1), ceeace credem că este o formă a *caloianului*, despre care vom vorbì indată (2).

Prin Oltenia se fură o *cărămidă* şi se îngroapă pe furiş (3).

Flăcăii fură *toaca* dela biserică şi o aruncă în fântână (4); acelaş lucru se face şi cu o *cruce*, cu o *icoană*,—a Macii Domnului, de se poate, sau orice altă icoană (5), care se poate da şi pe orice apă (6), „ca să turbure apa" (7).

Prin jud. Suceava, dacă vrea cinevà să ploaie, iea o cruce dela un mormânt din ţintirim, o pune în râu, iaz sau lac, iar peste dânsa pune câţivà bolovani, şi-o lasă acolo. Câte zile va sta crucea acolo, atâtea zile va plouà. Dacă vrea să înceteze ploaia, iea crucea din apă şi-o pune la locul său în ţintirim (8).

Prin jud. Botoşani se fură *grapa* şi se aruncă în apă, ca să ploaie (9).

Dacă se crede că seceta provine din pricina îngrogării unui *strigoiu*, acesta se desgroapă. Prin Transilvania se povesteşte că în Zerneşti nişte femei au desgropat o fată de curând îngropată, i-au străpuns inima cu furca de fier şi apoi au îngropat-o din nou cu faţa în jos (10).

Prin ale părţi se desgroapă şi *beţivul* de curând îngropat, şi se dă pe apă (11).

Prin jud. Suceava se sgândăresc *furnicarile*.

In sfârşit prin unele părţi, ploile se leagă şi se desleagă cu un băţ de *alun* cu care s'a scos o *broască* din gura *şarpelui* (12).

3. Prin Oltenia, pentru a porni ploile, se practică datina numită *udătoarea*. Prin jud Mehedinţi, ea se desfăşură în chipul umător:

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 931. C. D. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 76—7.
(2) C. D. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 76 7: „se îngroapa păpuşi în mijlocul jalaniilor".
(3) Cred. Rom. din com. Catane, jud. Dolj.
(4) Cred. Rom. diu com. Ţepu, jud. Tecuciu şi a celor din com. Gohor, acelaş judeţ, împart. de d-l V. G. Beldie.
(5) Voronca, *op. cit.*, p. 931. Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 75 v°.
(6) Cred. Rom. din com. Ardeoani, jud. Bacau, împărt. de d-l D. Procopie.
(7) G. Ceauşanu, *op. cit.*, p. 204.
(8) Gorovei, *Credinţi*, p. 378.
(9) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 75 v°.
(10) T. Burada, *Inmormântarea*, p. 54.
(11) C. D. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 76 7.
(12) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 175.

„Doi flăcăi din sat pleacă noaptea târziu cu o găleată cu apă pe care o ţine unul, iar celalt, cu unul sau mai mulţi clopoţei, îi sdrăncăne când se apropie de oamenii cari în timpul verii se culcă afară. Alţii se lasă singuri a fi udaţi, iar alţii nu au timpul a scăpà, căci cel cu apă toarnă pe cei culcaţi, fie femei, copii, oricine, şi apoi o ieau iute la sănătoasa" (1).

Prin jud. Dolj, datina poartă numele de *fierărit* şi se practică aproape la fel. Iată-o descrisă din trei părţi ale acestui judeţ.

Intâia din partea de miazănoapte:

„Când Dumnezeu nu plouă, flăcăii se fac *fieraşi* şi Dumnezeu îndată plouă. Ei pleacă noaptea, muţeşte, prin sat, cu căldările cu *apă* şi *noroiu*, şi merg acolo unde doarme omul cu nevasta şi copiii. Unul ridică pe nesimţite cerga pe ei şi ceilalţi *vàşti!* cu găleata cu apă; şi omul, fugi! şi fugi! desfăcut, cum se găseşte; şi femeia fugi! şi ea în altă palte, şi copiii fugi! după ei; iar din fugă, fieraşii mai aruncă şi câte o mână de noroiu, de-i fac ca pe necuratul.

Şi oamenii nu zic nimic, ci:

— Noroc şi sănătate, şi ploaie să vie!

Şi mai întotdeauna plouă Dumnezeu" (2).

A doua descriere din com. Hălăngeşti-Zăicoiu:

„Când verile sunt secetoase, este obiceiu ca sa se strângă mai mulţi flăcăi la un loc, de unde pleacă în *fierărit*...

Flăcăii îşi leagă de picioare, dedesubtul genunchilor, câte un clopot, — mai cu samă clopote de acele ce pun ciobanii la oi. La vr'un ceas dupăce înserează, pleacă prin sat, şi prin sgomotul ce fac, atrag atenţiunea celora ce au fete mari, spre a le scoate afară ca să le ude. Acei cari nu vor ca să şi le scoată, sunt udaţi leoarcă chiar în aşternut, căci de obiceiu vara dorm oamenii afară" (3).

A treia descriere e din Bârca,—însemnându-se că'n alte sate, cum sunt Bourenii, datina este aproape uitată:

„Mare sgomot erà şi atunci, când Dumnezeu nu vrea să dea ploaie!

Numai ce vedeai dănacii, oameni în toată firea, noaptea, „în

(1) *Şezătoarea*, I, p. 186.
(2) Impărt. de d-l N. I. Dumitraşcu.
(3) *Ion Creangă*, III, p. 310.

mijlocul nopţii", unii mugind ca boii, alţii *bătând clopotul* dela biserică, pe când alţii luau căldări, hârdaie şi dau fuga la Dăsnăţuiu, le umpleau cu apă şi apoi tăbărau mai întâiu pe Ţigani, iar apoi plecau mai pe la toţi oamenii din sat, de alegeau mai ales pe fete, le descoperiau şi le făceau leoarcă de apă. Te uitai bine la ei cum fugeau bieţii oamenii, înnecaţi de răcoreala apei.

După aceea puneau mâna pe cară, căruţe, roate, sănii, le luau târîş şi le duceau de le aruncau în Dăsnăţuiu.

Alătrau cânii de ziceai că au tăbărît iar Turcii! Auziai oamenii şoptind în cergă:

— I-auzi fieraşii!

Şi se închideau în casă!

Aşà li se făcea dacă dormiau pe-afară!

Şi dumineaţa numai ce vedeai oamenii că se duceau de-şi luau carăle cu proţapele frânte, cu leucile rupte, cu roţile pierdute şi nu nu ziceau nimic! Ba:

— Ploaie să dea Dumnezeu!

Astăzi nu se mai văd obiceiuri de astea; numai că se aud!" (1).

Incă mai pe larg, urmează dscrierea datinii pentru partea de miazăzi a jud. Vâlcea:

„Când nu plouă mai mult timp, şi când seceta, grozava secetă, ameninţă holdele, sămănăturile, flăcăii se vorbesc şi se adună decuseară în curtea bisericii. Ieau cu ei clopotele dela vite,—clopote mai des de fier şi mai rar de *acioaie* (cioaie),—şi mai ieau şi un hârdău, două, şi garniţe,— vas de tinichea pentru scos şi cărat apă,—sau căldări. Unii se suie în clopotniţă şi încep a trage clopotul şi a bate în toaca de fier. Vueşte satul de glasul mohorît, sever, neîndurat al clopotului şi de pitigăitul şi sfredelitorul ţipăt al toacii. Cei din curtea bisericii, cari au rămas jos, ţin un înspăimântător *ison* cu clopotele lor de toată mâna: unele mai mari, altele mai potrivite *nemeşèle*, unele ştirbe ori crăpate. Adormitele ecouri ale codrilor vechi şi ale adâncilor şi prelungitelor văi se scutură de copleşitorul lor somn. Satul întreg este în picioare, şi din casă în casă, din gură în gură trece cuvântul: *fierăritul!*

---

(1) Impart. de d-l N. I. Dumitraşcu.

Cânii pun *zăuăt* (1).

Dar vuietul se mai potoleşte şi doar ecourile îi mai prelungesc agonia. Femeile *învălesc focul* şi după această ultimă datorie a zilei, datorie sfântă către focul casnic, către lumină (2), toată lumea aţipeşte decuseară. E vară şi e lună afară ca ziua; lumea doarme în prispă pe paturi făcute din blane puse pe scaunele unei sănii.

Acum şi câinii au tăcut şi nu se mai aude decât rar de tot câte un tril-linc! de clopot; e semn că flăcăii au plecat spre vreo fântână. Ei ieau şi *toaca* de lemn şi-o asvârle în fântână. Apoi, voiniceşte scot la apă, îşi umplu hârdaiele şi cu gărniţile udă bine toată fântâna. Dar în tot timpul cât robotesc, *nu grăesc nici un cuvânt*; de înţeles se înţeleg prin semne. Când au isprăvit la fântână, o pornesc „prin odăi", pela casele oamenilor, cu hârdaiele pline şi duse în părângă. Cine se întâlneşte cu ei pe drum, nu scapă *nelăut:* se face fără voie paparudă.

Aşà colindă ei satul, cântând, chiuind şi *bătând* clopotele. Se abat pe la casele oamenilor şi unde găsesc culcată pe prispă vreo fată mare ori vreo muiere tânără, toarnă cu garniţa apă pe ele.

Nu încape nici o supărare din partea celui ce s'a pomenit udat cu apă. Inima voioasă a celui care udă şi a celui care este udat, aduce *ploaia cu găleata*. Aşà merge treaba până când *se slomneşte de ziuă*, când flăcăi se duc acasa. Cântecele, chiotele, bătaia clopotelor, sunetul dulce al garniţei pline şi izbite de gura hârdăului, jocul aurului împrăştiat de lună pe faţa apei,—toate împrumută vieaţă satului mocnit şi dau atâta farmec drumurilor pustii, în cât nu-i pană se le poată spune şi nu-i cuvânt să le grăească!" (3).

---

(1) „Latră într'una!"

(2) Se poate. Eu îmi amintesc însă că prin Ţepul meu *învelitul focului* se făceà în copilăria mea, dintr'o pricină curat economică: lipsià chibritul pentru aprins, lipsiau paiele sau surceluţele pentru aţâţat, iar câteodată, chiar de erau, se umeziau şi deci nu se mai puteau aprinde.

(3) G. F. Ceauşanu, *op. cit.*, p. 33 4, adăogându-se: „Procedeul acesta magic pentru chemarea ploii nu-i stingher: îl găsim şi la alte neamuri. La multe din popoarele sălbatice ale Africei, instrumentele sonore, buciumile şi fluierile magice au rol de căpetenie în chemarea ploii".

O firească aruncătură de ochii,—dar prea departe!

4. *Căluianul* (1) este altă datină, care are de scop să curme seceta. Prin unele părţi, ea este legată de o zi, — de a treia Marţi după Paşti (2), de a noua Joi (3). Prin altele însă, cum se întâmplă prin jud. Tecuciu, ea se îndeplineşte atunci când este secetă.

Rămasă astăzi numai pe sama copiilor, firesc este să o fi descris între jocurile copilăreşti precum urmează, pentru com. Ţepu, jud. Tecuciu:

Se iea clisă moale şi i se dă chipul unui om cu mânile pe piept. Apoi se întinde pe o scândurice şi fetele îl plâng cum ar plânge pe orice mort, cu sau fără lumânări. Delăturea scândurii ard două căpeţele de lumânări. Când s'aud bocetele, de prin partea aceea a satului încep să vină fete şi băieţi mici cu câte un căpeţel de lumânare şi cu câte o oală sau moşoaică. După ce l-au împodobit cu frunze şi cu flori, îl aduc la o fântână, în afară de sat. Scândura e dusă de doi băieţi, iar al treilea merge înainte, având în mână un băţ c'o basmă în vârf, închipuind *steagul* mortului. Delăturile scândurii sunt două fete bocitoare.

Bocetul este următorul:

Ene,
Ene,
Căluene,
Deschide-ţi portiţile,
Să curgă ploiţile,
Că de când n'a mai plouat,
Şi pământul s'a uscat
Şi lumea că s'a 'nturnat.
E-n-e....
Ca-lu-eee-neee!..

Se mai adaugă, unde vine mai bine:

Şi pietrile c'au crăpat,
Şi verdeaţa s'a uscat,
Şi izvoarele-au secat!

---

(1) Cf. *Dicţionarul limbii române* la *caloian*. — G. Ceauşeanu, *op. cit.*, p. 86 7.

(2) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 255 : Căluianul se face a treia zi după Paşti, în chip de om, care se îngroapă, şi a treia zi, Joi, această Joi se numeşte *paparudă*, — se desgroapă. După aceasta se udă. — *Ibidem*, p. 271 v° şi 289: Marţi, în ziua de *paparudă*, fetele fac din lut galben un chip de copil, îi pun coji de ouă roşii la cap şi îl îngroapă. Joia ce vine îl desgroapă în zori şi îl aruncă într'un puţ părăsit, după care fac pomană, chiamă flăcăii şi pornesc hora.

(3) *Ibidem*, p. 210 v°: La nouă Joi după Paşti, se face un om de lut, se îngroapă în zori de zi de către fete, şi apoi se face praznic şi se udă.

Câteodată, la puţ se varsă peste el o ciutură de apă şi apoi în cea mai deplină tăcere, se duce de aceeaşi copii şi se pune în bălării, în buruiene înalte, unde i se prăpădeşte urma. De cele mai multe ori însă, după ce a fost bocit, copiii îl aruncă în puţ; căpeţèlele de lumânări se lipesc de ghizdèle, florile cu cari a fost împodobit se svârl tot în apă. Apoi copiii scot apă cu ciutura şi luând moşoaicele sau oalele pline, se alungă şi se udă; nimeni nu trebuie să se supere.

La sfârşit oalele se sparg (1).

Sub numele de *caloian*, *căloian*, *calian*, *scaloian*, *muma pădurii* sau *muma ploii*, datina se cunoaşte şi prin alte părţi.

Variante de bocete, în legătură cu slobozirea ploilor:

Caloiene,
Ene,
Caloiene,
Ene,
Du-te 'n cer şi cere
Să deschidă porţile,
Sa sloboadă ploile,
Să curgă ca gârlele,
Zilele
Şi nopţile,
Ca să crească grânele!

Caloiene,
Ene,
Caloiene
Ene,
Du-te 'n cer la Dumnezeu,
Ca să plouă tot mereu,
Zilele
Şi nopţile,
Să dea drumul roadelor,
Roadelor,
Noroadelor,
Ca să fie 'mbelşugată
Ţara toată,
Lumea toată!

Ene,
Ene,
Scaloene,
Ene,
Ene
Scaloene,
Du-mi-te la Dumnezeu
Şi te roagă tot mereu,
Să dea drumul cerului
Ca să curgă ploile,
Ploile
Ca gârlele,
Nopţile
Şi zilele
Şi cu săptămânile,
Ca să crească apele,
Să s'adăpe vitele
Şi să ude grâiele,
Grâiele şi oarzele,
Meiul şi fasolele
Şi toate legumele
Şi toate porumbiştele!

(1) T. Pamfile, *Jocuri de copii,* 1906, p. 5. T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova,* Iaşi 1915, p. 80 4, cu un chip de lut.

Ene,
Ene,
Scaloene,
Tinerel te-au îngropat,
De pomană că ți-au dat
Apă multă și vin mult,
Să dea Domnul ca un sfânt
Apă multa să ne ude,
Să se facă poame multe!

Iani,
Iani
Caliani,
Iea cerului torțile
Și deschide porțile
Și pornește ploile,
Curgă ca șivoaiele,
Umple-se pâraele
Printre toate văile,
Să răsaie grânele,
Florile,
Verdețile,
Să crească fânețele,
Să s'adape vitele,
Fie multe pitele!

Un bocet, în care nu e vorba de ploaie:

Scaloeni scaloian,
Trupușor de dician;
Scaloiță,
Scaloiță,
Trupușor de coconiță;
Mă-ta că mi te-a cătat,
Te-a cătat
De-a întrebat
Prin pădurea rară,
Cu inim' amară;
Prin padurea deasă,
Cu inima arsă! (1).

Adăogăm și această mărturie, pentru jud. Brăila și Ilfov: cineva a „văzut pe *secetă* niște Țigănuși c'un boț de noroiu, și-i ziceau

Da ce-i asta, căluene,
Că de-atâta lungă vreme,
Cerul nu l-ai nourat
Și pământul s'a uscat! (2).

Prin jud. Botoșani, se pare că fetele închipuesc caloianul prin niște păpuși pe cari le îngroapă la un hotar de moșie, prefăcându-se unele din ele în preoți, cântăreți, ș. a. (3).

5. *Paparuda,* numită și *păpărudă, papalugă, păpălugă, paparugă, păpărugă, babarugă, băbăruge, dadaloaie, dodole, dodoloaie, dodoloiu, mămăruță, gog,* iar la Macedo-Români *paparuda, pirpirună* sau *duduleț,* — nume pe care-l poartă fata care se face

(1) T. Pamfile, *Jocuri de copii,* II, p. 5 6. Marian, *Sărbătorile,* III, p. 288 303.
(2) Candrea, Densușeanu, Speranță, *Graiul nostru,* I, p. 245.
(3) Academia Rom., *Ms. no. 3418,* p. 36 v°.

paparudă şi care de obiceiu este săracă (1),—este datina care are acelaş scop ca şi *căluianul*. Indestul de pe larg descrisă (2), ea constă în udarea cu apă a unei fete, femei, sau obişnuit a unei Ţigance, care-şi acopere trupul cu verdeaţă, ca să nu i se vadă pielea.

Dimitrie Cantemir o descrie astfel:

„Vara când este secetă cu primejdie pentru sămănături, atuncî îmbracă ţăranii câte o copilă mai tânară de 10 ani cu cămaşă de frunze de copaci şi de buruiene, şi cu toate celelalte copile şi copii de vrâsta ei, umblă jucând şi cântând, şi cum sosesc la fiecare casă, obicinuesc babele şi le toarnă pe cap apă rece; iar cuvintele pe care le cântă ele sunt mai în acelaş chip:

— Papalugo, suie-te la cer şi deschide porţile sale şi ne trimete ploaie de sus, ca să crească grâul şi popuşoiul, mălaiul şi alte ! (3).

Prin Haţeg, „vara, când e secetă mare, se adună vre-o doisprezece copii din sat şi îmbracă din cap până în tălpi pe un copil mai zdravăn, în frunze din planta numită *boz*. Cu stâlpări de boz îi acoper capul tot, grumazul de tot, jur împrejur tot trupul, picioarele până sub tălpi. Bozul îl leagă cu aţă de băiat. Băiatul aşà este plin de boz de nici nu vede, ci alţii îl conduc de mână. Incep apoi de undevà şi parcurg toate uliţile satului. Mergând de-alungul uliţei, toţi doisprezece strigă din răsputeri pe un glas:

Ploaie, Doamne, ploaie,
Cerne cu ciurul,
Toarnă cu ciubarul
Pe fântâna seaca,
Ne umple cu apa.
Bumburel de argint,
Ploaie pe pământ;
Bumburel de aur,
Ploaie din balaur;
Rodul până în pod,
Spicul
Cât voinicul!

(1) P. Papahagi, *Megleno-Românii*, I, p. 115.
(2) Marian, *Sărbătorile*, III. p. 304—26.
(3) Cf. Burada, *Istoria teatrului în Moldova*, Iaşi 1915, p. 74.

Mai în fiecare casă iesă câte o muiere cu o găleată de apă şi o aruncă pe *boz*, apoi dărueşte bozul cu un ou. Gazda cu fântâna aruncă pe boz câte trei găleţi de apă din fântână şi-l dărueşte cu trei ouă" (1).

Tot o descriere a datinii, pentru jud. Mehedinţi:

„In timpul verii, când sunt *secete* mari, se întrebuinţează multe mijloace pentru a pornì ploaia; între acestea sunt *paparudele*.

Consistă într'un joc ce se face mai cu samă de Ţigani. Pentru acest scop, câtevà fete, mai adesea trei,—mai mici de 12 ani, se desbracă până la piele, se încing înprejur în loc de fuste cu plante verzi, — cum sunt *bojii*, — înşirate pe o aţă, astfel că de la brâu până la genunchi sunt acoperite, iar pe cap poartă o coroană tot de verdeţuri. Fetele pleacă sub condurerea unei Ţigance bătrâne, prin sat, la fiecare casă şi începe să joace înainte şi înapoi, în rând şi cântând astfel:

Paparudă, ruda,
Vino de ma udă,
Cu ulcioru, cioru,
Să turbure ceru;
Cu găleata, lata,
Peste toată gloata;
Cu găleata plină,
Ploile să vină;
Cu găleata rasă
Ploile sá varsă;
Cu găleţile
Ca să umple văile;
Cu apă de ploaie,
Tot cu ţuţuroaie,
Pământul să moaie;
Când o da cu plugul,
Să umble ca untul;
Când o da cu sapa,
Să cure ca apa;
Să se facă grânele
Cât bordeiele,
Şi porumbele
Cât prăjinile;
Drugile
Cât coatele,
Spicele
Cât palmele!

In timpul acesta gazda aduce o vadră plină cu apă şi toarnă peste paparude, cari, udate cu desăvârşire, continuă a jucà, cântând încă de câtevà ori, apoi se opresc. Conducătoarea atunci merge la gazdă, care trebuie să le dăruiască cevà.

(1) Densuşeanu, *Graiul din Ţara Haţegului*, Bucureşti 1915, p. 286 7.

Aşà cutreeră mai tot satul, căci rar s'ar gândì cinevà de a refuzà mijlocitoarele ploii" (1).

Din jud. R.-Sărat avem acest cântec:

Paparudă, rudă,
Vino de te udă,
Ca să cază ploile
Cu găleţile,
Paparudele!
Să dea porumburile
Cât gardurile,
Paparudele!
Ca să crească spicele
Cât vrabiile,
Paparudele!
Să sporească grânele,
Sa umple patulele,
Paparudele!
Să deschideţi cerurile,
Paparudele!
Sa pornească ploile,
Paparudele!
Să ferească holdele,
Paparudele!
Să gonească taciunele,
Paparudele!
Din toate ogoarele,
Paparudele! (2).

Prin jud. Brăila, *păpăluga*, îmbrăcată în *boji*, sare, joacă şi cântă:

Păpălugă, lungă,
Săi, să deie ploile,
Să curgă şoroaiele! (3).

Prin jud. Argeş când vin ursari vara, în timp de secetă, *despoaie* oamenii o Ţigăncuşă ca de 9 sau 10 ani, îi leagă pe trup două-trei rânduri de boji, după care aceasta joacă pe la oameni sub numele de *paparudă*, unde este udată cu apă (4).

Prin jud. Buzău, la sfârşitul cântecului, paparuda adaugă:

Să dea Dumnezeu sănătate
Şi ploae la bucate! (5).

Prin jud. Gorj, la secete lungi, „se adună pela sfinţitul soarelui copiii, şi doi din ei se învelesc cu o plantă *feregă*, şi lumea iesă cu apă şi toarnă peste cei doi îmbrăcaţi". Aceşti copii strigă:

(1) *Şezătoarea*, I, p. 154 5; în Marian, *Sărbătorile*, III, p. 308—9, cu câtevà greşeli.
(2) Culegere din com. Popeşti.
(3) Candrea, Densuşeanu, Speranţă, *op. cit.*, p. 251.
(4) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 9 v'.
(5) *Ibidem, no. 3419*, p. 34 v.

Paparudă, rudă,
Vino de ne udă,
Cu găleată, leată,
Peste lumea toată;
Cu galeata plină,
Ploaie sa ne vină;
Cu galeata rasă,
Ploile se varsă,
De Marţi până Marţi,
Să cure talanţi;
De Joi până Joi,
Să dea nouă ploi;
Unde dai cu sapa
Să cure ca apa;
Unde dai cu plugu,
Să cure ca untu;
Deschideţi portiţele,
Să vie ploiţele! (1)

Prin jud. Vâlcęa, „umblă 5-6 fete prin sat. Una din ele e îmbrăcată în *boji*, iară celelalte cu vase cu apă în mâini. Pe paparudă aruncă cine vrea; ea saltă şi celelalte cântă:

Paparudă, ruda,
Ieşi afar' şi udă,
Cu găleata, leata,
Peste toata gloata.
Să sunăm cheile,
Să pornim ploile,
Sa crească bucatele;
Sa facem colaci,
Să dăm la saraci;
Să facem covrigi,
Sa dăm la calici;
Să facem păpuşi,
Să dam la mătuşi!
Paparudă, rudă,
Ieşi afar' şi udă,
Cu găleata, leata,
Peste toată gloata! (2).

La această datină se referă următorul fragment de text privitor la rămăşiţile păgâneşti în datinile poporului român, — adaptare după un altul, de pe la jumătatea veacului XVIII, despre „Istoria Rosilor".

„Mai jertfue unii dintru acei închinători de idoli şi apelor, adec[ă] bălţilor, izvo[a]rălor, numindul-le şi pre acele dumnezei. Deci unde era apa aproape, ei s'aduna o dată într'un an şi mergè de s[ă] arunca unei pe alţii în apă, iar unde era apa departe, îş[i] turna apă pe dănşii unii altora. Aciasta acum şi la unii creştini vedem făcându-să, adecă a doazi după Paşti, numindus[ă] trasul în vale, dintru care *tras în vale*, prin îndemnare diiavolului să fac multe sfăzi, gălcev[i] şi bătăi" (3).

Iată acum şi fragmentul respectiv, din „Istoria Rosilor", partea „De idoli" la „De udatul cu apă la Paşti": „Oare carii din fără de legile ceale de demult pentru înmulţirea roadelor

(1) *Şezătoarea*, IX, p. 28 9.
(2) *Ghiluşul*, II, no. 7, p. 15.
(3) Academia Română, *Ms. no. 34*, p. 108-9 v°.

pămîntului, aducea jirtve izvoarelor şi iazerilor, iară uneorea şi pre oameni afunda în apă. Prin oarecare părţi ruseşti încă şi până acum a celui lucru netreabnic de demult i să înnoiaşte popomenirea, că pe vreamea zilii cei luminate a învierii lui Hs. adunîndu-să tineri şi bătrâni, parte bărbătească şi fămeiască, unul pre altul după asemînarea unii mîngîeri oarecăriia să aruncă în apă; şi să întîmplează celui aruncat în apă, după lucrarea dievolească, de să loveşte au de piiatră, au de lemnŭ şi rău îş dă sufletul său. Iară alţii, măcar că nu-i aruncă în apă, dară aduc apă, înnoind jirtva aceluiaş drac după obicinuinţele sale ceale de demult, măcar că fac spre obiciaiu de măngîiare, iară nu jărtve idolilor; însă mai bine ar fi şi aceasta de nu ar fi" (1).

6. Pe vremuri de secetă se fac procesiuni pe câmpuri, cu rugăciuni pentru ploaie. In Bucureşti se scot moaştele Sfântului Dumitru dela Mitropolie. Prin jud. Argeş se scot moaştele Sfintei Filoftea dela Curtea-de-Argeş; în Iaşi, moaştele Sfintei Paraschiva, şi la Suceava, moaştele Sfântului Ioan-cel-nou.

Prin alte părţi se poartă din sat în sat icoanele făcătoare de minuni, numite *sfinte*,—„în cutare sat s'a dus sfânta" , mai întotdeauna icoanele Maicii Domnului, cum sunt: *Sfânta dela Adam* (Icoana Maicei Domnului din mânăstirea Adam, jud. Tutova), *Sfânta dela Floreşti* (ms. Floreşti-Tutova), *Sfânta dela Ţifeşti* (jud. Roman), *Sfânta dela Neamţ*, *Icoana Sfintei Ana din mânăstirea Bistriţa*, *Sfânta dela mânăstirea Magarului*, din jud. Tutova, ş. a.

In afară de aceasta, şi fără de a şti dacă se scot în procesiuni pentru ploaie, mai însemnăm între icoane făcătoare de minuni şi *Icoana cuvioasei Paraschiva* din biserica ce are acest hram din R-Sărat, precum şi *Icoana Maicei Domnului* din mânăstirea „Dintr'un lemn".

Sfintele se aduc cu trăsurile ori cu trenul, fiind însoţite de călugării, călugăriţele şi preoţii lor. In sate, stau noaptea în biserici, iar ziua se scot în procesiune de preoţi mulţi.

Pentru aceasta, bisericile cu icoane făcătoare de minuni primesc plata deosebită sau se mulţumesc cu ceeace se adună în cutii, cu prilejul închinării creştinilor.

Când *sfintele* sunt *luate* în alte părţi, şi prin urmare nu pot

(1) M. Gaster, *Chrestomaţie română*, II, p. 53.

fi aduse la trebuință, preoții și poporănii lor *„scot icoanele"* bisericii lor în procesiune pentru ploaie.

Scoaterea moaștelor și icoanelor se face, ca și aducerea sfintelor, numai vara și când e secetă. Prin unele părți însă este datină de a se scoate icoanele la *Izvorul tămăduirii* ori la *Duminica mare*, pentru ploae peste vară și „pentru roade la câmp" (1).

Une ori, icoanele făcătoare de minuni prind niște stropi de apă pe dânsele, ca o rouă; acesta este semn că ca plouă (2).

7. După secetă, întâia ploae trebuie să vie noaptea, pe furiș, ca să n'o deoache lumea (3), mai ales după ce „se trudește mult de ploaie".

Prin Bucovina, acest lucru se socotește a fi o prevestire de *bătălie* (4).

VII. Piatra.

1. *Grindina* se numește de obiceiu *piatra*, *ghiață* sau *sloată* (5); Macedo-Românii îi zic *grìndine* sau *grìndină* (6). Ea se crede a fi un mijloc prin care Dumnezeu pedepsește pe oameni pentru neascultările și fărădelegile lor, între cari se numără și faptul că unele femei sau fete *necurate* pun flori în cap (7). Următoarea însemnare bătrânească ne spune cum Dumnezeu a dat piatra împotriva păgânilor prădalnici: „1789, în zioa Inălțării D[o]m[nu]lui] o mie de păgâni ș'au lăsat caii săi-și hainele și au plecat pe munți cu gând să robească sate în Țara ungurească.... și *au dat o piatră cu tunete și cu fulgere groaznice*, dar i-au bătut de i-au mai omorît; pe la 7-8 zile, dintr'änșii au venit bătuți de D[umne]zeu și leșinați. Popa Ioan ot Argiș de la bis. Vlădica au spus și au zis că i-au bătut D[umne]zeu[l] diaurilor", — al creștinilor (8).

(1) T. Pamfile, *Agricultura la Români*, p. 12 3.
(2) Cred. Rom din com. Țepu, jud. Tecuciu.
(3) Idem.
(4) Voronca, *op. cit.*, p. 700.
(5) Ion Creangă, *op. compl*, ed. 1906, p. 401.
(6) P. Papahagi, *Basme aromâne*, p. 604.
(7) Voronca, *op. cit.*, p. 150.
(8) *Miron Costin*, II, p. 15.

„Piatra e a lui Dumnezeu; o poartă *Sf. Ilie* pentru pocăința oamenilor, când nu cred în Dumnezeu, când sunt răi și fac pă-

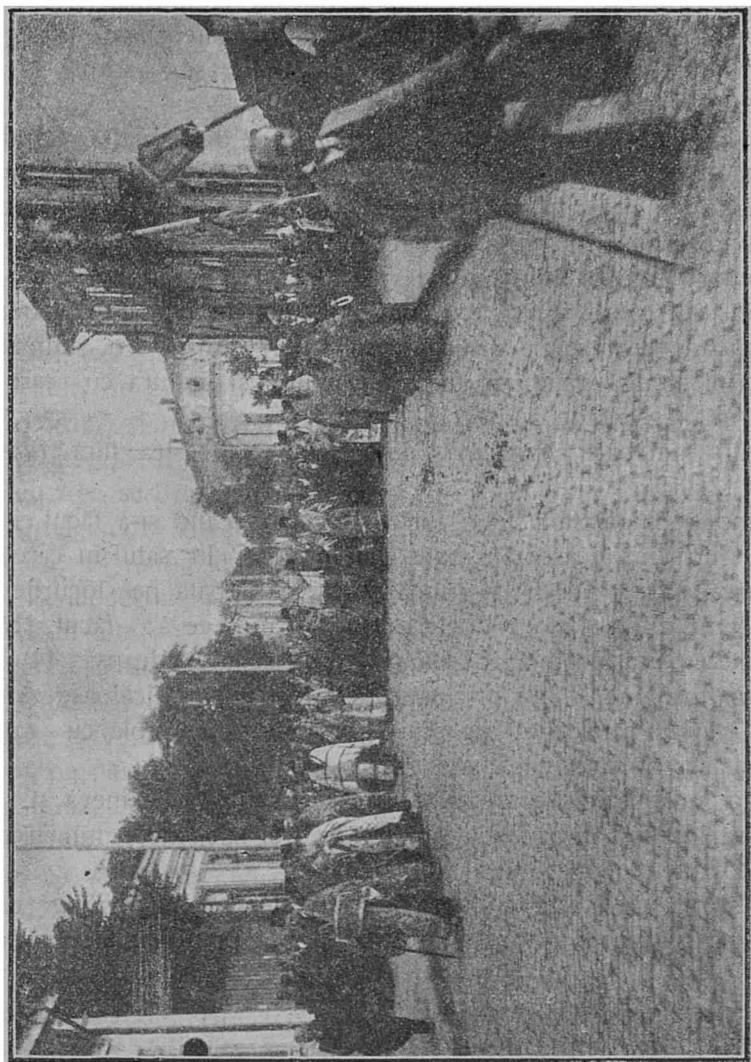

Fig. 2. Procesie cu *Sfânta dela Adam*, în Bârlad, la 5 Iunie 1915.

cate. Dumnezeu îi pedepsește cu piatră, ca și cu foamete, că doar cu bățul nu-i bate!" (1).

(1) Vornicu, *op. cit.*, p. 7[illegible].

Piatra se mai dă şi împotriva *strigoaicelor* cari leagă ploile, după cum am văzut:

„Dumnezeu şi cu Sf. Ilie, de aceea dau grindina; din pricina strigoaicelor căci se pun împotriva lui Dumnezeu şi opresc ploaia; dar când se porneşte Dumnezeu cu tunete, cu trăsnete, cu grindină asupra lor, ele nu mai pot ţineà, şi-o scapă, şi atuncea plouă.

La Dumnezeu este un *cal* şi un *bou* care duce piatra. Când o poartă calul, nu e aşà tare, căci calul fuge repede şi piatra cade numai ici şi colo. Dar când merge boul, căci boul merge încet, şi atunci cade multă şi e ca nucile.

Pietrarii însă o alungă unde vreau ei.

Boul sau calul se roagă ca să-i sloboadă, că crapă, şi pietrarul îi sloboade pe apă, pe drumuri, pe păduri; musai s'o sloboadă. Pietrarul alungă piatra cu furculiţa, cuţitul şi lingura cu care a cinat el în seara de ajun" (1).

Piatra mai bate *strigoaicele* din pricină că acestea fură *luceafărul* (2).

Când se întâmplă ucideri între oameni sau când şi-a făcut cinevà singur samă, deasemeni bate grindina (3): „In satul în care se împuşcă cinevà singur, se omoară, musai să bată pe locurile acele şapte ani de zile piatra, pentru păcatul ce s'a făcut, căci Dumnezeu urăşte fapta aceasta şi trimite acolo pedeapsă" (4).

Grindina vine şi din pricina femeilor şi fetelor ticăloase că nu cruţă sfântul pământ, că îşi pun flori pe cap şi umblă cu capul gol, măcar că sunt păcătoase (5).

Prin jud. Neamţ se crede că dacă s'a spânzurat cinevà şi s'a înmormântat, şi nu a fost desgrogat la trei zile, încep numai decât să bată ploile cu piatră (6).

In sfârşit, de foarte multe ori piatra este fapta *diavolului* care a rămas spânzurat în văzduh, atunci când Dumnezeu i-a asvârlit

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 866.
(2) *Ibidem.*
(3) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 116.
(4) Voronca, *op. cit.*, p. 800 1.
(5) *Ibidem*, p. 801.
(6) Cred. Rom. din com. Vânatori, împărt. de d-l A. Moisei.

seminţia lui din cer, odată cu pornirea *furtunilor*, cu cari de altfel grindina se întovărăşeşte mai întotdeauna.

2. Cu privire la izvodirea pietrii, prin Bucovina mai aleş, întâlnim foarte multe socotinţi, pe cari le şi dăm în următoarele şire.

Prin unele părţi se spune că *Sf. Ilie* şi *Sf. Mihail* fac piatra. „Sf. Ilie orândueşte cu piatra. El ridică ghiaţa în nouri, de sub pământ şi în cer merg lostopane de ghiaţă întregi pe nouri, dar Sf. Ilie umblă cu căruţa şi c'un maiu tot o sfarmă, iar Arhanghelul Mihail merge înainte cu sabia şi tot o tae".

Prin alte părţi se crede că *Arhanghelul Gavriil* este acel ce poartă piatra şi rândueşte cu *tunul* (1).

Prin altele se spune că piatra ar fi a *Sfântului Petru:* el o fierbe trei zile, ca să fie mai mărunţică şi face să fie însoţită de picături de ploaie calzi. Acesta, a Sfântului Petru, este *piatra adevărată*; şi nu *grindină*, din care se face *piatra* adevărată! Sf. Ilie face focul şi Sf. Petru o fierbe. Pentru aceasta ziua de Sf. Petru se serbează trei zile (2).

In legătură cu aceasta pomenim credinţa musceleană care ne spune că piatra arde în apă la *Precup* (3).

Pe-alocuri se zice că *Sf. Ioan* este acel care fierbe pratra (4).

Prin alte părţi se spune că *Iuda*,—cel ce se serbează la 19 Iunie,—orândueşte piatra, odată cu *furtunile* (5).

Bălaurii, tot astfel, sunt socotiţi ca urzitori de piatră. Bălaurul care se vede întins pe cer ca o pată neagră, face piatra undevà, jos pe pământ, într'o prăpastie, şi apoi o urcă în cer, unde o sfărâmă. „Când clocoteşte piatra", bălaurii se sparg şi piatra se sfărâmă. Uneori bălaurii sfarmă piatra mărunţel, după porunca lui *Sf. Petru*, care o împrăştie apoi pe pământ.

După alte credinţi, „piatra o dă *sf. bălaur*, când îi dă Dumnezeu drumul din lanţ, când îi mânios pe oameni. Odată s'a fost pus sf. bălaur pe un nour şi a fost piatra ca nucile. De aceea e păcat a zice: „bată-te mânia lui Dumnezeu", „bată-te var-

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 792.

(2) *Ibidem*, p. 803.

(3) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.*, p. 79.

(4) C. D. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 79.

(5) *Ibidem*, p. 76. *Revista pentru istorie, arhelogie şi filologie*, II, 1, fasc. 2, p. 389.

ga lui Dumnezeu!" O! Ferească Dumnezeu de mânia lui Dumnezeu!" (1).

Umblând prin toate părţile, bălaurul împrăştie piatra mai ales pe unde îşi poartă coada (2)

Când slăbeşte bălaurul, el se vede căzând jos ca cevà negru.

El este acela, în care, după alte credinţi *Sf. Ilie* trage cu tunul.

Uneori, în legătură cu balaurii, stau şi *farmazonii* sau *solomonarii.*

„Piatra o fac farmazonii. Sunt de acei cari ieau bani dela boieri şi dau piatra pe moşiile altora. Anume învaţă cum să facă.

Sunt oameni solomonari cari poartă piatra pe unde vreau, dar cu piatra, balaurii rânduesc.

Bălaurul e şarpe; dacă n'a văzut om şapte ani, el se face bălaur. Toţi şerpii suflă la un loc şi fac o mărgică şi acela [care trebue să se facă bălaur], o iea şi se suie la cer; acolo el slobade piatra şi pe dânsul, omul care ştie,—*solomonarul,* umblă călare.

Odată un solomonar s'a sfătuit cu *Jidanii,* să bată pânile oamenilor, ca să cumpere dela Jidani. Oamenii au ştiut şi i-au zis:

— Tu vei da piatră pe pânile noastre, dar nici tu să nu te scobori de acolo!

El s'a temut, a dat piatră într'o fântână şi a făcut încă două stoguri. De cădeà pe ogoare, numai pământul rămâneà!" (3).

Prin jud. Botoşani se vorbeşte despre o *mare îngheţată* unde sunt locuri de ghiaţă cu nişte *bălauri.* Dacă aceşti bălauri sunt descântaţi de solomonari, ghiaţa îi strânge aşa de tare că-i face să sară în sus, cu ghiaţă cu tot, să se urce în nouri şi de acolo să curgă pe pământ în chip de ploaie cu piatră (4).

Fireşte că dela o astfel de faptă, nici *dracul* nu poate lipsì:

„Pe cer se cunoaşte care e nour de ploaie şi care de *ghiaţă. Sf. Ilie* trage nourul cel de ploaie cu un *bou,* ca să dea apă printre piatră. Câte o dată, boul acela aşà de greu mugeşte, că

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 802.
(2) *Ibidem,* p. 809.
(3) *Ibidem,* p. 807 8.
(4) Acad. Rom., *Ms. no. 3418,* p. 110 v°.

se aude până aicea [tunetul], da *necuratul* trage ghiaţa cu putere de foc" (1), adică cu o maşină cu aburi.

Şi mai departe:

„Piatra o fac *diavolii* cu ciocanele, ca să n'aiba oamenii pâne; dar dacă ţin cele nouă *Joi* de după Paşti, ei atunci n'au putere a o face, căci în Joile acelea o fac" (2).

Sau:

„In cer sunt grămezi de piatră: o strâng dracii, o fac în chip de *cal*, în chip de *bou*, şi pornesc călare prin cer, să o arunce asupra oamenilor, să-i ucidă, să deie foamete, dar sunt oameni cari o ştiu întoarce dela hotar. Când e piatra cal, li-i mai uşor de întors, dar când e bou, tare e greu, că dă cu coarnele să-i împungă pe cei ce voesc să o întoarcă.

Dracii totuna sfărâmă în cer ghiaţă şi fac piatră. Ei, dacă nu s'ar teme de Dumnezeu, ar turnà-o de odată toată, dar Dumnezeu dă ploaie şi o mai înceată.

Piatră, ori că-i pe *berbec*, ori pe cal, pe *porc*, nu-s tare rele; dar când e pe *buhaiu* e tare rea.

Dracul vine cu piatra pe cal, la pietrar şi zice:

— Sloboade-mă!

— Nu te slobod!

— Pocneşte!

Da Dumnezeu tot umblă cu săgeata în urma lui, de-l trăsneşte.

Piatra o fac dracii vara, când e fierbinţeală mare; atunci ei se strâng mai mulţi la un iaz şi suflă până se face ghiaţă. Ghiaţa o sfărâmă şi o ridică în nouri şi-o dau pe satul care vor ei.

Sf. Ilie, de aceea umblă cu *tunul*, ca să-i omoare.

Dacă trece ziua lui Sf. Ilie, nici tunul nu are atâta putere, că piatra nu cumpăneşte aşà tare putere asupra pământului" (3).

Sau:

„După Bobotează nu se spală *cămăşile* două săptămâni, pentru că apele-s sfinţite. Atunci femeile să nu meargă să bată cămeşile la pâraie, că din pricina lor e grindina mare şi sfărâmă pânile oamenilor. Pentru că dracul, la Bobotează, când strigă preotul *chiraleisa*, cade în fundul apelor, cum va bate vre-o femeie cu

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 793.
(2) *Ibidem*, p. 796.
(3) *Ibidem*, p. 801 2.

maiul, la cea dintâi lovitură, el iesă în sus, şi câtă ghiaţă prinde sub unghii, o duce în cer şi din aceea se face vara grindină" (1).

Dracii se folosesc de sufletul copiilor îngropaţi nebotezaţi de multe ori la făcutul pietrii:

„Piatra o fac copiii, cei pe cari-i fac fetele şi-i îngroapă nebotezaţi. Dacă nu-i botează nimeni când strigă, se duc de slujesc dracului.

O fată a făcut odată un copil şi l-a îngropat sub boz. După ce s'a măritat, a făcut cu bărbatul ei alt copil. Acesta erà năzdrăvan.

Intr'o zi îi zice băiatul mâne-sei:

— Mamă, eu mă duc să caut pe frate-meu!

A luat el şi s'a dus până a ajuns acolo unde fac copiii cei nebotezaţi piatră şi a luat şi un tovarăş de drum, dar pe tovarăşul său l-a înnecat. Acolo a văzut cum sfărâmau copiii la ghiaţă, iar un drac mai mare, tot le strigà:

— Mai mărunţel, mai mărunţel!

— Ce faci frate? — l-a întrebat el pe frate-său.

— Ce se fac! Ia năcăjesc! Da mama ce face? Să-i spui că poimâni am să mă duc cu mare alaiu la dânsa!

Băiatul a venit acasă şi i-a spus. Când a treia zi, numai ce vine un *nour de piatră* şi deasupra un *cal de argint*, — acela erà băiatul, — şi cu un domnişor călare pe dânsul, — *dracul*, — şi à dat o piatră, că i-a sfărâmat toată grădina; n'a avut nici un popuşoiu [nestricat]; şi la nimeni altul n'a mai bătut, fără numai la ea. Astfel a rămas săracă, şi a murit şi ea, căci nu aveà ce mâncà. Şi tot la draci s'a dus, pentru păcatul ce a făcut.

Este un loc departe, unde nu luminează niciodată soarele; acolo fac ei piatra.

Piatra, e păcat să o ieai în mână sau în gură, că-i dela dânşii.

Cine iea piatră în gură, acela nu are voie să intre în biserică şapte ani; aşà mare păcat are.

Un om mergând prin Munţiinegri, în Galiţia, a dat de nişte băieţi ce tăiau ghiaţă în munţi. Toţi au sărit la dânsul să-l omoare, dar unul le-a zis:

Lăsaţi-l că-i neam cu mine!

Şi i-a zis să se dea la o parte.

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 704.

Apoi au ridicat ghiaţa cât cărămizile de mari, în cer. Dumnezeu o blagosloveşte şi se face mică.

Piatra, numai atunci bate într'un sat, când în satul acela vreo fată o avut copil şi l-a pierdut şi apoi l-a îngropat undevà. Pe locul acela trebue să vie piatra; ea ucide pământul, îl sfarmă, ca să desgroape ce este ascuns într'însul, să se arăte la lume ce s'a făcut, că nimic nu se poate trece aşà.

Când se face vreo primejduire—ce *vânt* se stârneşte!—când se spânzură cinevà, atunci necuratul porneşte cu bucurie că are un suflet, că e biruitor asupra lui Dumnezeu.

Tot aşà şi cu piatra; par'că Dumnezeu ar da pe lume piatră,—ian cată ce mândreţuri, ce flori şi ce roade dă Dumnezeu pe lume oamenilor! Oare după ce ne-a dat de toate, Dumnezeu ar venì şi le-ar sfărâmà?

Piatra o fac numai *moroii,* adică diavolii acei ce se fac din copiii nebotezaţi: ei sunt cu diavolii la un loc, dar tot nu-s ca dânşii, căci se chiamă că-s din trup botezat. De aceea ei pot să se ridice în nouri,—nici un necurat nu se poate suì cu nourii în cer,—dar cel din copil *prăpădit,* se poate.

Sf. Ilie nu dă cu săgeata în acei draci, dar dă în cei necuraţi, cari sunt din necuratul făcuţi.

Ei fac ghiaţa în cer sau o ridică de prin bălţi şi o sfarmă mărunţel şi apoi merg să o dea pe ogoarele oamenilor, în satul unde s'au întâmplat păcatele. Dacă, poate, fata n'a fost vinovată, dar feciorul a îndemnat-o, atunci merge pe ogorul lui. De aceea se zice în descântece:

— Piatră de fată, ori de fecior, ori de vădană!..." (1).

3. Pentru ca să fie ferite câmpurile cu roade de piatră, trebue să se păzească următoarele:

Podgorenii să lege primăvara câtevà viţe din *vie* cu *salcie* dela Florii (2) sau să îngroape în vie un *ou* din seara Domnului Hristos (Vineria mare) (3).

Să se sărbeze ziua de *Joi mari* (4), iar în ziua de *Vineria mare* să nu se coase nimic (5).

---

(1) Voronca, *op, cit.,* p. 799 800.

(2) Gorovei, *Credinţi,* p. 142.

(3) *Ibidem,* p. 353.

(4) Marian, *Sărbătorile,* II, p. 268.

(5) Gorovei, *Credinţi,* p. 356.

La *Paşti,* cine vrea să nu fie supărat de piatră, să tragă clopotele (1); cine are *vie* şi vrea să nu i-o bată piatra, să nu ciocnească *ouă* în întâia zi a Paştilor (2).

Marţile şi *Joile* după *Paşti,* nimeni nu trebue să-şi opărească sau să-şi spele *rufele* (3).

Să se sărbeze *Joile* de după Paşti; prin unele părţi se sărbează Joia întăia, prin altele a treia sau a noua; prin altele se crede că este bine să se păzească şase Joi, prin altele şapte, iar prin altele toate Joile din cincizecimea luminată (4).

Prin Bucovina se spune că rufele nu trebuie să se spele, — *să se bată,* — în aceste Joi (5).

Privitor la aceste Joi, iată ce se povesteşte prin jud. Botoşani:

„Zice că a fost un împărat, *Joian,* şi acela, când a ajuns la slăbiciune, a lăsat cu limbă de moarte că acea zi [în care va murì el], s'o ţină oamenii pentru binele lor. Şi în ziua aceea măcar să fii dator, să nu te duci la lucru, că *piatra,* de o ţii, va bate ogorul dealături şi al tău nu va fi bătut.

Atunci, în ziua aceea, fierbe mai tare piatra, e mare cumpănă, şi de aceea a zis împăratul să o ţinem. Atunci e *Bulciul cel mare* şi se chiamă *fierberea pietrii!* (6).

Prin jud. Mehedinţi se serbează trei *Marţi,* trei *Joi* şi trei *Sâmbete* de după Paşti, una după alta (7).

Să se sărbeze *Vanghelistul Marcu,* 27 Aprilie (8).

Până pe vremea fânului, femeile n'au voie să meargă cu *furca* în brâu, trecând pe câmpuri, că bate piatra (9).

Să se sărbeze *Izvorul tămăduirii* (10); aceasta sărbătoare cade

(1) Marian, *Sărbătorile,* III, p. 114.
(2) Cred. Rom. din jud. Tutova.
(3) *Revista „Tinerimea română",* VI, 1 2, p. 93.
(4) Marian, *Sărbătorile,* III, p. 162.
(5) Voronca, *op. cit.,* p. 795. — Cf. T. Pamfile, *Sărbătorile de vară,* p. 2 4. — Zanne, *Proverbele,* IX, p. 315.
(6) Voronca, *op. cit.,* p. 795.
(7) *Semn de cinstire lui Serafim Ionescu,* Bârlad 1914, p. 67.
(8) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.,* p. 63.
(9) Gorovei, *Credinţi,* p. 128.
(10) Marian, *Sărbătorile,* III, p. 165.

Vineri, în săptămâna luminată şi deci se spune: Vineria din săptămâna luminată să nu se ţească, căci cum vei baţe cu vătalele, aşà va bate piatra; să nu coşi, căci cum vei sparge pânza cu acul, aşà va sparge grindina samănaturile; şi să nu zoleşti rufe, căci cum clocoteşte uncropul în zolniţă, aşà va clocotì piatra (1 .

Prin unele părţi se serbează zertru piatră nouă *Vineri* de după Paşti (2).

Să se sărbeze Vanghelistu Ioan, 8 Maiu (3).

Să se sărbeze *Gheormanul,* 12 Maiu:

„In ziua asta nu se lucrează nici în câmp şi nu se pliveşte nici în vie. Mai ales în vie nu se lucrează, căci curând curând se stârneşte o ploaie groaznică cu piatră, care prăpădeşte via, viţi cu viţă, par'că ar îndemnà-o cinevà:

Mai jos, Gheormane,
Ca mai e o viţa în vale!

Adică: tot, tot, să nu mai rămâie o viţă zdravănă!

Ci-că erà odată, încoà spre Vlaşca, un om bogat putred, care în ziua de Gheorman, a băgat vreo 20 de oameni la sapa p - rumbului.

Pe seară, vine, nene, o *hală,* de-i face *arie* tot ce săpase. Ce erà să mai facă? Se uità şi el cu mânile în sân cum îşi râdeà naiba de munculiţa lui. Dar el de colo îşi mai făceà din când în când coraj ca Ţiganul:

Pe el, Gheormane,
Ca mai sunt şapte pogoane!

Atât porumb îi mai rămăsese nesăpat" (4).

Să nu *se depene* până la *Ispas* (5).

Să se serbeze *Ion-fierbe-piatră,* 25 Mai, căci el o fierbe şi o duce unde vrea (6).

---

(1) Mari n, *Sărbătorile,* III, p. 166.
(2) C. D. Gheorghiu, *op. cit.,* p. 64.
(3) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.,* p. 65.
(4) *Ibidem,* p. 65. Cf. R.-Codin, *O samă de cuvinte din Muscel,* p. 34.
(5) Voronca, *op. cit.,* p. 795.
(6) Marian, *Sărbatorile,* III, p. 333.

Să se serbeze *Iuda*, între 10 şi 20 Iunie, *Vârtolomeiu*, 11 Iunie (1) şi *Precupul* (2);

Să se serbeze ziua a doua şi a treia după *Sf. Petru* (3).

Merele să nu se arunce în sus (4) până la această zi. Tot astfel să se păzească şi din partea altor poame (5).

Morţii să nu se aducă dintr'alt sat,—să nu fie deci trecuţi peste un hotar,—atunci când s'au spânzurat, înnecat sau au murit de altă moarte grabnică, spre a fi înmormântaţi în ţintirimul satelor în cari au trăit, căci grindina, în vara ce vine, va prăpădì necontenit sămănăturile de pe moşia în care s'a făcut îngroparea (6).

4. Pentru oprirea ploilor cu piatră sau pentru abaterea lor, întâlnim următoarele datini şi credinţi:

Prin unele părţi se trag *clopotele*, dela biserică, cu care chip se socoteşte că ploile se vor abate spre alte moşii; aceasta trebue să se facă înainte de a intrà în hotarul satului la a cărui biserică se trag clopotele, căci altfel nu mai poate aveà nici o înrăurire asupra ploii. Prin Bucovina se crede că nu toate clopotele au puterea de a alungà piatra. „Pentru alungat piatra se toarnă anume clopote, cari se sfinţesc, şi la sunetul cărora fuge nourul" (7).

Să se înfigă în pământ un *cuţit* (8), *o sapă* sau un *topor* (9), punându-se pe muche puţină *sare* (10).

Prin jud. Botoşani, când plouă cu piatră şi-i cumpănă mare când trebue *să se înfibgă* toporul în pragul casii, se zice:

Fugi, fugi, ploaie mare,
Că te-ajunge sfântul soare
C'un maiu,

(1) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.*, 73.
(2) *Ibidem*, p. 79.
(3) Gorovei, *Credinţi*, p. 34.
(4) Cred. Rom. din com. Ardeoani, jud. Bacău, împărt. de d-l D. I. Procopie.
(5) Voronca, *op. cit.*, p. 796.
(6) Cred. Rom. din com. Hânţeşti, jud. Dorohoiu, împărt. de d-l N. V. Hânţescu.
(7) Voronca, *op. cit.*, p. 807.
(8) *Revista Tinerimea română* , III, 1, p. 120.
(9) *Şezătoarea*, III, p. 120. Zanne, *Proverbele*, IX, p. 315.
(10) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu. – *Şezătoarea*, II, p. 194 şi XV, p. 10.

C'un paiu,
Cu sabia lui Mihaiu (1),
Cu toporul Domnului,
Hârşti! capul omului! (2).

Prin Macedonia, ca să înceteze grindina, se obişnueşte a se luà *piroştia* şi a se aruncà anapoda în curte, dinaintea porţii, punându-se un *cleşte* pe ea.

Alteori, când *grindineadză grindină*,— când începe să cadă cu furie, se dă cu *puşca*, „ca să se întoarcă, după cum se crede, pe *vulturul* care aduce grindina. Dacă vulturul se întoarce, grindina încetează îndată (3).

„Când vezi că vrea să mânânce un *şarpe* pe o *broască*, să ieai un beţişor şi să-i desparţi, şi beţişorul acela e bun de alungat piatra. Unde ameninţi cu el, într'acea parte fuge.

Pentru piatră, toamna, după Ziua-crucii, care *şarpe* a muşcat pe cinevà, rămâne afară de pedeapsă; pământul nu-l primeşte pentru păcatul ce l-a făcut. El atunci iesă la drum să-l ucidă omul, să-i iea păcatele. Cine a ucis aşà un şarpe, să strângă *băţul* acela şi când vine piatra, să încunjure casa de trei ori cu băţul şi piatra fuge" (4).

Prin jud. Botoşani se zice că acel băţ trebuie să fie de *alun* (5).

Se pun pe foc *mâţişoare*, — flori de salcie, — dela *Florii* (6); „alţii, când văd că se apropie vre-o grindină mare de sat, oraş, sau ce este, spun că e bine să ieai mâţişoare sfinţite, să ieşi cu dânsele înaintea grindinii pânăce nu apucă aceasta a trece pe hotarul satului sau al oraşului, şi se rosteşte cuvintele întrebuinţate la ajunuri, când postesc, ca să se poată opri, şi cum ai făcut aceasta, grindina îndată apucă în alte părţi" (7).

Prin Bucovina se folosesc de către pietrari „trei crengi de mâ-

(1) Este de sigur vorba de sabia Arhanghelului Mihail cu care iea sufletele oamenilor; cf. Pamfile, *Sărbătorile de toamnă*, p. 77 şi urm.

(2) Impărt. de d-l D. Furtună, com. Mânăstireni.

(3) P. Papahapi, *Din lit. pop. a Aromânilor*, p. 340.

(4) Voronca, *op. cit.*, p. 807.

(5) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 110 v°.

(6) Marian, *Sărbătorile*, II, p. 264.

(7) *Ibidem*, p. 265.

ţişori dela Florii şi trei crengi de *teiu* dela trei Dumineci mari", dar numai până când piatra n'a trecut hotarul (1).

Prin Botoşani „cu stâlpările ce se dau în ziua de Florii, — un fel de lozie, — poate să alunge o fată fecioară piatra. Când vine dela biserică, crenguţa să n'o aducă în casă, dar să o puie afară sub streşina casei şi să zică un descântec, şi când va vedeà nourul, să iea creanga, şi în care parte va ameninţà ea să cadă, într'acolo se întoarce îndată nourul" (2).

Prin Bucovina, unii ştiu să folosească *clocoticiul*,—lemn sfânt, pe care nici tunetul nu-l loveşte, — încingându-sè cu el, şi având în mână un băţ din acest lemn, cu care se poate abate piatra (3).

Prin unele părţi se crede că e bine să se aprindă *lumânarea* dela aer, — dela îngroparea Domnului Hristos, — căci fuge *diavolul* (4), să se înconjoare grădina cu lumânarea dela Paşti (5), să se pună în cele patru cornuri ale ogorului *nafură* dela Paşti, să se afume cu *sfinţituri* dela Paşti, adică ouă, pască s. a. (6).

Să se pună în fereastă *ouă dela Paşti*, cum obişnuesc Macedo-Românii (7).

„Când tună, femeia să ţină *cuţitul* în mână, în sus, şi *lumânarea dela Paşti* aprinsă, în jur cu *buruiene sfinţite dela Paşti*, — flori, — şi să afume cu ele, că îndată fuge *tunul, piatra*. Sau să arunce afară *cociorva* şi *lopata*, cruciş" (8).

„ O dată, când va fi fost aceea, a ars lumea, şi *Maica Domnului* a aruncat *cociorva* şi *lopata* afară, şi numai în locul acela n'a putut să ardă pământul. Şi de pe bucăţica aceea s'a făcut apoi *pământul* ce-l avem astăzi. Altfel ne-am fi prăpădit. De aceea aruncă şi femeia cociorva şi lopata când e piatră, şi atunci grindina se mai potoleşte, căci femeia e pe partea Maicii Domnului. Şi

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 806.
(2) *Ibidem.*
(3) *Ibidem*, p. 547.
(4) Marian, *Sărbătorile*, II, p. 305.
(5) Cred. Rom. din com. Larga, jud. Bacău, împărt. de d-l C. Gh. Vartolomeiu: „Lumânarea dela Paşti este bună să se aprindă la *grindină* şi la alte *pripistènii* mari".
(6) Voronca, *op. cit.*, p. 805.
(7) Cosmulei, *op. cit.*, p. 54.
(8) Voronca, *op. cit.*, p. 805.

de aceea şi femeia are dreptatea ei în lume, şi bărbatul trebue şi pe ea s'o asculte, măcar cât de puţin" (1).

„Când e piatra, să arunci afară *cociorva* şi *lopata*, cu care scoţi din cuptor *nafura*, că stă; uneori ele se pun şi cruciş; în lipsă de lopată, se pune *mătura* şi în locul lor, orice lemn, cruciş" (2).

Prin jud. Botoşani, când bate piatra, femeile închid uşa, după ce mai întâiu au asvârlit afară *cociorva* şi *lopata*, înfigând între ele *toporul* (3).

Tot prin jud. Botoşani, unii ştiu să alunge piatra cu trei mlădiţe de *alun;* două dintr'însele sunt ţinute cruciş, iar cu a treia se taie spre partea de unde vine ploaia (4).

Solomonării sau *vrajitorii* pot să lege piatra înainte chiar de a se ivì într'un sat. Solomonari pricepuţi nu lipsesc. Iată arătanile unui învăţător sucevean, din 1893, cu privire la solomonarul Ion Liciu:

„Acest om e din Râşca, unde îşi are locuinţa. El s'a angajat mai cu toţi sătenii de pe malul Moldovii, până în hotarul judeţului Neamţ. Fiecare cap de familie trebuie să-i dea câte 50 bani şi în unele sate, câte un franc pe vară. In schimb *el se obligă a păzì holdele lor de grindina.* Pe cei ce se opun a plătì, îi ameninţă.

In Giuleşti făcuse angajament cu câte 50 bani de familie. Le puse şi nişte condiţiuni: să sărbătorească *Joile* până la *Sf. Ilie,* în care zile, mai cu samă, să nu întindă *pânză* pe iarbă la soare. Preoţilor le cerù să nu sune clopotele la biserică când vor vedeà o *cumpănă,* nor cu tunete şi trăsnete.

A cerut sătenilor de i-au arătat margenile ţarinei lor, şi le-a însemnat cu nişte steaguri înalte de draniţă. La împlântarea acestora, spuneau cei ce au fost faţă, că i-a oprit a se apropià de el In acest timp ziceà încetişor din gură, scoteà cevà din traista dela şold, şi repede o împlântà în pământul de pe hotar.

La cerinţele sătenilor de a le arătà vro minune de puterea sa, le-a spus:

— Să vă păziţi, când veţi vedeà vro *greutate,* nori cu furtu-

(1) Voronca, *op. cit.,* p. 806.
(2) *Ibidem,* p. 805–6.
(3) Acad. Rom., *Ms. no. 3418,* p. 110.
(4) Cred. Rom. din com. Mânastireni, împart. de d-l D. Furtună.

nă,—că am să torn piatra pe prund,—locul de imaş dintre sat şi malul drept al.Moldovii.

Ce groază straşnică a băgat... în văcarul satului!

Cum înnourà şi tunà, văcarul o tulià în spre sat.

Intr'o zi, nişte nouri grozav de întunecaţi, despre munţii din apus, se lasă repegior pe de-asupra satului, vărsând ploaia în două cu *pocnete* şi fulgere. Văcarul, ca şi cuprins de toate boalele, nici se mai gândeşte la vite: le lasă şi o iea la sănătoasa înspre sat, cătând scăpare. Credeà că acum a venit timpul să se acopere prundul cu piatra făgăduită de proorocul lor. Cum s'a întâmplat, că piatra n'a bătut pe locurile acelea, nici prin împrejurimi, toată vara".

Toate acestea sunt bine crezute. Iată şi spusele ţăranilor:

„La câmp,— jud. Botoşani şi Iaşi, unde merg vara la lucru, — erà un boier cu moşii, şi în tot anul îl băteà piatra, de n'alegeà nimic. S'a găsit un solomonar de s'a dus la el şi i-a zis:

— Cucoane, să-mi dai 50 de franci, şi să-mi faci un ocol mare, şi las', dacă ţi-a mai bate piatra!

Boierul i-a dat aşà. El a pândit când a venit o *zloată*, şi şi-a luat în spate o lopată şi-un topor. Ce-a zis din gură, nu ştiu, dar atâta: a grămădit piatra în ocol, că nu mai ţineau gardurile.Cum o stat, repede cu lopata, de dă într'o parte piatra. Când dedesubt, numai dă de un *bălaur* care mai mişcà din coadă. Haţ! toporul şi taie capul bălaurului!

Boierul i-a dat cei 50 de franci şi el s'a dus în drumul lui. Şi din vara aceea, n'a mai bătut piatra pe moşia boierului" (1).

„Cine posteşte cele trei *ajunuri*: al Crăciunului, al Anului nou şi al Bobotezii, are mare putere înaintea lui Dumnezeu şi multe celea poate face: acela poate înturnà şi *piatra*. Când vede că vine nourul, să se desbrace în pielea goală, să iea două *cuţite*, câte unul în fiecare mână, să le întoarcă cu *ascuţitul* la spate, şi mergând, ca şi cum ar vrea să sparie pe cinevà, să zică:

Ho, *Sfinte Ilie*, opreşte-ţi *buhaiul!*

Şi nourul fuge!" (2).

Astfel postesc *pietrarii*: „La ajunul cel întâiu, face pietrarul o

(1) *Şezătoarea*, II, p. 141 2.
(2) Voronca, *op. cit.*, p. 792.

turtă din cel întâiu aluat şi pune în ea de toate bucatele ce sunt pe masă ; ieră apoi cu turta în prag şi zice :

— Poftim, piatră, la mine, la masă! Cum nu vezi tu amù pânile mele, şi n'ai nici o putere, aşà să n'ai putere vara, în câmpuri, când vei venì!

Aşà chiamă el cu turta ceea piatra în trei ajunuri, şi apoi vara, când merge la alungat piatra, iea turta într'o mână şi *mâţişori dela Florii* în alta, şi tot în una dă din mâni,—o alungă, unde vrea el, că are drept: de ce n'a venit atunci când a chemat-o? (1).

„Piatra o leagă pietrarii de *ajunul Crăciunului.* Toată ziua postesc iar seara pun pe masă din toate roadele pământului. Masa lor e ţarină atunci. Inainte de a se pune la masă, se pun în genunchi şi chiamă să vie *piatra,* că de nu va venì atunci când o chiamă ei, la vară n'are dreptul să vie ea. Zic astfel de trei ori şi înnoadă noduri pe aţă de cânepă uitată pe ogor, şi piatra e legată. Cu acele *noduri* şi cu *coasa,* merg apoi ei vara şi-o alungă descântând" (2).

„In Ostriţa erà un om ce ştià a întoarce piatra. El se legà peste trup în cruciş cu lemn de *clocotici* şi aveà o vargă de clocotici în mână. Piatra venià în chip de *bou* până la hotar şi-l rugà:

— Dă-mi drumul, că crăp!

Dar el n'o lăsà. Trebuià numaidecât să se ducă peste păduri, peste ape, unde o trimeteà el. Dacă n'ar fi avut varga cea de clocotici în mână, nu l-ar mai fi întrebat: ar fi bătut. Dar aşà, nu se puteà apropià" (3).

Prin unele părţi se crede că sunt oameni cari ştiu să alunge piatra cu beţe de alun trimiţind-o spre păduri (4).

5. Pentru încheiere, adăogăm următoarele credinţi :

Dacă *tună* primăvara, înainte de a se fi luat zăpezile, este semn că peste vară va bate piatră multă (5).

Dacă la Paşti plouă cu piatră, anul va fi mănos (6).

---

(1) Voronca, *op. cit.,* p. 801.
(2) *Ibidem,* p. 800.
(3) *Ibidem,* p. 801.
(4) D. Dan, *Staja,* p. 100.
(5) *Sezătoarea,* XV, p. 10.
(6) Marian, *Sărbătorile,* III, p. 102.

Când plouă întâiu cu piatră, prin unele părţi din jud. Tutova obişnuesc unii a se muià la cap cu fire din acea piatră, ca să fie scutiţi de durere de cap peste vară (1).

„Până la *Sf. Ilie,* piatra merge asupra vântului, dar după Sf. Ilie, după vânt. *Pintra are vântul ei,* afară de vântul acesta" (2).

(1) Cred. Rom. din com. Schineni, împart. de d-nii fraţi Cahu.
(2) Voronca, *op. cit.,* p. 802.

PARTEA VII.

CURCUBEUL.

1. *Curcubeul*, numit şi *curcubău, curcu-boului* (1), *brâul Maicii Domnului* (2), *brâul cerului* (3), *curuna cerului* (4), *brâul lui Dumnezeu* (5), *brâul Cosânzenii* (6) sau *brâul popii* (7), acea

Naframa vargata,
Peste mare aruncată (8),

este, după unele credinţi, un semn lăsat de Dumnezeu că *ploaia* va încetà (9). Aceasta provine poate din legământul pe care Dumnezeu l-a făcut cu Noie, după potop, dacă nu cumva atât credinţa populară, cât şi versiunea biblică, nu vor aveà acelaş izvor.

Iată ce scrie Biblia:

„Şi Dumnezeu vorbì lui Noe şi fiilor lui cari erau cu dânsul, zicând:

— Şi eu, iacă eu întăresc legământul meu cu voi şi cu seminţa voastră după voi, şi cu toate vieţuitoarele cari sunt împreună cu voi: cu paseri, cu vite, cu toate fiarele pământului cari sunt împreună cu voi, cu toate câte au ieşit din corabie, cu toate animalele pământului. Da, eu întăresc legământul meu cu voi, că nu se va mai pierde tot corpul de apa potopului, şi că *nu va mai fi potop*, ca să strice pământul.

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 869.

(2) *Dicţionarul limbii române*, la cuv.

(3) Voronca, *op. cit.*, p. 868.

(4) *Ghiluşul*, I, no. 2, p. 12: „Curcubeul e un brâu alb, galben şi verde cu roşu: cununa cerului".

(5) *Şezătoarea*, I, p. 125.—*Idem*, VI, p. 30. Zanne, *Proverbele*, IX, p. 299.

(6) *Dicţionarul limbii române*, la cuv.

(7) *Sezătoarea*, VI, p. 30.

(8) A. Gorovei, *Cimiliturile Românilor*, p. 123.

(9) *Sezătoarea*, IV, p. 119.—*Idem*, VI, p. 30. Zanne, *Proverbele*, IX, p. 869. P. Papahagi, *Din lit. pop. a Aromânilor*, p. 190. *Ghiluşul*, I, no. 2, p. 12.

Şi a zis Dumnezeu:

— Acesta este semnul legământului care-l pun eu între mine şi între voi şi între toate vieţuitoarele cari sunt cu voi pentru toate generaţiunile. Eu am pus *curcubeul* meu în nouri şi *acesta va fi semn de legământ* între mine şi între pământ. Şi când eu voiu acoperì pământul cu nouri, curcubeul se va arătà în nouri. Şi-mi voiu aduce aminte de legământul meu ce este între mine şi tine şi între toate vieţuitoarele de verice corp; şi apa nu se va mai face în potop ca să piardă tot corpul. Şi arcul va fi în nouri şi eu îl vou vedeà pe el spre a-mi aduce aminte de éternul legământ care este între Dumnezeu şi între toate vieţuitoarele de verice corp care este pe pământ.

Şi Dumnezeu zise lui Noe:

— Acesta este semnul de legământ pre carele l-am întărit între tot corpul care este pe pământ" (1)

De aici fireşte iesă credinţa pe care o întâlnim aproape la toate poparele creştine, care arată că curcubeul este semn că nu va mai fi un al doilea potop.

Mai numeroase sunt însă alte socotinţi cari dau curcubeului alte obârşii. Foarte multe întâlnim prin Bucovina:

Curcubeul este o fată de om bogat care păşteà odată vite pe lângă un pârău; deodată a venit un nour care a ridicat-o în cer şi acolo s'a prefăcut în brâul frumos pe care îl vedem şi astăzi.

Curcubeul este făcut din om.

Curcubeul este o fiinţă minunată care stă cu gura într'un lăcuşor (2).

Curcubeul este un drum pe care merg *bălaurii* când duc apă în cer, pentru ploaie.

Curcubeul este făcut din trei surori: „una roşă, una galbenă şi una albastră. Una-i creştină, alta-i catolică şi alta-i jidaucă. Ele se sfătuesc pe cari ţări să dea ploaie. Şi pe o ţară dau, da pe alta nu. Ploaia o scot din mare" (3).

(1) *Facerea*, $9_{8}-9_{17}$

(2) Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 244.

(3) Voronca, *op. cit.*, p. 868 9.

Curcubeul este făcut din *Duminica* jidovească şi cea creştinească. E tare păcat, c'o coc şi-o frig pe sf. Duminică. La Sf. Ioan din Suceava este icoana ei cu copilul în braţe şi zice că e toată neagră, tăiată şi supărată. Numai Jidanii pe Duminica lor o cintesc, şi de aceea, cât e de veselă pe curcubeu! căci dunga roşie de pe curcubeu este Duminica jidovească, iar cea albastră, cea creştinească (1).

Curcubeul este făcut „din soare şi din apă".

Prin jud. Vâlcea se spune despre curcubeu că are trei colori: roşu, galben şi verde. Dacă se vede roşu mai mult, este semn că în acel an va fi *vin* din îmbieşugare; de va fi mai mult galben, este semn de multă roadă în *grâne*, iar de va fi verde, vor prisosì *fâneţele* (2).

Prin jud. Dâmboviţa se spune că dacă curcubeul e mai mult roşu, prevesteşte bielşugul de *vin;* de va fi mai mult verde, va fi frumos grâul, iar dacă va fi mai mult albastru, este o prevestire pentru *secetă* şi moarte (3).

Prin jud. Botoşani se crede că dacă predomneşte coloarea roşie, este semn de *vânt;* cea verde prevesteşte bielşugul în *grâu*, iar cea albastră, *secetă* şi moarte (4).

El are o gură ca a boului (5), cu care suge apă din pâraie şi mare, atunci când oamenii se roagă pentru ploaie sau când Dumnezeu soroceşte ploaia, şi apoi o răvarsă asupra pământului (6). După cât de mare este apa din care bea curcubeul, aşà va fi şi ploaia: dacà apa va fi mare, şi ploaia va fi mare (7).

Prin Ţara Haţegului se crede că curcubeul bea apă cu amândouă capetele din câte un râu (8).

Când apa suptă, ca de obiceiu, este gata să se isprăvească,

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 265.

(2) Cred. Rom. din com. Voiceşti, împărt. de d-l I. N. Popescu.

(3) Gorovei, *Credinţi*, p. 93.

(4) Cred. Rom. din com. Truşeşti, împărt. de d-l C. Atanasiu.

(5) Voronca, *op. cit.*, p. 869.

(6) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu: „Prutul este adapătorul curcubeului când se arata la răsărit şi Siretul, când se arată la Apus. Voronca, *op. cit.*, p. 868. — *Ghiluşul*, I, no. 2, p. 12.

(7) Voronca, *op. cit.*, p. 868: Când e Dunărea mare, toamna, n'are să fie ploaie, dar când e mică, da, căci a băut din ea curcubeul.

(8) Densuşeanu, *op. cit.*, p. 285.

curcubeul începe să sugă cu mai multă putere. Atunci se vede cum partea lui de deasupra este mai neagră. Când trebue să ploaie mai mult şi un curcubeu nu dovedeşte cu suptul apii, Dumnezeu porunceşte să se mai facă un curcubeu, şi acesta se şi arată deasupra celui dintâiu, dar el este mai slab (1).

Dacă nu se spune că de multe ori suge *broaşte* şi *bălauri*, cari cad apoi din nouri odată cu ploaia, cum face *sorbul*, totuş se spune că s'a întâmplat să sugă oameni: „O fată spălà cămeşile la pârău şi curcubeul a tras-o şi a slobozit-o tocmai de cea parte. Fata nu ştià altă limbă decât italieneşte. Cu mare greu s'a găsit un italian şi a'nţeles-o şi a trimis-o în ţara ei (2).

Pe *Sf. Varvara*, fată de păgân, a luat-o Dumnezeu la cer prin ajutorul curcubeului, că s'o scape de urgia celor ce-o urmăriau (3).

De este vreun om aproape, când bea, îl trage şi-l sloboade de cela capăt; atunci, acel om e o lună bărbat şi o lună femeie, şi cunoaşte orişice în stele (4).

Curcubeul nu bea apă de-a dreptul, ci printr'o pietricică găurită. Prin jud. Vâlcea (5) aceste pietricele (fig. 3) se strâng şi se păstrează ca şi în Bucovina, pentru tămăduitul vacilor cu ugerul bolnav. „Oamenii, când găsesc această piatră, prin care a băut curcubeul apă, o strâng ca pe un odor scump şi o lasă moştenire din tată în fiu. E bună de muls *vaca*, de trei ori, în cruciş, când e laptele cu sânge. E bună de descântat de *gâlci*, de *guşă*, — tot suflă pe piatră şi o lipeşte de gâlcă. Iar când fată întâiu vaca, de va mulge-o prin aceea şi va spălà vaca şi viţelul cu lapte, şi le va da să bea, nu le mai strică nime" (6).

Apa din care bea curcubeul are o mare priinţă roadelor câmpului. Dacă se udă bucatele la o secetă cu o astfel de apă, bu-

---

(1) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu, — *Şezătoarea*, XIV, p. 71.

(2) Voronca, *op. cit.*, p. 868.

(3) T. Pamfile, *Sărbători de toamnă*, p. 153—4.

(4) Voronca, *op. cit.*, p. 865.

(5) O frumoasă colecţiune de aceste pietre găurite am văzut la d-l C. N. Mateescu, profesor în R.-Vâlcea. Aceste pietre se folosesc ca *plumbi*, ca greutăţi, pe partea de jos a voloacelor de prins peşte, ca să meargă pe pământ, să nu treacă peştele pe sub ele.

(6) Voronca, *op. cit.*, p. 869.

catele cresc minunat. „Odată s'a găsit undevà locul unde bea curcubeul deschis şi oamenii au luat apă şi au stropit câmpul şi anul acela a fost tare bună pânea; da altă dată au găsit închis şi a fost secetă" (1).

Cine merge în genunchi până la locul unde s'adapă curcubeul, întinereşte ca un copil (2); dacă merge până acolo în genunchi, şi bea apă, se face fată, de-a fost băiat, şi băiat, de a fost fată (3).

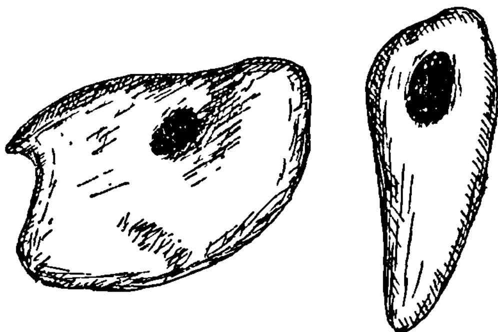

Fig. 3. Pietre prin cari suge curcubeul apă.

Românii macedoneni cred că aceasta se întâmplă atunci când o fată sau un flăcău trece pe sub curcubeu Meglenitii adaugă însă că unul ca acesta, care-şi schimbă firea trupească, trebue să moară după trei zile (4).

Prin Moldova se crede că cine bea apă dc unde bea curcubeul, se face o lună băiat şi o lună fată (5).

Credința în această schimbare o aflăm şi la *Francezi* (6).

Cine merge călare pe *porc* unde bea curcubeul apă, şi se dă de trei ori peste cap, se face o lună băiat şi o lună fată. Şi care femeie îngreueată va merge în genunchi până unde bea apă curcubeul, să zică „tatăl nostru" de trei ori şi să bea apă mai la

(1) Voronca, *op, cit.*, p. 869.

(2) Cred. Rom. din com. Larga, jud. Bacău, împărt. de d-l C. Gh. Vartolomeiu.

(3) *Şezătoarea*, VI, p. 31. Zanne, *Proverbele*, IX, p. 299.—Acad. Rom., *Ms. no. 3418*, p. 244: Cine merge până la locul unde stă curcubeul cu gura în lăcuşor, de-i bărbat se face fată, şi de-i fată se face bărbat. Desuşeanu, *op. cit.*, p. 285: „Cine merge în coate şi în genunchi până la locul unde bea el apă, să bea de acolo şi să se întoarne peste cap, din fecior se face fată şi din fată se face fecior".

(4) P. Papahagi, *Din lit. pop. a Aromânilor*, p. 190.

(5) *Şezătoarea*, XIV, p. 71: „Cine bea apa dintr'un loc cu curcubeul, acela într'o lună e prunc şi alta fată".

(6) *Mélusine*, II, p. 12, după P. Papahagi, *Din lit. pop. a Aromânilor*, p. 190.

vale, copilul acela ce-l va face, are să fie o lună fată şi o lună băiat, şi are să ştie tot ce-i pe lume, are să fie năzdrăvan" (1).

De asemeni se face năzdrăvan cel ce va merge în genunchi până la gura curcubeului, zicând de asemeni „tatăl nostru" (2).

Credinţa aceasta o întâlnim şi la *Polonezi* (3).

Cine vrea să aibă peliţa albă şi lucie, să se spele cu apă din coada curcubeului (4).

Cine va vrea să găsească o *comoară*, să iea două cofe de apă şi să meargă în coate şi în genunchi până unde bea curcubeul apă (5).

De multe ori curcubeul îşi are numai un capăt mai frumos: acesta este gura lui (6); despre celalt capăt Macedo-Românii cred că se odihneşte pe o colină sau o măgură, — o *dzĕană* (7).

Prin Ţara Haţegului, când copiii văd curcubeul, cântă:

Curcubeu, beu,
Bea apă din tău;
Curcubiţă, biţa,
Bea apă din viţă! (8).

2. In legătură cu credinţa pe care o întâlnim pretutindeni că curcubeul suge apă din ape, — credinţă care o au şi *Francezii* (9), —găsim şi descântecul pentru secarea *guşii*, la cei ce o au.

Acei guşaţi, când văd curcubeul, freacă guşa şi zic:

Curcubeu,
Curcubeu,
Bea de unde-i bea,
Bea din guşa mea! (10).

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 868.
(2) *Ibidem.*
(3) *Revue des traditions populaires*, XXVII, p. 65.
(4) *Şezătoarea*, VI, p. 31. Zanne, *Proverbele*, IX, p. 299.
(5) *Ibidem.*
(6) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(7) P. Papahagi, *Din lit. pop. a Aromânilor*, p. 189 90.
(8) Desuşeanu, *op. cit.*, p. 285 6.
(9) *Revue des traditions populaires*, XVIII, p. 374.
(10) Voronca, *op. cit.*, p. 870.

Prin. jud. Bacău se strigă:

Curcubeu,
Curcubeu,
Nu bea apa din pârau,
Ci ţi-oiu da,
Dintr'o ulceà:
Bea apă din guşa mea! (1).

Prin alte părţi, descântecul se rosteşte de cel ce are guşă atunci când vede întâiaş dată curcubeul, bătându-şi guşa cu un ac sau un os, şi este aceasta:

Curcubeu, de unde bei?
Bea din guşa mea! (2).

3. „Când vezi întâiu curcubeu, să zici:

Curcubeu,
Curcubeu,
Acel roş, al meu,
Acel verde-al tau!,

că cel roş e mai frumos, e vesel şi eşti vesel tot anul" (3).

Ca să le crească părul, copiii macedo-românii când văd curcubeul zic:

Cureubèĭ, bèĭ,
Pon s-ti pleţĭ si beĭ
Una pică di apu,
La minii-nĭ criscură perilı pon di bron!

Adică:

Curcubeule, beule,
Până să te pleci sa bei
O picătură de apa,
Mie-mi crescură perii până la brâu! (4).

Tot pentru aceasta se roagă şi copiii Românilor din Meglenia (5), şi tot aşà.

La acestea adăugăm şi următoarele credinţi:

Dacă se arată curcubeul dimineaţa pe pâclă, este semn că lung timp vor fi pâclele cu buri (6).

---

(1) Cred. Rom. din com. Larga, jud. Bacău, împărt. de d-l C. Gh. Vartolomeiu.

(2) *Şezătoarea*, I, p. 126.

(3) Voronca, *op. cit.*, p. 869.

(4) P. Papahagi, *Din lit. pop. a Aromânilor*, p. 189.

(5) Idem, *Megleno-Românii*, I, p. 47.

(6) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 119.

Dacă curcubeul se arată dimineaţa, se socoate ca un semn prevestitor de *secetă* (1).

Dacă curcubeul se arată seara, prevesteşte vreme bună (2).

Macedo-Românii cred că dacă curcubeul se iveşte de mai multe ori, e o prevestire că *măslinele* se vor face din bielşug (3).

---

(1) Cred. Rom. din com Ţepu, jud. Tecuciu.
(2) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 120.
(3) Cosmulei, *op. cit.*, p. 46.

PARTEA VIII.

ZĂPADA.

---

1. *Zăpada, omătul* sau *neaua* se face din apă, „din aburi", ca şi ploaia, şi stă astfel în nouri până când dă Dumnezeu să ningă, căci, după cum „sunt nouri de ploaie, sunt şi nouri de ninsoare". „Iarna nu poate plouà din pricina frigului ; de aceea ninge".

„Zăpada cade din nouri, din cer. Dumnezeu o face. O samănă ca şi cum ar cerne mălaiul prin ciur, căci are şi ciur, şi sită!" (1).

Dumnezeu trimite ninsoarea ca să acopere pământul, ca să ferească de îngheţ sămănăturile făcute de toamna şi rădăcinile ierburilor cari în primăvară trebue să dea colţ şi să înverzească pământul ca de obiceiu".

O ninsoare prea de timpuriu venită, se înseamnă ca cevà minunat: „Să să ştie, că în anul acesta 1777, înaintea Vinerii[i] mari, au nins omăt mare cât au pus oameni toată marha *(marfa, vite de negoţ ?)* şi le-au dat fân. Şi De[a]că au nins, au stătut omătul pe pământ o săptămână, şi au fost frig ca iarna. Scris-am eu mnogo greşnii *(mult păcătosul)* popa Ioanichii ot Bărgău ot Gioseni" (2).

Când timpul se răceşte bine, trebue să ningă.

Ori cum, *Sfântul Nicolae,* dacă nu găseşte pământul alb, aduce el ninsoarea : El vine pe cal alb şi „îşi scutură barba" de ziua lui (3). Altfel e o minune să apuce Sf. Nicolae şi Crăciunul *iarna goală, pământul neîmbrăcat.*

---

(1) *Ghiluşul,* I, no. 2, p. 14.

(2) *T. Codrescu,* I, p. 62.

(3) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.--C. D. Gheorghiu, *op. cit.,* p. 101.

Intâia zi când ninge trebue ţinută minte; în acea zi a săptămânii trebue să se samene *bostanii,* ca să crească mari şi frumoşi.

Omătul de primăvară se numeşte *omătul mieilor,* adăogându-se, pentru Bucovina, şi al *pasărilor* (1).

Umezeala care rămâne în pământ după ce *omătul s'a luat,* — s'a topit, se numeşte *must,* — *mustul omătului,*—care, oricât de mult ar fi, nu se socoteşte bun pentru câmp: „Mustul omătului nu-i bun pentru arătură; e tare, ca un fel de leşie. După ce omătul s'a luat, trebue ploi, să spele pământul de must" (2).

2. Semnele de ninsoare sunt de obiceiu acele pe cari le-am văzut la schimbarea sau stricarea vremii, atunci când urmează *să vremuească* (3). La acele credinţi adăugăm şi pe cele ce urmează:

Dacă *broaştele* cântă înainte de *Alexă,* este semn că va ninge de timpuriu (4).

Când *cânele* se tăvăleşte pe jos, are să ningă (5).

Dacă *ceaunul* va arde pe fund, este semn că va ninge (6).

Dacă *ciorile* se vor strânge grămadă şi vor croncănì, ori dacă vor sburà pe sus (7), va ninge.

Dacă *ferestele vor asudà,* va ninge (8).

Dacă *florile* vor înflorì toamna, este semn că va ninge în grabă (9).

Dacă *huhurezul* cântă în postul mare, vor fi *omète* târzii (10).

Dacă visezi *luptă* (11), va ninge.

Dacă *mâţa* se va pune cu spatele la foc, va ninge (12).

---

(1) Gorovei, *Credinţi,* p. 249.
(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(3) Şt. St. Tuţescu, *Taina ăluia,* p. 112.
(4) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.
(5) *Şezătoarea,* IV, p. 120.
(6) Cred. Rom. din com. Ardeoani, jud. Bacău, împărt. de d-l D. I. Procopie.
(7) *Şezătoarea,* I, p. 121; IV, p. 119. Voronca, *op. cit.,* p. 140.
(8) Gorovei, *Credinţi,* p. 369.
(9) *Şezătoarea,* VI, p. 31.
(10) Gorovei, *Credinţi,* p. 369.
(11) Cred. Rom. din jud. Muscel.
(12) Gorovei, *Credinţi,* p. 369.

Dacă *pomii* vor face roade multe, iarna va fi cu multă zăpadă (1).

Dacă *scroafa* adună paie, va ninge (2).

Când *şoarecii* îşi fac cuiburi sus, are să cadă omăt mare (3).

Dacă *slănina lăcrămează* în pod, ninge (4).

Dacă *vrăbiile* se vor strânge la un loc şi vor ciripì (5) sau vor sburà în toane va ninge (6).

Dacă visezi *ouă* (7), *oi* albe, *gâşte*, *raţe* sau *brânză* (8), va ninge a doua zi.

3. *Fulgii* de omăt când sunt mai mari, se numesc în glumă *foloştine*, *lostopane* sau *obiele;* deci, când ninge cu fulgi mari, se va zice că Dumnezeu se descalţă şi atunci îi curg obielele. Altfel, când ninge, obişnuit, se zice că Dumnezeu sau *iarna*, îşi bate cojocul.

Dacă nu-i frig, când ninge, copiii sar şi fug, strigând:

Ninge,
Ninge,
Popa 'ntinge,
Preoteasa plânge!

îşi fac *gogoloaşe*, se bat cu ele, fac *oameni* din zăpadă şi se dau cu *sania*.

Ninsoarea se cimileşte:

Câte stele
Logostele
Lucesc sub picioarele mele!

Dela noi în lumea mare,
Vezi tot stele sclipitoare!

Vin oile dela munte
Cu steluţele în frunte (9).

---

(1) Cosmulei, *op. cit.*, p. 50.
(2) P. Ispirescu, *Poveştile unchiaşului sfătos*, Bucureşti 1907, p. 316.
(3) *Şezătoarea*, IV, p. 119.
(4) *Idem*, p. 63.
(5) Marian, *Sărbătorile*, I, p. 121.
(6) Gorovei, *Credinţi*, p. 369.
(7) *Şezetoarea*, VI, p. 61.
(8) Voronca, *op. cit.*, p. 931.
(9) A. Gorovei, *Cimiliturile*, 239.

Sau:

Vin oile dela munte
Cu steluțe mândre 'n frunte.

Dela munte
Pân' la munte,
Steluțe mărunte (1).

Ninsoarea cu soare:

Mii de păsărele sbor:
Vine un om fără mâni, fără picioare
Şi le mănâncă fără gură (2).

Despre troianul aşternut:

Ce se zideşte fără cărămidă
Şi sboară fără fulgi? (3).

S'a dus Chică-Vodă la Vodean,
Să-i înceapă un izvor
Cu mare cusutură,
Fără leac de tivitură (4).

4. Când fulgii cad rari şi numai un timp scurt, se zice că *fulguie,* iar acea ninsoare se chiamă *fulgueală, prâşcău* (5), *pârşcău* (6) sau *fluştureală,* care, uneori este amestecată şi cu ploaie (7).

Când ninsoarea este mare, se chiamă *ningău* (8).

Stratul aşternut pe pământ poartă iarăş numele de *nea, omăt* sau *zăpadă,* sau *homete, omète,* pl. *omeți* (9), *nămete,* pl. *nămeți, nămat,* pl. *nămeți* (11) sau *troian* (12).

De aici, acoperirea cu totul a drumurilor, localităților şi vietă-

---

(1) N. Păsculescu, *op. cit.,* p. 103.
(2) A. Gorovei, *op. cit.,* p. 238.
(3) N. Păsculescu, *op. cit.,* p. 103.
(4) Gorovei, *op. cit.,* p. 238: corectă poate fi:

S'a dus *Ghica-Vodă* la *vodeasă*
Să-i înceapă un *izvod* lat
Cu mare cusătură,
Fără leac de tivitură.

(5) R.-Codin, *O samă de cuvinte,* p. 60.
(6) Culegere din com. Voiceşti, jud. Vâlcea, împărt. de d-l I. N. Popescu.
(7) Idem, *Ingerul Românului,* p. 342.
(8) *Şezătoarea,* V, p. 114.
(9) Viciu, *Glosar,* p. 63.
(10) Vârcol, *op. cit.,* p. 94.
(11) R.-Codin, *O samă de cuvinte,* p. 52, 55.
(12) Culegere din com. Țepu, jud. Tecuciu.

ţilor se chiamă *în zăpezire, înnămeţire, întroienire* sau *zăpezire, nămeţire, troienire,* cu verbile respective.

Când fulgii sunt înlocuiţi prin nişte bobiţe, ninsoarea aceea se chiamă *ţârţâră*.

Ninsoarea amestecată cu ploaie, cum e acea din *zilele babelor* se chiamă *làpoviţă* (1), *zloată* (2) sau *şlèpoiţă* (3).

O lapoviţă, încă mai apoasă, îngheaţă de multe ori de îndată ce cade pe pământ, se preface într'un soiu de gheţuşcă foarte alunecoasă. Aceasta se chiamă *policie* (4) sau *pòliviţă* (5).

Şleaul este noroiul amestecat cu zăpadă (6), când despre ninsoare se poate zice că

Naşterea mi-i sclipicioasă,
Ingropăciunea mi-i tinoasă (7).

Prin unele părţi acestui noroiu i se zice *flioşcăeală, mişelie,* ş. a.

5. Credinţi felurite mai adăogăm :

Dacă la culesul popuşoilor cuiburile de şoarece vor fi pe pământ, iarna va fi goală de omăt, iar de va fi pe strujan, sus, până acolo va fi omătul de mare (8).

Când iarna fulguie cu soare, se zice că va ninge târziu (9).

De va fi iarna omăt mult, nu vor fi furtuni şi viscoliri peste vară, iar anul va fi mănos (10).

Dacă în ziua de Sf. Trifon (1 Fevruarie), căruia i se zice şi „Trif cel nebun", nu este omăt, se crede că *se va pune*: dacă însă atunci este omăt, se crede că *se va sparge* (11).

Câtă vreme va ninge la sfârşitul câştegilor de carne, atâta vreme va plouà în postul *Sântă-Măriei* (12).

---

(1) Pretutindeni.
(2) Al. Vasiliu, *Cântece şi urături,* p. 207. Nu credem să fie prea bine definită: „Ploaie cu ninsoare, un fel de ninsoare udă care se ţine de crengile copacilor, îngreunându-i să-i darme" ; aceea-i promoroaca.
(3) Viciu, *op. cit.*, p. 78.
(4) In Ţepu, jud. Tecuciu.
(5) Viciu, *op. cit.*, p. 69.
(6) In Ţepu, jud. Tecuciu.'
(7) Gorovei, *Cimiliturile,* p. 238.
(8) Idem, *Credinţi,* p. 321.
(9) *Şezătoarea,* VI, p 62..
(10) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 116.
(11) Gorovei, *Credinţi,* p. 378.
(12) Cred. Rom. din Bucovina, împărt. de d-l D. Dan.

Dacă la *Sf. Vasile* va fi omăt cu steluţe şi ger, anul va fi slotos (1); dacă la această sărbătoare vremea va fi moale sau va ninge, anul va fi îmbielşugat (2).

Dacă va fi omăt la *Sfinţi,* 9 Martie, anul va fi tot astfel, îmbielşugat de toate (3).

De asemeni, dacă va fi pământul acoperit cu omăt în seara de *Ovidenie* (4), sau dacă va fi ninsoare la *Crăciun* (5), peste an nu va fi lipsă de nimic.

---

(1) Marian, *Sărbătorile,* I, p. 149.

(2) Cred. Rom. din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

(3) *Şezătoarea,* VI, p. 21.

(4) Cred. Rom. din com. Fârţăneşti, jud. Covurluiu, împărt. de păr. I. C. Beldie.

(5) R.-Codin, Mihalache, *op. cit.,* p. 97.

INDICE ŞI GLOSAR

D.

F.

J.

L.

M.

R.

T, Ţ.

U.

V.

Z.

CUPRINSUL

DIN PUBLICAŢIUNILE ACADEMIEI ROMÂNE

	L. B.
Crăiniceanu Dr. Gh., Igiena ţăranului român. Locuinţa, încălţămintea şi îmbrăcămintea ; alimentaţiunea în diferite regiuni ale ţerii şi în diferite timpuri ale anului. 1898	5.—
Gorovei Artur, Cimiliturile Românilor. 1898	3.—
Grigoriu Gr., Medicina poporului. I. Boalele oamenilor. *Anal. Acad. XXX Lit.*	1.60
— II Boalele vitelor.—*Anal. Acad. XXX Lit.*	0.50
Jarnìk Dr. I. U. şi A. **Bârseanu**, Doine şi strigături din Ardeal cu un glosar complet de Dr. I. U. Jarnik. Buc. 1895	——
Lupaşcu D. P., Medicina babelor. Adunare de descântece, reţete de doftorii şi vrăjitorii băbeşti. Cu un raport de *Prof. I. Bianu.— Anal. Acad. XII Lit.*	——
Manolescu Dr. N., Igiena ţăranului. Locuinţa, iluminatul şi încălzitul ei. Imbrăcămintea, Incălţămintea, Alimentaţiunea ţăranului. 1895	5.—
Marian S. Fl., Cromatica poporului român.— Discurs de recepţiune,—cu răspuns de *B. P. Haşdeu.—Anal. Acad. IV. 2*	1.—
— Descântece adunate de G. Săulescu. Raport—*Anal. Acad. V. 2.*	——
— Vrăji, farmece şi desfaceri.—*Anal. Acad. XV Lit.*	1.—
— Insectele în limba, credinţa şi obiceiurile Românilor. 1903	6.—
— Legendele Maicei Domnului. 1894	4.—
— Naşterea la Români. Studiu etnografic. 1892	5.—
— Nunta la Români. 1892	10.—
— Inmormântarea la Români. 1892	5.—
— Sărbătorile la Români:	
— *Vol. I.*— Cârnelegile. 1898	3.—
— *Vol. II.*—Păresimile. 1899	3.—
— *Vol. III.*— Cincizecimea. 1901	4.—
Obedenaru Dr. M. G., Texte macedo-române, basme şi poezii poporale dela Cruşova. Publicate după manuscriptele originale, cu un glosar complet, de *Prof. I. Bianu.* Buc. 1891	4.—
Otescu I., Credinţele ţăranului român despre cer şi stele. — *Anal. Acad. XXIX Lit.*	1.—
Pamfile Tudor. Jocuri de copii, adunate din satul Ţepu (jud. Tecuciu). —*Anal. Acad. XXVIII Lit.*	1.40
— Jocuri de copii, adunate din satul Ţepu (jud. Tecuciu) Mem. II	1.60
Papahagi-Vurdună P. N., Jocuri copilăreşti culese dela Românii din Macedonia.—*Anal. Acad. XXV Lit.*	0.75
— Megleno-Românii. Studiu etnografico-filologic. Partea I. — *Anal. Acad. XXV Lit.*	1.40
— Partea II. *Anal. Acad. XXV Lit.*	1.40
— Graie aromâne.—*Anal. Acad. XXVII Lit.*	1.60
— Basme aromâne şi glosar. 1905	8.—
Şăineanu Lazăr. Basmele române în comparaţiune cu legendele antice clasice şi în legătură cu basmele popoarelor învecinate şi ale tuturor popoarelor romanice. 1895	10.—
Sevastos Elena. Nunta la Români. Studiu istorico-etnografic comparativ. 1889	——
Ţiplea Alexandru. Poezii populare din Maramureş. — *Anal. Acad. XXVIII Lit.*	1.20
Viciu Alexiu. Glosar de cuvinte dialectale din graiul viu al poporului român din Ardeal.—*Anal. Acad. XXIX Lit.*	1.50

TIPOGRAFIA ŞI LEGĂTORIA DE CĂRŢI, TORICELI C. SLOBOZIANU, BARLAD.